

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

**ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ
ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΝΟΜΟΥ 3299/2004 ΣΤΗΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΦΟΙΤΗΤΗ ΨΑΘΑ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
(Α.Μ. 092/05)

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: Δρ. ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ, ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2013

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

**ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ
ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΝΟΜΟΥ 3299/2004 ΣΤΗΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΦΟΙΤΗΤΗ ΨΑΘΑ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
(Α.Μ. 092/05)

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: Δρ. ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ, ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2013

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι η παρουσίαση του Αναπτυξιακού Νόμου 3299/2004. Ενός νόμου που αφορά τις επενδύσεις και τα επενδυτικά και στόχος του είναι η προώθηση των ιδιωτικών κυρίως αλλά και των δημόσιων επενδύσεων. Ο λόγος της επιλογής του θέματος είναι ότι προγράμματα όπως αυτό και παρόμοια που στοχεύουν στην ανάπτυξη που εστιάζουν και στην αρμονική και προσεκτική αναβάθμιση πρέπει να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη.

Στα πλαίσια της εργασίας αρχικά γίνεται αναφορά στους φορείς που είναι υπεύθυνοι για την χρηματοδότηση και ενίσχυση του αγροτικού τομέα, τους φορείς την Ευρωπαϊκής Ένωσης και τους φορείς του ελληνικού κράτους. Έπεται περιγραφή και ανάλυση του οικονομικού τομέα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, δηλαδή αναφορά στους τρεις τομείς της οικονομίας της Περιφέρειας, το μέγεθός τους, τις επιδόσεις τους και την συμβολή τους στην οικονομία της Κεντρικής Μακεδονίας. Ακολουθεί παρουσίαση του Αναπτυξιακού Νόμου 3299/2004, όλων των σημαντικών σημείων του πλαισίου του νόμου, όπως αυτός είναι δημοσιευμένος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεων. Περιγράφονται τα υπαγόμενα επενδυτικά σχέδια, τα είδη των παρεχόμενων ενισχύσεων, οι περιορισμοί, οι προϋποθέσεις και οι όροι χορήγησής του, τα κριτήρια υπαγωγής, οι διαδικασίες οι υποχρεώσεις και οι συνέπειες μη τήρησης των. Ακόμα γίνεται μικρή αναφορά στον Νέο Αναπτυξιακό Νόμο 3908/2011 σχετικά με τις αλλαγές που περιέχει σε σχέση με τον προηγούμενο, και ο οποίος Νέος Αναπτυξιακός είναι περισσότερο βελτιωμένος ξεπερνώντας αρκετούς σκοπέλους του προηγούμενου. Το τελευταίο κομμάτι της εργασίας αναφέρεται στην εφαρμογή του Αναπτυξιακού Νόμου 3299/2004 στην ΠΚΜ και στην Περιφερειακή Ενότητα Θεσσαλονίκης ανά Δημοτική Ενότητα και παραθέτονται αναλυτικά στοιχεία για τα αποτελέσματα της εφαρμογής αυτής.

Τα στοιχεία των δύο πρώτων κεφαλαίων συγκεντρώθηκαν κυρίως από πηγές μέσω του διαδικτύου από ιστοσελίδες κρατικών φορέων. Τα στοιχεία των επόμενων δύο κεφαλαίων συγκεντρώθηκαν από το διαδίκτυο, έντυπα της βιβλιοθήκης της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας, τη βιβλιοθήκη του Α.Τ.Ε.Ι.Θ. και από την Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ. Ακολούθησε επεξεργασία των περισσότερων από αυτά και έπειτα προσθήκη τους στην εργασία, πάντοτε δίνοντας μεγάλη προσοχή στην όσο το δυνατόν καλύτερη ταυτοποίηση της ακρίβειας των στοιχείων και στην ακρίβεια των υπολογισμών.

2.3 ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ.....	30
2.4 ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ.....	43
2.5 ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ.....	45
2.5.1 ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΛΙΜΕΝΩΝ	46
2.5.2 ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΩΝ	50
2.5.3 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	52

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: Ο ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 3299/2004 & Ο

ΝΕΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ.....	56
3.1 Ο ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 3299/2004 – ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ.....	56
3.1.1 ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ.....	57
3.1.2 ΔΙΑΙΡΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ – ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ.....	58
3.1.3 ΥΠΑΓΟΜΕΝΑ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ.....	60
3.1.4 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΟΡΟΙ ΓΙΑ ΤΗ ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ.....	65
3.1.5 ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΥΠΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ.....	68
3.1.6 ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ.....	70
3.1.7 ΚΑΤΑΒΟΛΗ ΤΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ.....	71
3.1.8 ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΕΝΙΣΧΥΟΜΕΝΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ – ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΜΗ ΤΗΡΗΣΗΣ – ΚΥΡΩΣΕΙΣ.....	73

3.2 Ο ΝΕΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 3908/2011 – ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ

ΣΗΜΕΙΑ.....75

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΝΟΜΟΥ 3299/2004 ΣΤΗΝ
ΠΚΜ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΠΕ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.....82**

4.1 Ο ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 3299/2004 ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ.....83

4.2 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΝΟΜΟΥ 3299/2004
ΣΤΗΝ ΠΕ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.....89

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....104

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....107

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΠΚΜ: Περιφέρεια κεντρικής Μακεδονίας

ΠΕ: Περιφερειακή Ενότητα

ΔΕ: Δημοτική Ενότητα

ΕΛΣΤΑΤ: Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία

ΚΑΠ: Κοινή Αγροτική Πολιτική

ΜΜΕ: Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Πέντε συνολικά Αναπτυξιακοί Νόμοι έχουν τεθεί σε ισχύ από την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (τότε ΕΟΚ), το 1981, έως σήμερα. Οι Νόμοι αυτοί αποτέλεσαν και αποτελούν χρηματοδοτικό εργαλείο στα χέρια των επιχειρήσεων. Οι αναπτυξιακοί νόμοι παραμένουν σε ισχύ για αρκετά χρόνια και αντικαθίστανται ή τροποποιούνται όταν διαφοροποιούνται οι διεθνείς ή/και οι τοπικές συνθήκες.

Αποτελεί βασικό εργαλείο προώθησης των ιδιωτικών επενδύσεων για την τόνωση και υποστήριξη των επενδυτικών έργων του Ιδιωτικού Τομέα στη χώρα μας, με σκοπό την ενίσχυση της Ελληνικής Οικονομίας. Περιλαμβάνει μια πληθώρα επενδυτικών σχεδίων σε όλους τους Τομείς της Οικονομίας και με το χαμηλό του κατώτατο οικονομικό όριο επενδύσεων ευνοεί τις μικρές επενδύσεις. Αυτό είναι σημαντικό αν σκεφτεί κανείς πως οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αποτελούν το σύνολο των ελληνικών επιχειρήσεων και οι οποίες δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους συνήθως.

Οι Αναπτυξιακοί Νόμοι έχουν χορηγήσει ως ενίσχυση μέχρι σήμερα πάνω από 4 δισεκατομμύρια ευρώ, έχουν εγκριθεί πάνω από 21.000 επενδυτικά σχέδια μέσω αυτών και έχουν δημιουργηθεί πάνω από 160.000 θέσεις εργασίας. Τα στοιχεία αυτά δείχνουν την αναποτελεσματικότητα των προηγούμενων αναπτυξιακών, αφού προσέφεραν λίγα σε σχέση με τα ποσά που διέθεσαν, ενώ πλέον κάθε νέος αναπτυξιακός καλείται με γνώμονα τα λάθη του παρελθόντος να καταστεί περισσότερο αποτελεσματικός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

Η γεωργική πολιτική της Ελλάδας χαράσσεται με βάση την Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ). Η Κοινή Αγροτική Πολιτική αποτελεί την ενοποιημένη αγροτική πολιτική των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με βάση την οποία αναπτύσσεται ο Αγροτικός Τομέας της Ένωσης. Η ΚΑΠ αποτελεί ένα σύνολο μέτρων, που στοχεύουν να οδηγήσουν στην επίτευξη στόχων που έχουν τεθεί. Οι δύο μεγάλοι άξονες της Κοινής Αγροτικής πολιτικής (ΚΑΠ) συνίστανται στη στήριξη της ανταγωνιστικότητας των γεωργών των χωρών της Ε.Ε. και στην ενθάρρυνση της ανάπτυξης της υπαίθρου, ιδίως στις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές.

Κάθε μέτρο της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής, θεσπίζεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής βασιζόμενη σε τεχνοκρατικά κριτήρια.

Για την χρηματοδότηση της ΚΑΠ συστάθηκαν δύο ταμεία με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1290/2005 του Συμβουλίου, της 21^{ης} Ιουνίου 2005, για τη χρηματοδότηση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής. Το **Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ)**, το οποίο χρηματοδοτεί άμεσες ενισχύσεις προς τους γεωργούς και μέτρα ρύθμισης των γεωργικών αγορών, όπως οι παρεμβάσεις και οι επιστροφές κατά την εξαγωγή και το **Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)** το οποίο χρηματοδοτεί τα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης των κρατών-μελών.

1.1 ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

Τα κράτη – μέλη της Ε.Ε. εφαρμόζουν τις πολιτικές που θεσπίζονται μέσω των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έτσι ισχύει και για την γεωργική πολιτική.

Με την δημιουργία της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας το 1957, του προδρόμου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η πρώτη γενιά μέτρων για τον αγροτικό τομέα αποσκοπούσε στην στήριξη του εισοδήματος των αγροτών και στον εκσυγχρονισμό των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και στον μετασχηματισμό τους σε καλά εξοπλισμένες επαγγελματικές οικογενειακές εκμεταλλεύσεις, προσανατολισμένες στην αγορά (Παπαγεωργίου, Δαμιανός και Σπάθης, 2004). Η πολιτική στήριξης της γεωργίας μέσω των τιμών, παρά το μεγάλο δημοσιονομικό κόστος, επιβάρυνε περισσότερο τους καταναλωτές, οι οποίοι συνεισέφεραν κατά 70% περίπου στην στήριξη της γεωργίας (Ζουμπουλάκης, Κόλλιας, Μανωλάς, Παλαιολόγου, Ζαρωτιάδης, Γκέκας, Πετράκος και Πολύζος., 2005). Μέσω της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής επιτυγχάνονται ικανοποιητικές τιμές για τους αγρότες, για τα προϊόντα που παράγουν και η αγορά τροφίμων χαρακτηρίζεται από επάρκεια προϊόντων. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται η επισιτιστική επάρκεια. Η αγροτική παραγωγή, την δεκαετία του 60' ειδικά, αυξάνεται σημαντικά παράγοντας όλο και μεγαλύτερες ποσότητες. Στα μέσα της δεκαετίας του 70' και μπαίνοντας στην δεκαετία του 80' η γεωργική παραγωγή είναι τόσο μεγάλη που καλύπτει άνετα τις επισιτιστικές ανάγκες των κατοίκων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και υπάρχει και πλεόνασμα το οποίο αποθηκεύεται και δημιουργεί μεγάλα αποθέματα. Γι' αυτό θεσπίζονται τα πρώτα μέτρα για την καλύτερη προσαρμογή της παραγωγής στις ανάγκες της αγοράς. Το αίτημα που προέκυψε αυτήν την περίοδο ήταν η ανάπτυξη να έχει διάρκεια, να μην εξαντλεί τα φυσικά αποθέματα και να μην διαταράσσει την κοινωνική συνοχή. Αυτό που ονομάζεται «βιώσιμη ανάπτυξη» στηρίζεται στην οικονομική μεγέθυνση, την περιβαλλοντική προστασία και την κοινωνική συνοχή (Ζουμπουλάκης, Κόλλιας, Μανωλάς, Παλαιολόγου, Ζαρωτιάδης, Γκέκας, Πετράκος και Πολύζος., 2005). Την δεκαετία του 90' γίνεται εμφανής η επιβάρυνση την οποία έχει υποστεί το περιβάλλον όλα αυτά τα χρόνια στον στόχο της υπερπαραγωγής για την κάλυψη των διατροφικών αναγκών των κατοίκων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και συντελείται μεταστροφή της κατεύθυνσης της αγροτικής πολιτικής. Πλέον εστιάζεται στην

ενίσχυση των αγροτών, ώστε η παραγωγή να γίνεται σε συνάρτηση με την φιλική διαχείριση του περιβάλλοντος αλλά και την προστασία των παραδοσιακών και περιφερικών ειδών διατροφής. Με την είσοδο στον 21^ο αιώνα η οικονομική, περιβαλλοντική, πολιτιστική και πολιτισμική ανάπτυξη του αγροτικού τομέα λαμβάνεται πιο σοβαρά υπόψη από οποιαδήποτε άλλη φορά και πλέον οι αγρότες ενισχύονται όταν οι πρακτικές τους συνάδουν με την σωστή διαχείριση του περιβάλλοντος, είτε αυτές έχουν να κάνουν με το έδαφος, είτε τον σεβασμό των ζώων ή την προστασία του κλίματος (*Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2012*). Με την ΚΑΠ του 2000 επιδιώκεται οι παραγωγοί να παράγουν σύμφωνα με τις επιθυμίες της αγοράς (*(Παπαγεωργίου, Δαμιανός και Σπάθης, 2004)*)

Ο κεντρικός άξονας σε όλες τις στρατηγικές που διαμορφώνει η Ευρωπαϊκή Ένωση και καλούνται τα κράτη – μέλη να υλοποιήσουν και έχουν σχέση με τον αγροτικό τομέα είναι η αγροτική παραγωγή να συνοδεύεται με πρακτικές και ενέργειες που προστατεύουν το περιβάλλον, αλλά και η βελτίωση της ποιότητας διαβίωσης των κατοίκων του αγροτικού χώρου (*Αναπτυξιακός Νόμος 3299/2004, 2004*). Το μεγαλύτερο μέρος της ευρωπαϊκής γης χαρακτηρίζεται ως αγροτικό, ενώ πάνω από τον μισό ευρωπαϊκό πληθυσμό αποτελεί αγροτικό πληθυσμό. Σημαντικά προβλήματα που λαμβάνει υπόψη η Ε.Ε. στην διαμόρφωση της πολιτικής της όσον αφορά τον αγροτικό χώρο είναι ότι αντιμετωπίζουν σημαντικά μειονεκτήματα σε σχέση με τις αστικές περιοχές, σε θέματα χαμηλού κατά κεφαλήν εισοδήματος και εξυπηρέτησης διαφόρων αναγκών τους.

Όπως προαναφέρθηκε μέχρι πριν περίπου 30 χρόνια η ευρωπαϊκή πολιτική για την γεωργία εστίαζε στις ενισχύσεις για την στήριξη των τιμών των γεωργικών προϊόντων και στην ενίσχυση της παραγωγής. Αυτό συνέβαινε για να δημιουργηθεί επάρκεια σε τρόφιμα, που λόγω του πολέμου υπήρχαν πολλές ελλείψεις. Οι πολιτικές αυτού του τύπου έχουν εγκαταλειφτεί δεδομένου ότι η επάρκεια επιτυγχάνεται λόγω της ανάπτυξης της τεχνολογίας και των νέων δεδομένων και ερευνών (*Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2012*). Η ενισχύσεις τώρα πια αποσκοπούν στην ενίσχυση του εισοδήματος των αγροτών, εφ' όσον τηρούν τους περιβαλλοντικούς κανόνες που έχουν θεσπιστεί και στην παραγωγή ποσότητας αγροτικών προϊόντων τα οποία θα καλύπτουν τις ανάγκες των κατοίκων της Ένωσης και ταυτόχρονα θα είναι ασφαλή και ποιοτικά. Η παραγωγή αυτή πρέπει να έχει σαφώς

φιλοπεριβαλλοντικό χαρακτήρα και να σέβεται το σύνολο της πανίδας και της χλωρίδας που αποτελούν κομμάτι του αγροτικού χώρου. Τα διάφορα αναπτυξιακά αγροτικά προγράμματα που δημιουργήθηκαν τα τελευταία χρόνια προώθησαν την χρηματοδότηση των καινοτομιών στον Πρωτογενή και Δευτερογενή Τομέα που διατήρησαν την παραγωγικότητα ή και την αύξησαν, μείωσαν τις επιπτώσεις της περιβαλλοντικής ρύπανσης από την αγροτική δραστηριότητα και δημιούργησαν ποιοτικά προϊόντα. Προωθείται δηλαδή μια αειφορική αγροτική ανάπτυξη. Βέβαια το πρόβλημα που παρατηρήθηκε στην Ελλάδα ήταν ότι παρά το γεγονός ότι οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις βελτίωσαν την ολική αποτελεσματικότητά τους αυτό συνέβη λόγω της εφαρμογής σύγχρονης τεχνολογίας και όχι τόσο στη αποτελεσματική χρήση αυτής της τεχνολογίας (Παναγιώτου, Σέμος και Καραφήλλης, 2004). Επίσης επιπλέον ενισχύσεις στοχεύουν στην ανάδειξη διαφόρων περιφερειακών προϊόντων που παράγονται και αποτελούν αποκλειστικά προϊόντα των περιοχών αυτών. Αυτά που κατοχυρώνονται ως αποκλειστικά γεωγραφικά παραγόμενα με νομοθετήματα και ταυτοποιούνται με σήματα και ονομασίες, συγκεντρώνουν υψηλές προδιαγραφές ποιότητας και ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα στις αγορές.

Τα χρηματοδοτικά κίνητρα ήταν αυτά που κατεύθυναν τους αγρότες να παράγουν ποιοτικά και ασφαλή προϊόντα και με αυτό τον τρόπο τα κατέστησαν ανταγωνιστικά στις διεθνείς αγορές. Αυτή η αναγκαιότητα προέκυψε και από το γεγονός ότι οι σημερινοί καταναλωτές έχουν γίνει ιδιαίτερα ευαίσθητοποιημένοι σε θέματα που αφορούν τα τρόφιμα και αναζητούν καλύτερες επιλογές. Η Ευρωπαϊκή Ένωση προσπαθεί να επιτύχει την ποιοτική επάρκεια αγροτικών προϊόντων και για αυτό τον σκοπό προχωρά σε μείωση/κατάργηση των εξαγωγικών επιδοτήσεων και σε μείωση των δασμών εισαγωγής αγροτικών προϊόντων.

Τα τελευταία χρόνια προέκυψε και το ζήτημα της ανάπτυξης των μειονεκτικών και ορεινών περιοχών που υπάρχουν στα κράτη – μέλη της Ε.Ε. και αυτό το κομμάτι συμπεριλήφθηκε σοβαρά στα διάφορα αναπτυξιακά μετρά που θεσπίστηκαν. Ενθαρρύνεται σημαντικά η δραστηριοποίηση των αγροτών σε τέτοιες περιοχές για την ενίσχυση του εισοδήματός τους. Σε αυτές τις περιοχές όπου η παραγωγική δυνατότητα είναι περιορισμένη παρουσιάζεται, μια άλλη μορφή δραστηριότητας παρουσιάζεται και είναι αυτή του τουρισμού με την μορφή του αγροτουρισμού. Ο

αγροτουρισμός αποτελεί μια εξαιρετική λύση στο πρόβλημα της ανάπτυξης μειονεκτικών και ορεινών περιοχών (Μιχαηλίδου και Ρόκος, 2001).

Ενισχύσεις με την μορφή αποζημιώσεων αποτελούν σημαντικό κομμάτι της πολιτικής χρηματοδοτήσεων στον αγροτικό τομέα, αν και με διαφορές ανά περιόδους ως προς τα κριτήρια παροχής τους. Περιπτώσεις φυσικών καταστροφών, απώλειας ζωικού κεφαλαίου και διαφόρων επιπλοκών στις αγορές που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν προβλήματα σε ολόκληρους κλάδους της αγροτικής παραγωγής αποζημιώνονται αναλόγως για την αποφυγή εκτενέστερων προβλημάτων.

Για το μέλλον επίκεινται μεταρρυθμίσεις στην Ε.Ε. με χρηματοδοτικές ενισχύσει ώστε να αυξηθεί περαιτέρω η παραγωγή αγροτικών προϊόντων και να αντιμετωπιστεί επιτυχώς η όλο και αυξανόμενη κατανάλωση διαφόρων τροφίμων, κυρίως από τις πιο πλούσιες χώρες αλλά και η αύξηση του πληθυσμού που συνεπάγεται αυξημένες διατροφικές ανάγκες (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2012). Οι μεταρρυθμίσεις αυτές θα δεν αφήνουν εκτός και το θέμα τις κλιματικής αλλαγής που βρίσκεται σε εξέλιξη στον πλανήτη μας και στις μεταβολές που μπορεί να επιφέρει στην αγροτική παραγωγή.

1.2 ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

1.2.1 ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ (ΕΓΤΠΕ)

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Γεωργικού Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ), που δημιουργήθηκε το 2005, απορροφά μεγάλο μέρος του γενικού προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την χρηματοδότηση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής. Η διοίκηση του Ταμείου που ασκείται από την επιτροπή του ΕΓΤΠΕ και διαχειριστική επιτροπή του συντίθεται από εκπροσώπους των κρατών μελών και της Επιτροπής

Το τμήμα Εγγυήσεων του Ταμείου χρηματοδοτεί συγκεκριμένα τις δαπάνες της κοινής οργάνωσης γεωργικών αγορών, τις ενέργειες στο χώρο της αγροτικής ανάπτυξης, δαπάνες ορισμένων κτηνιατρικών μέτρων, καθώς και ενέργειες πληροφόρησης με αντικείμενο την ΚΑΠ, ενώ το τμήμα Προσανατολισμού χρηματοδοτεί τις λοιπές δαπάνες αγροτικής ανάπτυξης δηλαδή εκείνες που δεν χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΠΕ-Εγγυήσεις.

Το ΕΓΤΠΕ χρηματοδοτεί με επιμερισμένη διαχείριση μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής:

- τις επιστροφές κατά την εξαγωγή γεωργικών προϊόντων προς τρίτες χώρες,
- τις παρεμβάσεις για τη ρύθμιση των αγορών γεωργικών προϊόντων,
- τις άμεσες ενισχύσεις που χορηγούνται στους γεωργούς στο πλαίσιο της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής,
- ορισμένες ενέργειες ενημέρωσης και προώθησης για τα γεωργικά προϊόντα στην εσωτερική αγορά της Κοινότητας και στις τρίτες χώρες, οι οποίες υλοποιούνται από τα κράτη μέλη,
- τις δαπάνες που συνδέονται με τα μέτρα αναδιάρθρωσης του κλάδου της ζάχαρης,
- τα σχέδια προώθησης της κατανάλωσης φρούτων στα σχολεία.

Το ΕΓΤΠΕ χρηματοδοτεί κεντρικά τις ακόλουθες δαπάνες:

- τη χρηματοδοτική συμμετοχή της Κοινότητας σε μεμονωμένες κτηνιατρικές δράσεις, σε δράσεις ελέγχου στον κτηνιατρικό τομέα και στον τομέα των τροφίμων και ζωοτροφών, σε προγράμματα εκρίζωσης και παρακολούθησης των ζωνοδόσων, καθώς και σε φυτοϋγειονομικά μέτρα,
- την προώθηση γεωργικών προϊόντων απευθείας από την Επιτροπή ή μέσω διεθνών οργανισμών,
- τα μέτρα που θεσπίζονται σύμφωνα με την κοινοτική νομοθεσία, με σκοπό να εξασφαλίσουν τη διατήρηση, τον χαρακτηρισμό, τη συλλογή και τη χρησιμοποίηση των γενετικών πόρων στη γεωργία,
- την εγκατάσταση και συντήρηση των γεωργικών συστημάτων λογιστικών πληροφοριών,

- τα συστήματα γεωργικών ερευνών,
- τις σχετικές με τις αλιευτικές αγορές δαπάνες.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι αυτή που καταβάλλει τις αναγκαίες πιστώσεις για την κάλυψη των δαπανών που χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΠΕ στα κράτη-μέλη. Οι πιστώσεις αυτές χορηγούνται βάσει δηλώσεων δαπανών και πληροφοριών που δίνουν τα κράτη μέλη στην Επιτροπή. Τα κράτη-μέλη έχουν καθήκον να στέλνουν στην επιτροπή τις δηλώσεις δαπανών κάθε μήνα. Η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει περιορισμό ή αναστολή πληρωμών όταν οι αναλήψεις πόρων δεν γίνονται σύμφωνα με τους Κοινοτικούς Κανόνες που έχουν θεσπιστεί.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καθορίζει το καθαρό υπόλοιπο που είναι διαθέσιμο για τις δαπάνες του ΕΓΤΕ και θεσπίζει σύστημα συναγερμού και μηνιαίας παρακολούθησης των εν λόγω δαπανών. Κάθε μήνα, υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο έκθεση, στην οποία εξετάζει την εξέλιξη των δαπανών σε σχέση με τις αναμενόμενες δαπάνες που καθορίζονται στην αρχή του οικονομικού έτους και αξιολογεί την προβλεπόμενη εξέλιξη για το τρέχον οικονομικό έτος.

Κάθε κράτος-μέλος οφείλει να στέλνει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή κάθε μήνα τις δηλώσεις δαπανών και να γνωστοποιεί τις υπηρεσίες και τους οργανισμούς που έχει ορίσει για την καταβολή των δαπανών, την ονομασία τους, το καταστατικό και την πράξη έγκρισής τους, τις διοικητικές, τις λογιστικές και τις συνθήκες εσωτερικού ελέγχου υπό τις οποίες διενεργούνται οι πληρωμές που αφορούν την εκτέλεση των κοινοτικών κανόνων στο πλαίσιο της ΚΑΠ, καθώς και τον κεντρικό οργανισμό που αναλαμβάνει την συγκέντρωση και αποστολή των σχετικών πληροφοριών στην Επιτροπή και την προώθηση της εναρμονισμένης εφαρμογής των κοινοτικών κανόνων, όταν έχουν εγκριθεί πολλοί οργανισμοί πληρωμών.

1.2.2 ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΓΕΩΡΓΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΕΓΤΑΑ)

Το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) δημιουργήθηκε την 1^η Ιανουαρίου του 2007 και μαζί με το ΕΓΤΠΕ είναι τα δύο ταμεία που χρηματοδοτούν τον αγροτικό τομέα των κρατών-μελών. Το ΕΓΤΑΑ χρηματοδοτεί τα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης, που εκτελούνται σύμφωνα με τους γενικούς κανόνες που έχει θεσπίσει με κανονισμό το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σχετικά με την παροχή κοινοτικής ενίσχυσης προς όφελος της αγροτικής ανάπτυξης. Ο στόχος του ΕΓΤΑΑ είναι να συμβάλει στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του γεωργικού και δασοκομικού τομέα, του περιβάλλοντος και του τοπίου καθώς και της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές και στην ενθάρρυνση της διαφοροποίησης της αγροτικής οικονομίας. Το Ταμείο επίσης παρεμβαίνει συμπληρώνοντας τις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές δράσεις που αφορούν τον Αγροτικό Τομέα και αποτελούν προτεραιότητες της Ε.Ε. Σε περίπτωση φαινομένου παρατυπίας, η χρηματοδότηση από το Ταμείο ακυρώνεται σε όλη, εκτός αν έχουν καταβληθεί πόροι στον δικαιούχο οπότε ακυρώνεται εν μέρει.

Κάθε κράτος-μέλος της Ε.Ε. καταρτίζει ένα εθνικό σχέδιο για την ανάπτυξη του Αγροτικού Τομέα το οποίο όμως είναι σύμφωνο με την στρατηγική κατευθυντήρια πολιτική που έχει υιοθετήσει η Κοινότητα. Στη συνέχεια αυτό το εθνικό σχέδιο διαβιβάζεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, πριν υποβάλλει τα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης. Το σχέδιο χρηματοδοτείται από το ΕΓΤΑΑ.

Το παρόν εθνικό σχέδιο στην Ελλάδα το οποίο χρηματοδοτεί το ΕΓΤΑΑ είναι το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας και καλύπτει το διάστημα από την 1^η Ιανουαρίου 2007 μέχρι την 31^η Δεκεμβρίου του 2013. Στόχος του είναι ο εκσυγχρονισμός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και η αύξηση των συνολικών τους επιδόσεων μέσα από την καλύτερη και σωστότερη χρήση των συντελεστών παραγωγής. Επίσης η εισαγωγή καινοτομιών και νέων τεχνολογιών στις εκμεταλλεύσεις για την παραγωγή ποιοτικότερων προϊόντων και την βελτίωση περιβαλλοντικών και εργασιακών συνθηκών και συνθηκών υγιεινής.

1.3 ΕΘΝΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

1.3.1 ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος είναι ένας από τα πιστωτικά ιδρύματα που συμβάλλουν με την χρηματοδότησή τους στην ανάπτυξη του Αγροτικού Τομέα. Ιδρύθηκε το 1929 ως ένα μη κερδοσκοπικός οργανισμός κοινωφελούς χαρακτήρα. Σκοπός του ήταν η χορήγηση πιστώσεων με ευνοϊκούς όρους, πρωτίστως για την εισοδηματική ενίσχυση των αγροτών και μετά για την ανάπτυξη του Αγροτικού Τομέα. Από την ίδρυσή της έως το 1991 υπήρξε ο αποκλειστικός χρηματοδότης της του, χορηγώντας βραχυπρόθεσμα και μεσομακροπρόθεσμα δάνεια στους αγρότες, μέσα σε ένα αυστηρά ρυθμισμένο πλαίσιο από την Πολιτεία και την Τράπεζα της Ελλάδος.

Η ΑΤΕ χορηγούσε δάνεια στους αγρότες για την κάλυψη των επενδυτικών τους αναγκών με ευνοϊκούς όρους και κριτήρια, που αφορούσαν μειωμένα επιτόκια χορήγησης, χαμηλότοκα δάνεια, μειωμένες εμπράγματατες διασφαλίσεις, μεγάλη διάρκεια επενδυτικών δανείων και μειωμένες απαιτήσεις για ίδια συμμετοχή στο κόστος εκτέλεσης επενδύσεων, λαμβάνοντας υπόψη τραπεζικά, αναπτυξιακά και κοινωνικά κριτήρια, λόγω ιδιαίτερων προβλημάτων που αντιμετώπιζαν οι αγρότες. Την δεκαετία του '50 προχώρησε στην ίδρυση μιας σειράς εταιρειών που αφορούσαν στην μεταποίηση γεωργικών προϊόντων και στην αξιοποίηση πλουτοπαραγωγικών πηγών. Στα χρόνια της δικτατορίας έγινε διαγραφή αγροτικών χρεών και αναγγέλθηκαν πολλές νέες ρυθμίσεις πάνω στα αγροτικά δάνεια. Στα επόμενα όμως χρόνια πολλοί ήταν οι δανειολήπτες- αγρότες που απέφευγαν συστηματικά να αποπληρώσουν τις οφειλές τους στην ΑΤΕ, συσσωρεύοντας ζημιές στο Δημόσιο. Για το λόγο αυτό η ΑΤΕ προχώρησε σε αύξηση των επιτοκίων της για την δημιουργία αποθεματικού και τη διατήρηση της κεφαλαιακής της επάρκειας. Ωστόσο το 1994 ρυθμίστηκαν οι οφειλές του Δημοσίου προς την ΑΤΕ και το 1999 κατάφερε να εξυγιανθεί. Και πάλι όμως άρχισε να συσσωρεύει ζημιές, ώσπου το 2004 εφαρμόστηκε ο Νόμος για τα Πανωτόκια με αποτέλεσμα να ευνοηθούν συνολικά 63.220 οφειλέτες από τους οποίους οι 54.000 ήταν αγρότες και οι

διαγραφές χρεών από την ΑΤΕ ανήλθαν σε € 1.8 δις από τα οποία τα € 1,1 δις αφορούσαν χρέη αγροτών (Α.Τ.Ε., 2012).

Τα επαγγελματικά δάνεια που χορηγεί η ΑΤΕ σε αγρότες για την ανάπτυξη του Αγροτικού Τομέα είναι τα εξής:

- **Ευέλικτο Χρηματοδοτικό Δάνειο Νέων Αγροτών**, στοχεύει στην κάλυψη των αναγκών ίδρυσης και πρώτης εγκατάστασης μιας γεωργικής εκμετάλλευσης, στην ενίσχυση της ρευστότητας, την εξασφάλιση της ομαλής λειτουργίας και την ανάπτυξη νέων εκμεταλλεύσεων πρωτογενούς παραγωγής. Αφορά επενδύσεις σχετικές με τη νέα γεωργική εκμετάλλευση, όπως αγορά γης, εξοπλισμού και ζωικού κεφαλαίου. Απευθύνεται σε νέους αγρότες από 18-40 ετών που έχουν ενταχτεί στο πρόγραμμα «Εγκατάσταση Νέων Αγροτών»,
  - **Ανοικτό Δάνειο Αγροτών (Α.Δ.Α.)**, στοχεύει να καλύψει γρήγορα και εύκολα ανάγκες σε μετρητά. Απευθύνεται σε φυσικά πρόσωπα, αγρότες κατά κύριο και μη επάγγελμα και σε ατομικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον Αγροτικό Τομέα,
  - **Βραχυπρόθεσμα Καλλιεργητικά – Κτηνοτροφικά**, απευθύνεται σε όλους τους παραγωγούς φυτικών ή ζωικών προϊόντων. Στοχεύει στην κάλυψη κεφαλαίου που απαιτείται για την απόκτηση και αγορά σταθερού κεφαλαίου. Απευθύνεται σε αγροτικές και γεωργικές επιχειρήσεις και σε συνεταιριστικές οργανώσεις,
  - **Βραχυπρόθεσμα και Μεσοπρόθεσμα Δάνεια για Αλιευτικά Σκάφη**, Στοχεύει στην απόκτηση σταθερού κεφαλαίου για την Αλιεία. Απευθύνεται σε επαγγελματίες αλιείς με επαγγελματική άδεια αλιείας.
  - **Βραχυπρόθεσμα και Μεσοπρόθεσμα Δάνεια για Υδατοκαλλιέργειες**,
  - **Χρηματοδοτικό Πρόγραμμα «Βιολογική Γεωργία»**, απευθύνεται σε αγρότες που έχουν επιλέξει να εφαρμόσουν τον βιολογικό τρόπο παραγωγής. Το χρηματοδοτικό αυτό πρόγραμμα περιλαμβάνει:
    - Βιο Ανοικτό Δάνειο Αγροτών – Βιο ΑΔΑ,
    - Βιο Δάνειο για Εξοπλισμό και Εγκαταστάσεις,
    - Βιο Δάνειο για την αγορά γης.
- (Α.Τ.Ε., 2012)

Άλλα χρηματοδοτικά προγράμματα που δεν σχετίζονται αποκλειστικά και μόνο τον Αγροτικό Τομέα, αλλά μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε αγροτικές επιχειρήσεις είναι τα εξής:

- **Σύγχρονη Εξυπηρέτηση Επιχειρήσεων**, για διασφάλιση ρευστότητας και κάλυψη αναγκών σε σταθερό κεφάλαιο,
- **Χρηματοδότηση μέσω ΕΤΕπ**, για κάλυψη αναγκών σχετικά με επενδύσεις και δαπάνες που είναι απαραίτητες για την ανάπτυξη μικρομεσαίων επιχειρήσεων,
- **Ανοιχτά Επιχειρηματικά Δάνεια**, για την κάλυψη αναγκών που αφορούν τον οικονομικό προγραμματισμό μίας επιχείρησης,
- **Κεφάλαιο Κίνησης με την Εγγύηση του Εθνικού Ταμείου Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (ΕΤΕΑΝ Α.Ε.)**, για την ενίσχυση της ρευστότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων,
- **Κεφάλαιο Κίνησης Χρηματοδότησης Απαιτήσεων Άτοκων Δόσεων μέσω Πιστωτικών Καρτών**, για την κάλυψη αναγκών μιας επιχείρησης σε κεφάλαια κίνησης, ενίσχυση της ρευστότητας και εξασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της,
- **Δάνειο Επαγγελματικής Στέγης**, για την κάλυψη αναγκών μιας επιχείρησης σε επαγγελματικούς χώρους και κτιριακό εξοπλισμό,
- **Δάνειο Εξοπλισμού**, για την κάλυψη αναγκών χρηματοδότησης μιας επιχείρησης σε επαγγελματικό εξοπλισμό,
- **Επενδυτικά Δάνεια Επιχειρήσεων**, για την κάλυψη επενδύσεων και την απόκτηση άγιων αγαθών σε μια επιχείρηση,
- **Χρηματοδότηση Φωτοβολταϊκών Συστημάτων**, για επιχειρήσεις που ενδιαφέρονται να παράγουν ηλεκτρική ενέργεια με φωτοβολταϊκά συστήματα. (Α.Τ.Ε., 2012)

Μέχρι το 1991 απαγορευόταν εξολοκλήρου η δανειοδότηση οποιουδήποτε άλλου τομέα της οικονομίας πλην του Αγροτικού. Πλέον, από το 1992 και μετά με την μορφή Ανώνυμης Εταιρείας, η Αγροτική Τράπεζα χορηγεί δάνεια και σε επιχειρήσεις εκτός του Αγροτικού, καθώς και δε διάφορους άλλους ιδιώτες που δεν είναι αποκλειστικά αγρότες ή δεν είναι και καθόλου αγρότες. Από το 2006

επεκτείνεται και δραστηριοποιείται στα Βαλκάνια εξαγοράζοντας άλλους τραπεζικούς οργανισμούς. Σήμερα ο Αγροτικός Τομέας απορροφά το 10% περίπου των συνολικών χορηγήσεων της Τράπεζας.

1.3.2 ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ (Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε.)

Ο Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. είναι ένας ακόμα από τους φορείς που χρηματοδοτούν τον Αγροτικό Τομέα, μέσω των Ευρωπαϊκών ταμείων. Αποτελεί τον ενδιάμεσο κρίκο, όσον αφορά τις χρηματοδοτήσεις, ανάμεσα στα αρμόδια όργανα τις Ε.Ε. και τους αγρότες. Ο Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. έχει σχεδιαστεί έτσι ώστε να εξυπηρετεί τις ανάγκες της ΚΑΠ και των δύο ταμείων που χρηματοδοτούν τον Αγροτικό Τομέα

Έχει ορισθεί ως Οργανισμός Πληρωμών από το ελληνικό κράτος, σύμφωνα με το άρθρο 6 του Καν. 1290/2005. Στόχος του ΟΠΕΚΕΠΕ ως Οργανισμού Πληρωμών είναι να καταβάλλει έγκαιρα, σωστά και με διαφάνεια τις αγροτικές ενισχύσεις που χορηγούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση στον γεωργικό τομέα. Συγκεκριμένα αναλαμβάνει τη διαχείριση των ενισχύσεων των κοινοτικών ταμείων, του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ), του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Αλιείας (ΕΤΑ). Στις αρμοδιότητές του δεν είναι ο παρεμβατικός ρόλος στο περιεχόμενο της Κοινοτικής νομοθεσίας, αλλά μόνο να ασχολείται με τις λεπτομέρειες που σχετίζονται με την χορήγηση των κοινοτικών ενισχύσεων και με την υλοποίηση όλων όσων προβλέπονται από την Κοινή Αγροτική Πολιτική. Οι δικαιούχοι αυτών των ενισχύσεων είναι όσοι απασχολούνται στον Αγροτικό τομέα (Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε., 2010).

Ο Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. είναι αυτός που αναλαμβάνει να χρηματοδοτήσει τα πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2007-2013 και πληρωμές όπως:

- Δαπάνες στήριξης των γεωργικών αγορών και του γεωργικού εισοδήματος,
- Ενισχύσεις για πρόωρη συνταξιοδότηση,
- Επιδοτήσεις στους παραγωγούς στις μειονεκτικές περιοχές καθώς και στις περιοχές που υπόκεινται σε περιβαλλοντικούς περιορισμούς,
- Στήριξη για την τήρηση προτύπων (στον τομέα του περιβάλλοντος, της δημόσιας υγείας κ.λπ.),
- Γεωργοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις, καθώς και ενισχύσεις σχετικά με την ευεξία των ζώων,
- Στήριξη για την ποιότητα των τροφίμων (Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε., 2010).

Για το έτος 2010 το συνολικό ποσό πληρωμών, από χρήματα των Ευρωπαϊκών Ταμείων, ανήλθε στα 5,589 δις ευρώ. Τα 4,531 δις ευρώ αφορούν το καθεστώς ενιαίας ενίσχυσης, τα 855,4 εκ. ευρώ αφορούν τις πληρωμές του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013, τα 161,6 εκ. ευρώ αφορούν διάφορες άλλες διαρθρωτικές ή μη δράσεις και τα 40,5 εκ. ευρώ το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας (Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε., 2010).

1.3.3 ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ (ΕΛ.Γ.Α.)

Ο ΕΛ.Γ.Α. είναι Οργανισμός κοινής ωφελείας και υπάρχει από το 1988. Ανήκει στο Δημόσιο, είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου και εποπτεύεται από τον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Σκοπός του ΕΛ.Γ.Α. είναι η ασφάλιση της γεωργικής παραγωγής και του κεφαλαίου των αγροτικών εκμεταλλεύσεων, η διενέργεια ερευνών σχετικών με τους φυσικούς κινδύνους στη γεωργία, η οργάνωση και εφαρμογή προγραμμάτων ενεργητικής προστασίας των καλλιεργειών και από το 2002 του ανατέθηκαν από τον Υπουργό, οι αρμοδιότητες που ανήκαν στη Διεύθυνση Πολιτικής Σχεδίασης Εκτάκτου Ανάγκης

(Π.Σ.Ε.Α.). Οι αρμοδιότητες αυτές αφορούν στην παρακολούθηση ζημιών που προκαλούνται στον Αγροτικό Τομέα από φυσικά φαινόμενα και άλλα έκτακτα γεγονότα, στη μελέτη και αξιολόγηση τους και στην εισήγηση για τα κυβερνητικά μέτρα που πρέπει να ληφθούν (ΕΛ.Γ.Α., 2010).

Όσον αφορά την ασφάλιση σε αυτήν περιλαμβάνονται όλα τα φυσικά και τα νομικά πρόσωπα που ασχολούνται με αγροτικές επιχειρήσεις. Ο ΕΛ.Γ.Α εστιάζει στην υποχρεωτική ασφάλιση των εξής περιπτώσεων:

- Ασφάλιση των ζημιών στη φυτική παραγωγή από τους κινδύνους καιρικών φαινομένων και άγριων ζώων,
- Ασφάλιση των ζημιών του ζωικού κεφαλαίου από το σύνολο σχεδόν των φυσικών κινδύνων και ασθενειών – παθήσεων,
- Ενεργητική προστασία του φυτικού κεφαλαίου και της φυτικής παραγωγής κατά παγετού και χαλαζιού,
- Από τον ιδρυτικό του νόμο, προβλέπεται η επέκταση των δραστηριοτήτων του και σε άλλους κινδύνους και σε άλλα αντικείμενα (ΕΛ.Γ.Α., 2010).

Σε κάθε περίπτωση, όπου υπάρχει καταστροφή αγροτικής παραγωγής και κεφαλαίου, ο ΕΛ.Γ.Α. χορηγεί τις Κρατικές Οικονομικές Ενισχύσεις (ΚΟΕ), το συντομότερο δυνατό από την επέλευση του ζημιογόνου γεγονότος. Τα ποσά ενίσχυσης, όπως καθορίστηκαν από τους Υπουργούς Οικονομίας και Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων στον Κανονισμό Κρατικών Οικονομικών Ενισχύσεων και δημοσιεύτηκαν στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως το 2008, καθορίζονται σε 175.000 ευρώ για το πάγιο κεφάλαιο και σε 90.000 ευρώ για τα λοιπά ανά δικαιούχο, εκτός των Συνεταιρισμών, ενώ ποσά ενίσχυσης μικρότερα των 15,00 ευρώ ανά δικαιούχο δεν χορηγούνται. Δεν καταβάλλονται όμως ενισχύσεις για ζημιές σε πάγιο κεφάλαιο και μηχανολογικό εξοπλισμό για τα οποία δεν λήφθηκαν τα απαραίτητα μέτρα από τους κατόχους τους.

1.3.4 ΤΑΜΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Το Ταμείο Αγροτικής Επιχειρηματικότητας, λειτουργεί ως χωριστή λογιστικά χρηματοδοτική μονάδα η οποία ανήκει στο Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας & Ανάπτυξης (Ε.Τ.Ε.ΑΝ. Α.Ε.). Τέθηκε σε ισχύ από τις 4 Μαρτίου 2011 και μέσω αυτού οι Έλληνες αγρότες μπορούν να ενισχύονται ως προς τη βελτίωση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων τους ή τη δραστηριοποίηση τους σε άλλους συναφείς τομείς. Σκοπός του είναι η συνεπένδυση και συγχρηματοδότηση με νέα εργαλεία χρηματοοικονομικής τεχνικής, που θα στοχεύουν στη διευκόλυνση της πρόσβασης του Έλληνα αγρότη στη χρηματοδότηση, ώστε να ενισχυθούν ως προς τη βελτίωση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων τους ή τη δραστηριοποίηση τους σε άλλους συναφείς τομείς (π.χ. αγροτουρισμός, βιοτεχνία κλπ).

Η χρηματοδότηση του Ταμείου Αγροτικής Επιχειρηματικότητας γίνεται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)), μέσω του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013. Το είδος ενίσχυσης των επενδύσεων που εντάσσονται στο Ταμείο Αγροτικής Επιχειρηματικότητας, αφορά την επιδότηση επιτοκίου – εγγυοδοσία για την χορήγηση χαμηλότοκων δανείων. Η διάρκεια των δανείων είναι μακροπρόθεσμη έως 10 χρόνια με περίοδο χάριτος που μπορεί να φτάσει έως 2 χρόνια με σκοπό την υποβοήθηση του επενδυτή κατά τα πρώτα χρόνια.

Τα πλεονεκτήματα της λειτουργίας του Ταμείου Αγροτικής Επιχειρηματικότητας για τους αγρότες είναι:

- Η βελτίωση των συνολικών επιδόσεων των γεωργικών εκμεταλλεύσεων μέσω του εκσυγχρονισμού τους, ώστε να βελτιωθούν οι παραγωγικές και περιβαλλοντικές τους επιδόσεις, να τονωθεί το γεωργικό εισόδημα και η γεωργική απασχόληση και να μειωθεί η μακροχρόνια τάση αποεπένδυσης του αγροτικού τομέα,
- Η αύξηση της προστιθέμενης αξίας της παραγωγής των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων με τη στήριξη, υιοθέτηση και ανάπτυξη καινοτομιών και τον εκσυγχρονισμό του τεχνολογικού εξοπλισμού τους, τη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων καθώς και της υγιεινής και της ασφάλειας αυτών,

- Η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, η δημιουργία δυνατοτήτων απασχόλησης εκτός του πρωτογενή τομέα και η παροχή δυνατοτήτων δημιουργίας πολλαπλών δραστηριοτήτων και απόκτησης εναλλακτικών εισοδημάτων, Η βελτίωση και οργάνωση του αγροτουριστικού προϊόντος, η ενίσχυση της απασχόλησης, η αύξηση της επισκεψιμότητας των περιοχών παρέμβασης, η συμβολή στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, καθώς και η προβολή και προώθηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των περιοχών αυτών (ΠΑΣΕΓΕΣ, 2011).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας είναι η μεγαλύτερη περιφέρεια της Ελλάδος ανάμεσα στις συνολικά 14 περιφέρειες της χώρας με έκταση 18.811τ.χλμ. Ο πληθυσμός της φάνει το 1.874.590 κατοίκους (ΕΛΣΤΑΤ, 2011), αριθμός που αντιστοιχεί στο 17,39% του πληθυσμού της χώρας. Είναι η δεύτερη κατά σειρά πληθυσμιακά περιφέρεια μετά την Αττική, με σχεδόν μηδενική διαφορά από την τελευταία απογραφή του 2001 όπου ο πληθυσμός ήταν 1.874.597 κάτοικοι. Πρωτεύουσα και μεγαλύτερη πόλη είναι η Θεσσαλονίκη με πληθυσμό 1.104.460 κατοίκους (ΕΛΣΤΑΤ, 2011). Είναι επίσης η δεύτερη πιο πυκνοκατοικημένη περιφέρεια μετά την Αττική με πυκνότητα 99,66 κατοίκους/τ.χλμ. Περιλαμβάνει 7 Περιφερειακές Ενότητες και 38 συνολικά Δημοτικές Ενότητες (Υπουργείο Εσωτερικών, 2010), σύμφωνα με το σχέδιο του Καλλικράτη. Πιο αναλυτικά:

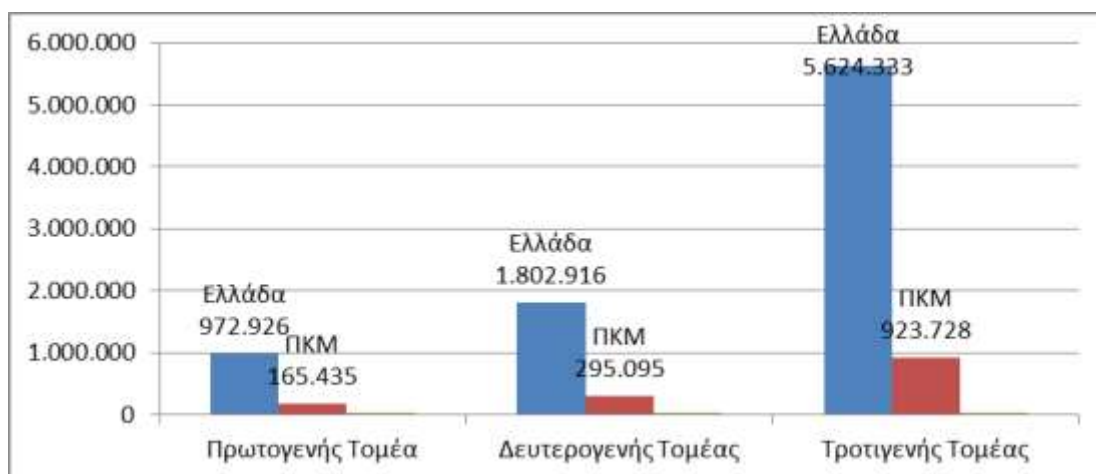
Πίνακας 3.1 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΩΝ ΠΕ ΤΗΣ ΠΚΜ

ΠΕ	ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ	ΕΚΤΑΣΗ (Σε τ.χλμ.)	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (Απογραφή 2011)	ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ (Κατ./τ.χλμ.)
Ημαθίας	Βέροια	1.701	140.710	82,73
Θες/νίκης	Θες/νίκη	3.683	1.104.460	299,90
Κιλκίς	Κιλκίς	2.519	80.360	31,90
Πέλλας	Έδεσσα	2.506	139.660	55,74
Πιερίας	Κατερίνη	1.516	127.400	84,00
Σερρών	Σέρρες	3.968	176.050	44,37
Χαλκιδικής	Πολύγυρος	2.918	105.950	36,31

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Η Θεσσαλονίκη όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, είναι η πρωτεύουσα της Περιφέρειας. Ο πληθυσμός της πόλης φτάνει το 1.104.460, εκ των οποίων οι γυναίκες είναι 574.980 και οι άνδρες 529.480 (ΕΛΣΤΑΤ, 2011). Το νούμερο αυτό αντιστοιχεί στο 58,8% του πληθυσμού της Περιφέρειας και στο 10,2% του πληθυσμού της χώρας. Η Περιφερειακή Ενότητα της Θεσσαλονίκης περιλαμβάνει 14 δήμους και οι οποίοι διαιρούνται σε 44 δημοτικές ενότητες. Σε αυτήν παράγεται σημαντικό μέρος της παραγωγής αγροτικών προϊόντων, το 24% των σιτηρών, το 18,4% του βάμβακος και το 73,8% του ρυζιού στην ΠΚΜ. Η Θέση της Θεσσαλονίκης είναι βαρύνουσα στην διαμόρφωση πολλών χαρακτηριστικών και δεικτών της Περιφέρειας.

Γράφημα 3.1 ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΓΩΓΗΣ

Πηγή: ΠΚΜ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 2012-2014

2.1 ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ

Η καλλιεργήσιμες εκτάσεις στην Ελλάδα είναι 40.762.257,5 στρέμματα (ΕΛΣΤΑΤ, 2007). Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας έχει τις περισσότερες καλλιεργήσιμες εκτάσεις και σε στρέμματα και σε αριθμό από οποιαδήποτε άλλη

περιφέρεια της χώρας. Οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις φτάνουν τα 7.329.614,4 στρ. (ΕΛΣΤΑΤ, 2007), ενώ η μέση έκταση ανά εκμετάλλευση είναι 59,6στρ/εκμ δηλαδή 12,2στρ/εκμ περισσότερο από το τη μέση έκταση της χώρας με 47,7στρ/εκμ και 3^η κατά σειρά Περιφέρεια μετά από αυτές τις Δυτικής Μακεδονίας και Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης με 84,2στρ/εκμ και 61,4στρ/εκμ αντίστοιχα.

Πίνακας 3.2 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ ΜΕ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ	ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ	ΜΕΣΗ ΕΚΤΑΣΗ / ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ
Σύνολο Ελλάδος	854.123	40.762.257,5	47,7
Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	66.599	4.088.718,7	61,4
Κεντρική Μακεδονία	123.550	7.329.614,4	59,9
Δυτική Μακεδονία	31.015	2.610.463,4	84,2
Θεσσαλία	81.398	4.563.015,7	56,1
Ήπειρος	43.974	1.436.011,0	32,7
Ιόνιοι Νησιά	32.159	942.315,8	29,3
Δυτική Ελλάς	98.876	3.705.780,4	37,5
Στερεά Ελλάς	82.263	3.771.833,0	45,9
Πελοπόννησος	108.533	4.096.692,5	37,8
Αττική	27.139	512.603,3	18,9
Βόρειο Αιγαίο	35.738	2.001.205,1	56,0
Νότιο Αιγαίο	24.306	1.209.946,2	49,8
Κρήτη	99.716	4.494.057,7	45,1

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (Έρευνα Διάρθρωσης Γεωργικών και Κτηνοτροφικών Εκμεταλλεύσεων 2007)

*Περιλαμβάνονται και οι άγονοι βοσκότοποι

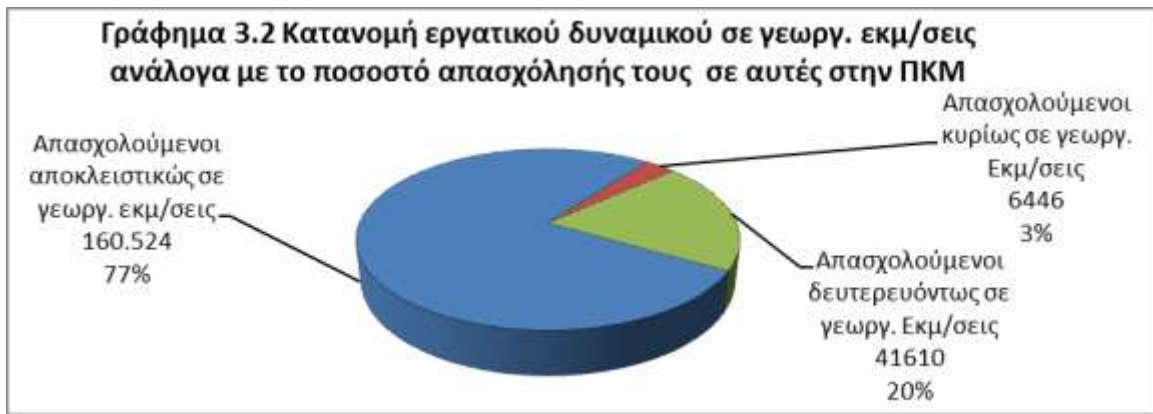
Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας διαθέτει και τους περισσότερους κατόχους γεωργικών εκμεταλλεύσεων στην Ελλάδα, 123.550 κατόχους (ΕΛΣΤΑΤ, 2007) με τους περισσότερους να βρίσκονται στον Νομό Σερρών και τους λιγότερους στον Νομό Πιερίας. Οι κάτοχοι αυτοί ηλικιακά είναι οι 22.062 μεταξύ 15-39 ετών, οι 62.255 μεταξύ 40-64 ετών και οι 39.234 από 65 ετών και πάνω (ΕΛΣΤΑΤ, 2007). Αναλυτικότερα:

Πίνακας 3.3 ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΟΧΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΠΚΜ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΤΟΥΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

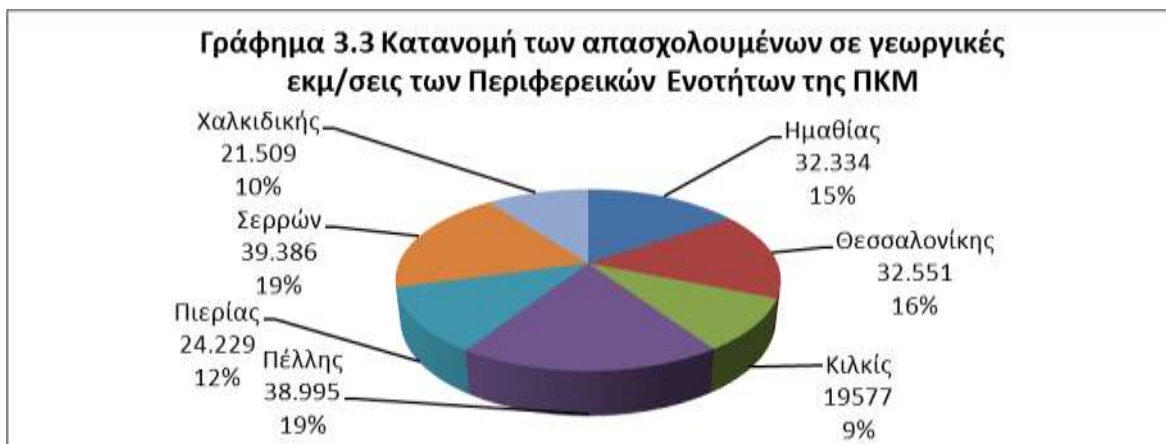
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΤΟΧΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜ/ΣΕΩΝ	% ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ
Περιφέρεια Κ. Μακεδονίας	123.550	100
Ημαθίας	17.973	14,5
Θεσσαλονίκης	21.975	17,8
Κιλκίς	12.647	10,2
Πέλλας	20.822	16,9
Πιερίας	11.852	9,6
Σερρών	24.590	19,9
Χαλκιδικής	13.692	11,1

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2007

Η Περιφέρεια διαθέτει και το μεγαλύτερο εργατικό δυναμικό που απασχολείται στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις με 208.581 (ΕΛΣΤΑΤ, 2007) απασχολούμενους, πρώτη σε απασχολούμενους ανάμεσα στις άλλες περιφέρειες με ποσοστό 14,1% των απασχολουμένων της χώρας. Από αυτούς οι 160.524 απασχολούνται αποκλειστικώς σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις, οι 6.446 απασχολούνται κυρίως (δηλ. πάνω από το 50% του εισοδήματός τους προέρχεται από την αγροτική δραστηριότητα) και οι 41.610 απασχολούνται δευτερευόντως σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις (δηλ. κάτω από το 50% του εισοδήματός τους προέρχεται από την αγροτική δραστηριότητα). Η Περιφερειακή Ενότητα με το μεγαλύτερο εργατικό δυναμικό στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις είναι αυτή των Σερρών με 39.386 απασχολούμενους και αυτή με τους λιγότερους είναι αυτή του Κιλκίς με 19.577 απασχολούμενους (ΕΛΣΤΑΤ, 2007).

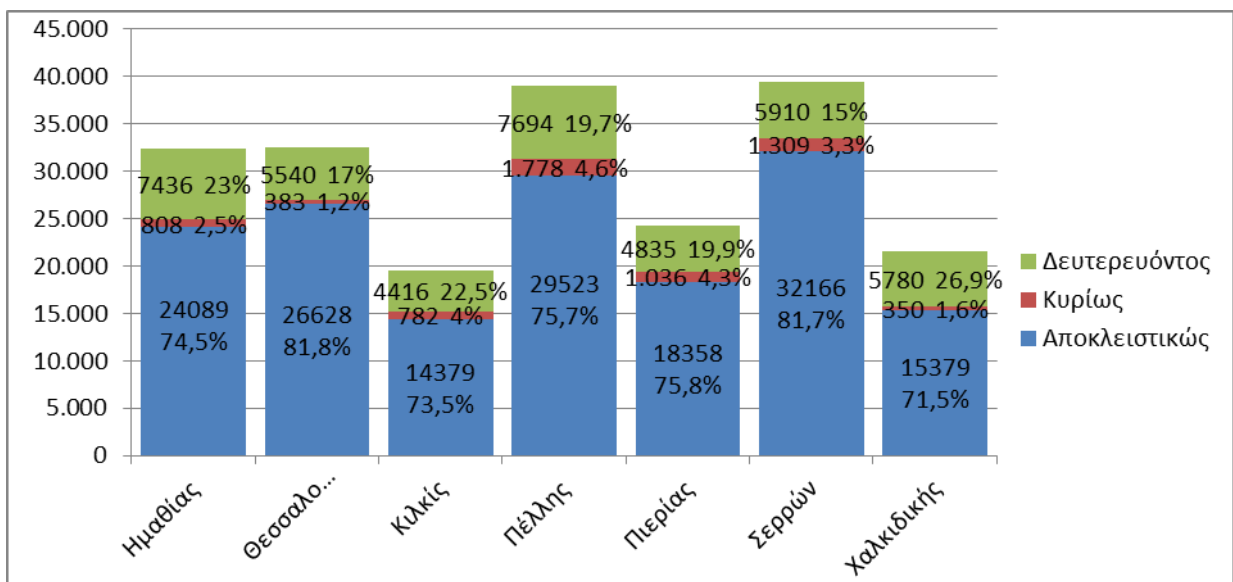

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2007

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2007

Γράφημα 3.4 ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥΣ ΣΤΙΣ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΕΚΜ/ΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΚΜ

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2007

Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας είναι η 1^η σε αριθμό εκμεταλλεύσεων που χρησιμοποιούν μόνιμος εργάτες με 4.868 εκμεταλλεύσεις, καθώς επίσης και 1^η σε μόνιμους εργάτες με 7.342 συνολικά σε αριθμό (ΕΛΣΤΑΤ, 2007). Οι περισσότερες εκμεταλλεύσεις και εργάτες αυτού του είδους βρίσκονται, όσον αφορά την ΠΚΜ, στην Περιφερειακή Ενότητα Θεσσαλονίκης με 1.296 εκμεταλλεύσεις και 1.707 μόνιμους εργάτες, ενώ εκείνη με τις μικρότερες τιμές είναι η Περιφερειακή Ενότητα Πιερίας με 315 εκμεταλλεύσεις και 520 μόνιμους εργάτες. Επίσης η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας είναι η 3^η κατά σειρά Περιφέρεια σε αριθμό εκμεταλλεύσεων που χρησιμοποιούν εποχικούς εργάτες, μετά τις Περιφέρειες Πελοποννήσου και Κρήτης, με 47.857 εκμεταλλεύσεις και 2^η κατά σειρά Περιφέρεια της χώρας σε εποχικούς εργάτες, μετά την Περιφέρεια Πελοποννήσου, με 163.724 εποχικούς εργάτες. Οι Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας μας με τις περισσότερες εκμεταλλεύσεις αυτού του είδους είναι της Ημαθίας με 11.750 εκμεταλλεύσεις και αυτή με τους περισσότερους εποχικούς εργάτες είναι η Πέλλας με 43.261 εποχικούς εργάτες, ενώ αυτή με τις μικρότερες τιμές είναι η Περιφερειακή Ενότητα Κιλκίς με 2.718 εκμεταλλεύσεις και 10.992 εποχικούς εργάτες.

Πίνακας 3.4 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΣΤΙΣ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΕΚΜ/ΣΕΙΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΕΚΜ/ΣΕΙΣ ΜΕ ΜΟΝΙΜΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ	ΜΟΝΙΜΟΙ ΕΡΓΑΤΕΣ	ΕΚΜ/ΣΕΙΣ ΜΕ ΕΠΟΧΙΚΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ	ΕΠΟΧΙΚΟΙ ΕΡΓΑΤΕΣ
Π. Κεντρικής Μακεδονίας	4.868	7.342	47.857	163.724
Ημαθίας	666	1.330	11.750	34.243
Θεσσαλονίκης	1.296	1.707	4.931	12.535
Κιλκίς	632	809	2.718	24.862
Πέλλας	434	730	11.572	18.543
Πιερίας	315	520	4.249	17.233
Σερρών	754	975	5.500	15.201
Χαλκιδικής	770	1.271	7.135	30.259

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2007

2.2 ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

Η κτηνοτροφία αποτελεί έναν από τους βασικότερους πυλώνες του αγροτοδιατροφικού τομέα και κατά συνέπεια της πραγματικής οικονομίας της χώρας μας. Με την κτηνοτροφία ασχολούνται 150.000 περίπου οικογένειες, 300.000 περίπου εργαζόμενοι για την παραγωγή 500.000 τόνων κρέατος και 1.500.000 τόνων γάλακτος. Επίσης υπάρχουν πάω από 15.000 επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην μεταποίηση, το εμπόριο και τη μεταφορά προϊόντων που παράγουν οι κτηνοτρόφοι του τομέα (Πεβερέτος, 2006). Εξάλλου και ένα μέρος της φυτικής παραγωγής που παράγεται στην χώρα μας απορροφάται από την κτηνοτροφία για την κάλυψη των αναγκών της.

Αιγοειδή

Στην Ελλάδα, σύμφωνα με την απογραφή του 2008 από την ΕΛΣΤΑΤ, υπάρχουν 4.779.409 αιγοειδή και 115.748 εκμεταλλεύσεις με αιγοειδή. Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας είναι η Περιφέρεια με τα περισσότερα αιγοειδή σε αριθμό με 625.348, αριθμός που αντιστοιχεί στο 13,08% του συνόλου της χώρας, ενώ διαθέτει και 6.525 εκμεταλλεύσεις που ασχολούνται με την εκτροφή του με μέσο όρο 96 αιγοειδή ανά εκμετάλλευση.

Πίνακας 3.5 Βασικές κατηγορίες αιγοειδών

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΜ/ΣΕΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΙΓΟΕΙΔΩΝ	ΑΙΓΕΣ ΓΑΛΑΚΤΟ-ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	ΛΟΙΠΑ ΘΗΛΥΚΑ ΓΑΛΑΚΤΟ-ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	ΑΡΣΕΝΙΚΑ ΑΝΑΠΑΡΑ-ΓΩΓΗΣ	ΛΟΙΠΑ
Ελλάδα	115.748	4.779.409	2.930.556	538.374	254.981	709.976
Π. Κεντρικής Μακεδονίας	6.525	625.348	406.910	94.516	34.841	67.171

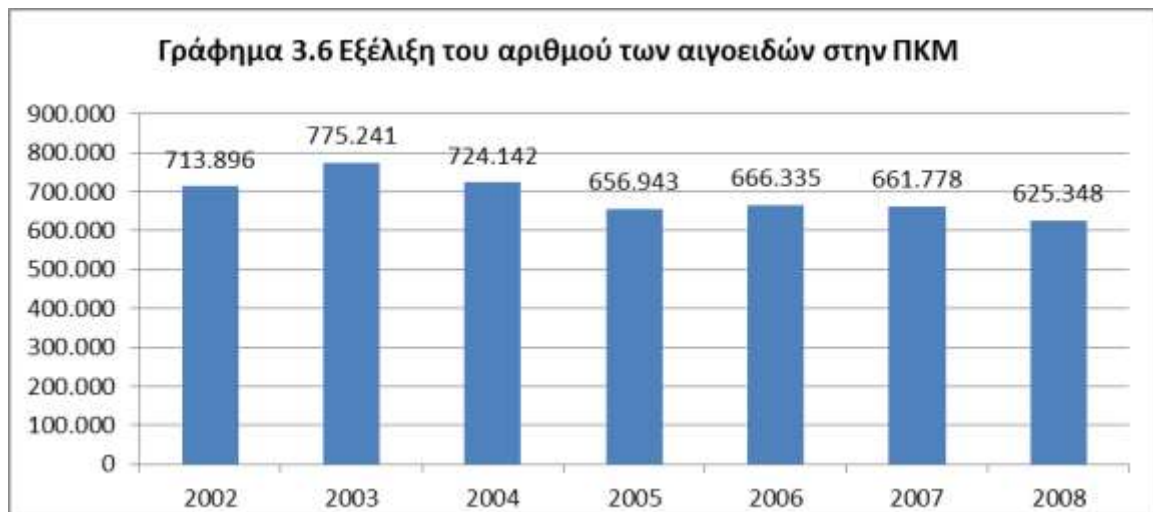
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2008

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2008

Ωστόσο ο πληθυσμός των αιγοειδών στην Περιφέρεια Κεντρικής μακεδονίας αργά αλλά σταθερά μειώνεται τα τελευταία χρόνια, έτσι ώστε από το 2002 μέχρι το 2008 η μείωση αυτή να φτάνει τα 88.548 αιγοειδή.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2002-2008

Προβατοειδή

Στην Ελλάδα υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός προβατοειδών τα οποία σε αριθμό φτάνουν τα 9.063.484 κεφάλια και 115.350 εκμεταλλεύσεις που ασχολούνται με την εκτροφή προβατοειδών. Τα περισσότερα από αυτά βρίσκονται στην Κρήτη, 1.612.042 (ΕΛΣΤΑΤ, 2008). Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας είναι η 4^η κατά σειρά περιφέρεια σε αριθμό προβατοειδών μετά από αυτές της Κρήτης, Δυτικής

Ελλάδος και Θεσσαλίας με 875.989 κεφάλια, αριθμός που αντιστοιχεί στο 9,7% του συνολικού αριθμού της χώρα. Διαθέτει 6.027 εκμεταλλεύσεις εκτροφής προβατοειδών στις οποίες κατά μέσο όρο εκτρέφονται 145 προβατοειδή ανά εκμετάλλευση.

Πίνακας 3.6 ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΡΟΒΑΤΟΕΙΔΩΝ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΜ/ΣΕΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΒΑΤΟΕΙΔΩΝ	ΘΗΛΥΚΑ ΓΑΛΑΚΤΟΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	ΛΟΙΠΑ ΘΗΛΥΚΑ ΓΑΛΑΚΤΟΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	ΑΡΣΕΝΙΚΑ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	ΛΟΙΠΑ
Ελλάδα	115.350	9.063.484	6.327.404	259.742	366.793	1.531.909
Π. Κεντρικής Μακεδονίας	6.027	875.989	670.515	17.392	36.300	104.392

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2008

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2008

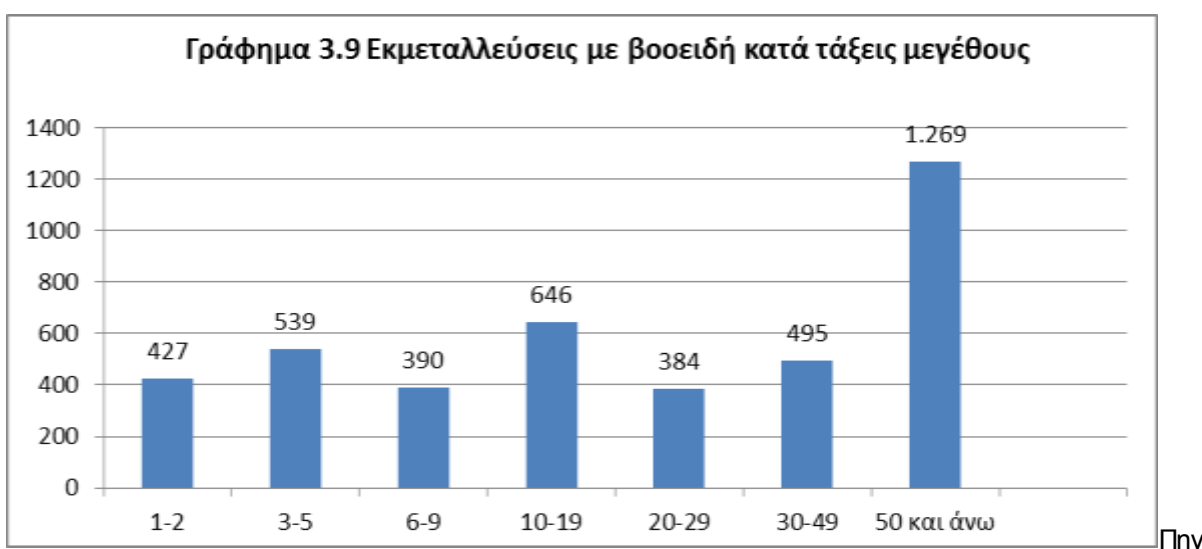
Ο αριθμός των προβατοειδών στην Περιφέρεια παρουσιάζει αυξομειώσεις σε διαδοχικά έτη, παρουσιάζοντας τη μία χρονιά μείωση σε σχέση με την προηγούμενη και αύξηση την επόμενη.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2002-2008

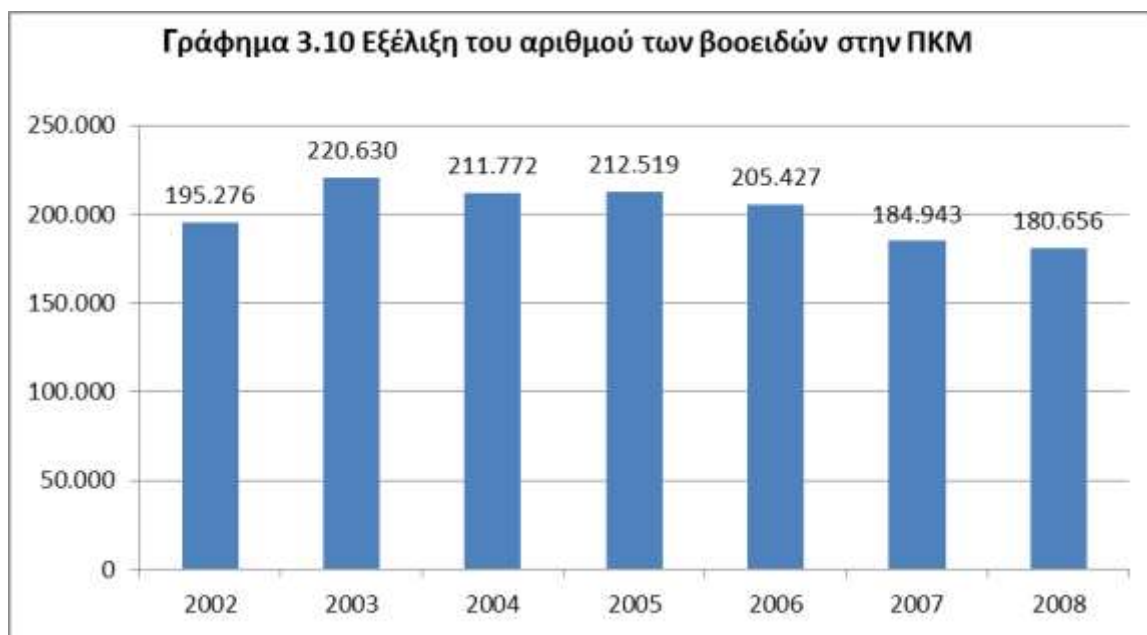
Βοοειδή

Τα βοοειδή στην Ελλάδα φτάνουν σε αριθμό τα 633.656 κεφάλια, ενώ υπάρχουν και 20.094 που ασχολούνται με την εκτροφή βοοειδών. Στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας εκτρέφονται τα περισσότερα βοοειδή σε αριθμό, τα περισσότερα από οποιαδήποτε άλλη Περιφέρεια, με 180.650 κεφάλια (ΕΛΣΤΑΤ 2008). Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί στο 28,5% του συνολικού αριθμού βοοειδών της χώρας. Οι εκμεταλλεύσεις της Περιφέρειας που εκτρέφουν ζώα του τομέα αυτού είναι 4.150, με κατά μέσο όρο 44 βοοειδή ανά εκμετάλλευση

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2008

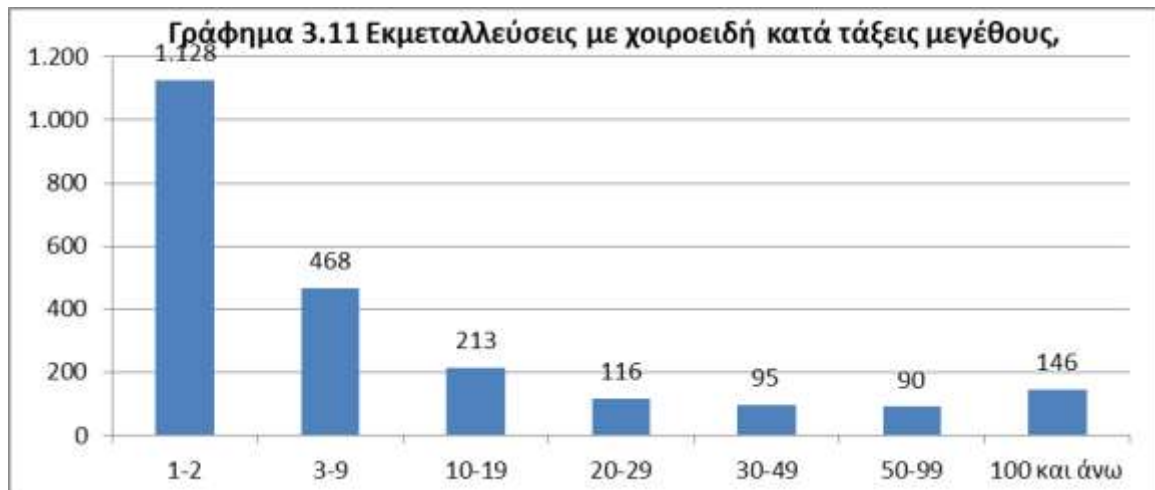
Ο αριθμός των βοοειδών που εκτρέφονται στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, από το 2002 έως και τα τελευταία στοιχεία του 2008, δεν παρουσιάζει μεγάλες μεταβολές. Ωστόσο ακολουθεί μια μειωτική τάση από το 2003 με μικρές όμως μεταβολές.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2002-2008

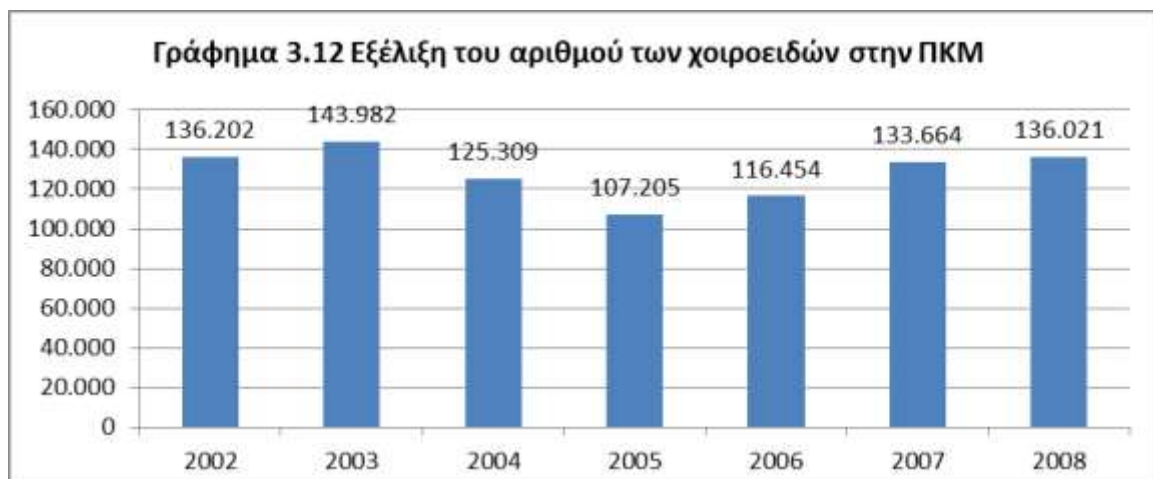
Χοιροειδή

Τα χοιροειδή που εκτρέφονται στην Ελλάδα ανέρχονται σε 1.086.727 κεφάλια, ενώ οι εκμεταλλεύσεις που ασχολούνται με την εκτροφή τους ανέρχονται σε 32.009. Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας είναι η 4^η κατά σειρά Περιφέρεια της χώρας σε αριθμό χοιροειδών μετά τις Περιφέρειες Θεσσαλίας, Ηπείρου και Δυτικής Ελλάδος, με 136.021 κεφάλια, αριθμός που αντιστοιχεί στο 12,5% του συνολικού αριθμού χοιροειδών (ΕΛΣΤΑΤ, 2008). Υπάρχουν 2.256 εκμεταλλεύσεις που ασχολούνται με την εκτροφή χοιροειδών, ενώ κατά μέσο όρο εκτρέφονται 60 χοιροειδή ανά εκμετάλλευση.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2008

Ο αριθμός των εκτρεφόμενων χοιροειδών στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας από το μετά το 2003 ακολουθεί μια πτωτική πορεία για τα δύο έτη 2004 και 2005 και έπειτα από το 2006 καταγράφει ανοδική πορεία.

Πηγή

ή: ΕΛΣΤΑΤ 2002-2008

Πουλερικά

Στην Ελλάδα ο αριθμός των πουλερικών ανέρχεται σε 33.495.026 κεφάλια και οι εκμεταλλεύσεις που εκτρέφουν πουλερικά σε 305.700. Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας είναι η 2^η σε σειρά Περιφέρεια της χώρας σε αριθμό πουλερικών, μετά την Ήπειρο, με 8.074.739 κεφάλια, αριθμός ο οποίος αντιστοιχεί στο 24,1% του συνολικού αριθμού πουλερικών στην Ελλάδα. Η Περιφέρεια διαθέτει 27.971 εκμεταλλεύσεις για την εκτροφή τους. Η Θεσσαλονίκη είναι η Περιφερειακή Ενότητα

με τον μεγαλύτερο αριθμό πουλερικών με 4.246.560 κεφάλια σε 2.280 εκμεταλλεύσεις (ΕΛΣΤΑΤ, 2007). Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί στο 52,6% του συνόλου των πουλερικών της Περιφέρειας και στο και στο 12,7% των πουλερικών της Ελλάδας.

Πίνακας 3.7 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΠΚΜ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΟΥΛΕΡΙΚΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	8.074.739	27.941
Ημαθίας	831.744	3.917
Θεσσαλονίκη	4.246.560	2.280
Κιλκίς	573.024	4.375
Πέλλα	281.591	5.593
Πιερία	1.156.512	4.067
Σέρρες	963.860	7.311
Χαλκιδική	21.448	398

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2007

2.3 ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Βιομηχανικά φυτά

Η αγροτική παραγωγή για πολλά χρόνια έπαιξε σημαντικό ρόλο στην οικονομία της Ελλάδας. Παρά το γεγονός ότι η συμμετοχή της αγροτικής παραγωγής στο ΑΕΠ και στην απασχόληση μειώνεται συνεχώς από το '60 μέχρι σήμερα, η συμμετοχή της στα μακροοικονομικά μεγέθη παρουσιάζει μεγαλύτερα ποσοστά από ότι ο μέσος όρος των κρατών – μελών της Ε.Ε. (*Ζουμπουλάκης κ. συν, 2005*).

Η Περιφέρεια Κεντρική Μακεδονίας έχει τεράστια παραγωγή σε βιομηχανικά φυτά. Από αυτά που παράγονται τα σημαντικότερα, κατά φθίνουσα σειρά όγκου, είναι τα ζαχαρότευτλα, το βαμβάκι, ο καπνός και ο ηλίανθος. Το μεγαλύτερος μέρος της παραγόμενης ποσότητας αυτών των προϊόντων παράγεται στους στις Περιφερειακές Ενότητες Θεσσαλονίκης, Πέλλας και Σερρών.

Ζαχαρότευτλα: Η ΠΚΜ παρήγαγε 774.426 τόνους ζαχαρότευτλων το 2009, με εθνική παραγωγή 1.372.258 τόνους, ποσότητα που αντιστοιχεί στο 56,4% της εθνικής παραγωγής. Είναι η 1^η Περιφέρειες σε παραγωγή αυτού του προϊόντος με το ΠΕ Σερρών να είναι η 1^η σε παραγωγή με 366.956 τόνους και η ΠΕ Ημαθίας 3^η 153.614 τόνους σε εθνικό επίπεδο (ΕΛΣΤΑΤ, 2009).

Βαμβάκι: Η ΠΚΜ παρήγαγε 205.068 τόνους βάμβακος το 2009, με εθνική παραγωγή 816.383, ποσότητα που αντιστοιχεί στο 25,1% της εθνικής παραγωγής. Είναι η 2^η βαμβακοπαραγωγός Περιφέρεια της χώρας, μετά την Θεσσαλία με 341.337, με την ΠΕ Σερρών να κατέχει την μεγαλύτερη παραγωγή στην Περιφέρεια και την 5^η μεγαλύτερη στην Ελλάδα με 57.876 τόνους (ΕΛΣΤΑΤ, 2009).

Καπνός: Η ΠΚΜ είναι πρώτη σε παραγωγή καπνού με συνολική παραγωγή το 2009 14.601 τόνους, με εθνική παραγωγή 27.098 τόνους, ποσότητα που αντιστοιχεί στο 53,9% της εθνικής παραγωγής. Η ΠΕ Πιερίας με παραγωγή 10.189 κατέχει την 1^η θέση στην παραγωγή καπνού τόσο σε Περιφερειακό όσο και εθνικό επίπεδο, με την ΠΕ Σερρών να κατέχει την 2^η και 3^η θέση σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο με 3.049 τόνους (ΕΛΣΤΑΤ, 2009).

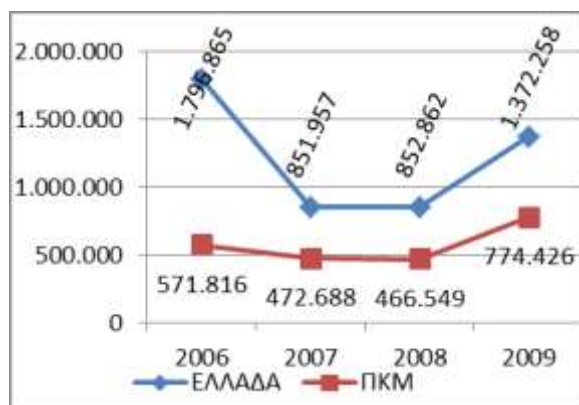
Ηλίανθος: Η ΠΚΜ κατέχει την 2^η θέση στην παραγωγή ηλίανθου, μετά την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, με την παραγωγή να φτάνει το 2009 σε 5.810 τόνους, με εθνική παραγωγή 44.036 τόνους, ποσότητα που αντιστοιχεί στο 13,2% της εθνικής παραγωγής. Οι ΠΕ Θεσσαλονίκης και Σερρών παράγουν τις μεγαλύτερες ποσότητες στην Περιφέρεια με 2.762 και 2.528 τόνους αντίστοιχα (ΕΛΣΤΑΤ, 2009), ενώ κατέχουν τη 2^η και 3^η θέση σε εθνικό επίπεδο μετά την ΠΕ Έβρου.

Πίνακας 3.7 ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΦΥΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΚΜ

ΟΝΟΜΑ	ΖΑΧΑΡΟΤΕΥΤΛΑ	ΒΑΜΒΑΚΙ	ΚΑΠΝΟΣ	ΗΛΙΑΝΘΟΣ
Ελλάδα	1.372.258	816.383	27.098	44.036
ΠΚΜ	774.426	205.068	14.601	5.810
Ημαθίας	153.614	39.577	419	6
Θεσσαλονίκης	65.643	28.731	227	2.762
Κιλκίς	11.658	16.346	202	201
Πέλλας	133.263	44.965	52	-
Πιερίας	43.292	13.148	10.189	3
Σερρών	366.956	57.876	3.049	450
Χαλκιδικής	-	4.425	463	310

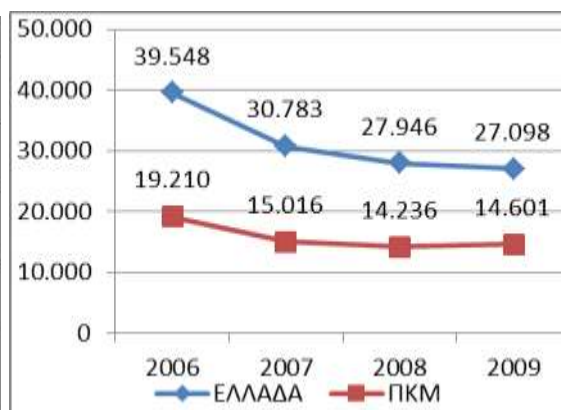
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2009

Γράφημα 3.13 Εξέλιξη της παραγωγής ζαχαρότευτλων σε Ελλάδα και ΠΚΜ

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2006-09

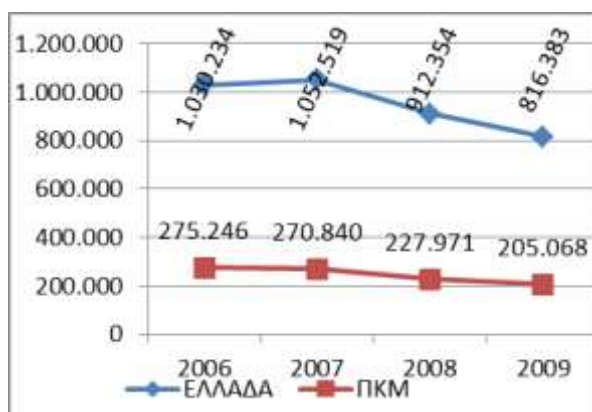
Γράφημα 3.14 Εξέλιξη της παραγωγής καπνού σε Ελλάδα και ΠΚΜ

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2006-09

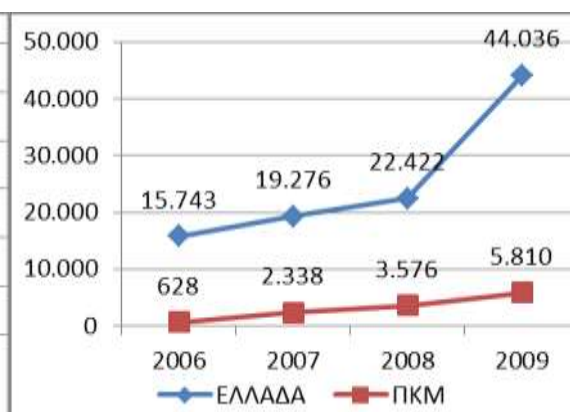

Γράφημα 3.15 Εξέλιξη της παραγωγής Βάμβακος σε Ελλάδα και ΠΚΜ

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2006-09

Γράφημα 3.16 Εξέλιξη της παραγωγής Ηλίανθου σε Ελλάδα και ΠΚΜ

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2006-09

Κτηνοτροφικοί φυτά

Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας κατέχει την 1^η θέση στην παραγωγή κτηνοτροφικών φυτών. Η μεγαλύτερη παραγωγή αυτών των φυτών γίνεται στις ΠΕ Θεσσαλονίκης και Σερρών.

Κτηνοτροφικοί καρποί: Η ΠΚΜ το 2009, με παραγωγή σε εθνικό επίπεδο 25.102 τόνους, παρήγαγε 10.579 τόνους κτηνοτροφικών καρπών ποσότητα που αντιστοιχεί στο 42,1% της εθνικής παραγωγής (ΕΛΣΤΑΤ, 2009). Η ΠΕ Θεσσαλονίκης είναι αυτή που παράγει την μεγαλύτερη ποσότητα στη χώρα.

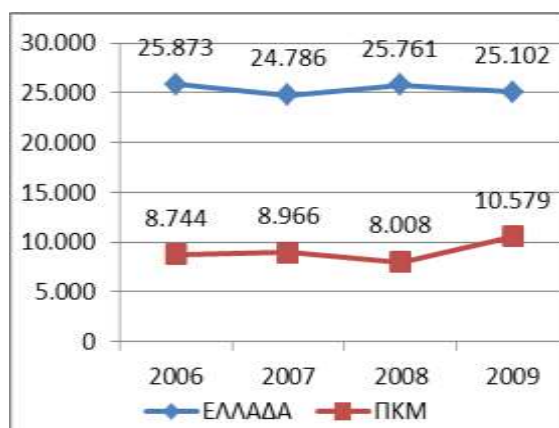
Ξανό, χόρτα, ριζώματα: Η ΠΚΜ κατέχει την 1^η θέση στην παραγωγή αυτών των προϊόντων με μεγάλη διαφορά. Με συνολική παραγωγή στη χώρα το 2009 2.300.279 τόνους η ΠΚΜ παρήγαγε 848.204 τόνους, ποσότητα που αντιστοιχεί στο 36,9% της εθνικής παραγωγής. Η ΠΕ Θεσσαλονίκης κατέχει την 1^η θέση στην παραγωγή ανάμεσα στις ΠΕ τις χώρας με παραγωγή 279.981 τόνων (ΕΛΣΤΑΤ, 2009).

Πίνακας 3.8 ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΦΥΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΚΜ

ΟΝΟΜΑ	ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟΙ ΚΑΡΠΟΙ	ΣΑΝΟ, ΧΟΡΤΑ, ΡΙΖΩΜΑΤΑ
Ελλάδα	25.102	2.300.279
ΠΚΜ	10.579	848.204
Ημαθία	14	27.948
Θεσσαλονίκη	4.354	279.981
Κιλκίς	3.796	51.331
Πέλλας	43	94.537
Πιερίας	65	37.733
Σερρών	170	108.391
Χαλκιδικής	89	9.079

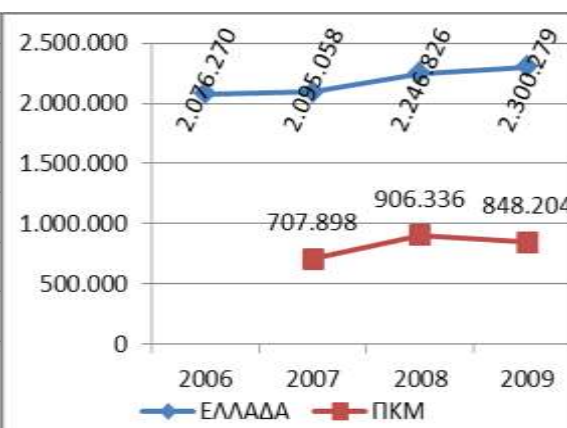
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2009

Γράφημα 3.17 Εξέλιξη της παραγωγή κτηνοτροφικών καρπών σε Ελλάδα και ΠΚΜ

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2006-09

Γράφημα 3.18 Εξέλιξη στην παραγωγή σανού, χόρτου και ριζωμάτων σε Ελλάδα και ΠΚΜ

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2006-09

Κηπευτικές καλλιέργειες

Η ΠΚΜ παράγει ένα σημαντικό αριθμό κηπευτικών. Παράγει πολλές ποικιλίες κηπευτικών σε όχι και τόσο μεγάλες ποσότητες η κάθε μια, με εξαίρεση βεβαία ελάχιστες περιπτώσεις. Τα περισσότερα καλλιεργούνται στις ΠΕ Θεσσαλονίκης, Πέλλας, και Σερρών.

Τομάτες (βιομηχανικές και νωπές): Το 2009, με εθνική παραγωγή σε τομάτες 1.561.311 τόνους, η ΠΚΜ παρήγαγε 195.485 τόνους ποσότητα που αντιστοιχεί στο 12,5% της εθνικής παραγωγής. Η μεγαλύτερη ποσότητα παράγεται στην ΠΕ Σερρών με 51.481 τόνους τομάτας (ΕΛΣΤΑΤ, 2009).

Κουνουπίδια, λάχανα: το 2009, με εθνική παραγωγή 243.068 τόνους, η ΠΚΜ παρήγαγε 60.286 τόνους ποσότητα που αντιστοιχεί στο 24,8% της εθνικής παραγωγής. Μάλιστα η ΠΕ Θεσσαλονίκης είναι η 2^η ΠΕ στην Ελλάδα μετά την ΠΕ Εύβοιας σε παραγωγή κουνουπιδιών και λάχανων με 32.243 τόνους παραγωγής (ΕΛΣΤΑΤ, 2009).

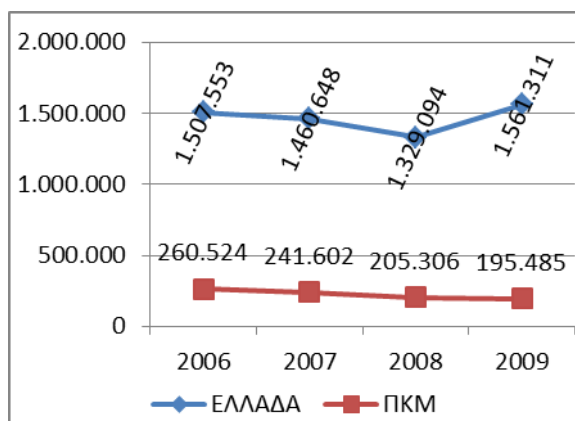
Λοιπά λαχανικά: το 2009, με εθνική παραγωγή σε λοιπά λαχανικά 1.057.953 τόνους, η ΠΚΜ παρήγαγε 149.384 τόνους ποσότητα που αντιστοιχεί στο 14,1% της εθνικής παραγωγής (ΕΛΣΤΑΤ, 2009).

Πίνακας 3.9 ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΠΚΜ

ΟΝΟΜΑ	ΤΟΜΑΤΕΣ	ΚΟΥΝΟΥΠΙΔΙΑ & ΛΑΧΑΝΑ	ΛΟΙΠΑ ΛΑΧΑΝΙΚΑ
Ελλάδα	1.561.311	243.068	591.613
ΠΚΜ	195.485	60.286	149.384
Ημαθία	25.320	4.641	3.824
Θεσσαλονίκη	37.740	32.243	39.676
Κιλκίς	21.825	1.407	1.297
Πέλλας	26.480	11.082	24.977
Περίας	13.694	3.216	5.555
Σερρών	51.481	3.731	4.227
Χαλκιδικής	18.945	3.966	4.562

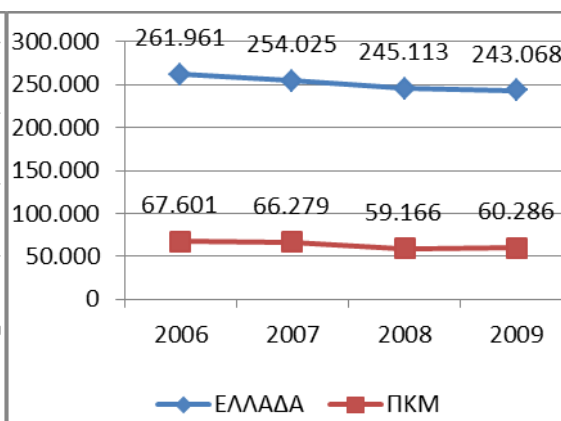
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2009

Γράφημα 3.19 Εξέλιξη της παραγωγής Τομάτας σε Ελλάδα και ΠΚΜ

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2006-09

Γράφημα 3.20 Εξέλιξη της παραγωγής κουνουπιδιών-λάχανων σε Ελλάδα και ΠΚΜ

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2006-09

Δενδροκομικές καλλιέργειες

Η ΠΚΜ κατέχει την 1^η θέση στην παραγωγή φρούτων, σε μερικές περιπτώσεις φτάνει ή και ξεπερνά το 50% της εθνικής παραγωγής, ενώ όσον αφορά άλλες δενδροκομικές καλλιέργειες, όπως ελιές, εκεί παράγει πολύ μικρότερη ποσότητα σε σχέση με την εθνική παραγωγή.

Αχλάδια: Το 2009, με εθνική παραγωγή 73.771 τόνους, η ΠΚΜ παρήγαγε 21.586 τόνους αχλαδιών ποσότητα που αντιστοιχεί στο 29,3% της εθνικής παραγωγής. Η μεγαλύτερη ποσότητα παράγεται στην ΠΕ Ημαθίας με 12.014 τόνους δηλαδή το 55,7% της παραγωγής στην ΠΚΜ (ΕΛΣΤΑΤ, 2009).

Μήλα: Το 2009, με εθνική παραγωγή 259.637 τόνους, η ΠΚΜ παρήγαγε 84.854 τόνους μήλα ποσότητα που αντιστοιχεί στο 32,7% της εθνικής παραγωγής. Οι μεγαλύτερες ποσότητες παράγονται στις ΠΕ Πέλλας με 42.643 τόνους και Ημαθίας με 37.194 τόνους, κατέχοντας τις 3^η και 4^η θέση αντίστοιχα στη χώρα (ΕΛΣΤΑΤ, 2009).

Ροδάκινα: Το 2009, με εθνική παραγωγή 748.844 τόνους, η ΠΚΜ παρήγαγε 679.183 τόνους ροδάκινων ποσότητα που στο 90,7% της εθνικής παραγωγής. Στις δύο πρώτες θέσεις σε παραγωγή ροδάκινων, τόσο στην ΠΚΜ όσο και στη χώρα, βρίσκονται οι ΠΕ Ημαθίας με 353.146 τόνους δηλ. το 52% της ΠΚΜ και το 47,2% της

Ελλάδος και η ΠΕ Πέλλας με 314.327 τόνους ροδάκινων δηλ. το 46,3% της ΠΚΜ και το 42% της Ελλάδος (ΕΛΣΤΑΤ, 2009).

Κεράσια: Το 2009, με εθνική παραγωγή 61.127 τόνους, η ΠΚΜ παρήγαγε 44.518 τόνους κερασιών ποσότητα που αντιστοιχεί στο 72,8% της εθνικής παραγωγής. Η μεγαλύτερες ποσότητες παράγονται στην ΠΕ Ημαθίας με 20.747 τόνους δηλ. το 1/3 της εθνικής παραγωγής και στην ΠΕ Πέλλας με 17.640 τόνους (ΕΛΣΤΑΤ, 2009).

Ελιές (επιτραπέζιες και ελαιοποίησης): Το 2009, με εθνική παραγωγή 2.286.139 τόνους, η ΠΚΜ παρήγαγε 136.265 τόνους ποσότητα που αντιστοιχεί στο 6% της εθνικής παραγωγής. Η μεγαλύτερη ποσότητα παράγεται στην ΠΕ Χαλκιδικής με 98.895 τόνους δηλ. το 72,6% της παραγωγής στην ΠΚΜ (ΕΛΣΤΑΤ, 2009).

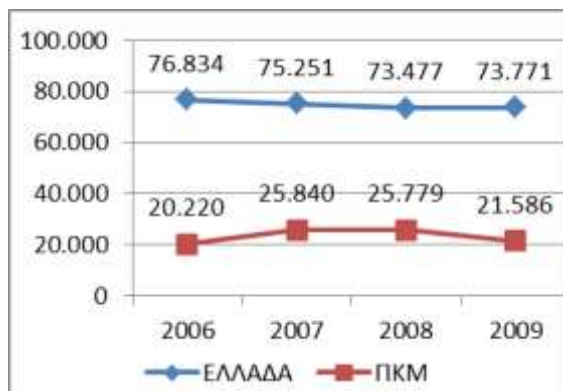
Ελαιόλαδο: Το 2009, με εθνική παραγωγή 304.668 τόνους, η ΠΚΜ παρήγαγε 16.248 τόνους ελαιόλαδου ποσότητα που αντιστοιχεί στο 5,3% της εθνικής παραγωγής. Την 1^η θέση στην Περιφέρεια σε παραγωγή κατέχει η ΠΕ Χαλκιδικής με 13.496 τόνους δηλ. το 83,1% της παραγωγής στην ΠΚΜ (ΕΛΣΤΑΤ, 2009).

Πίνακας 3.10 ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΔΕΝΔΡΟΚΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΚΜ

ΟΝΟΜΑ	ΑΧΛΑΔΙΑ	ΜΗΛΑ	ΡΟΔΑΚΙΝΑ	ΚΕΡΑΣΙΑ	ΕΛΙΕΣ	ΕΛΑΙΟ-ΛΑΔΟ
Ελλάδα	73.771	259.637	748.844	61.127	2.286.139	304.668
ΠΚΜ	21.586	84.854	679.183	44.518	136.265	16.248
Ημαθία	12.014	37.194	353.146	20.747	707	1
Θες/νίκη	1.206	865	524	313	8.239	388
Κιλκίς	28	160	445	397	392	-
Πέλλας	6.609	42.643	314.327	17.640	1.992	150
Πιερίας	1.105	3.097	9.472	3.191	10.710	966
Σερρών	196	456	551	2.035	15.130	1.247
Χαλδικής	428	439	718	195	98.895	13.496

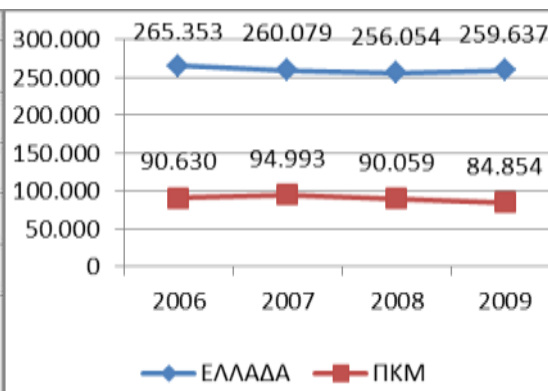
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2009

Γράφημα 3.21 Εξέλιξη της παραγωγής αχλαδιών σε Ελλάδα και ΠΚΜ

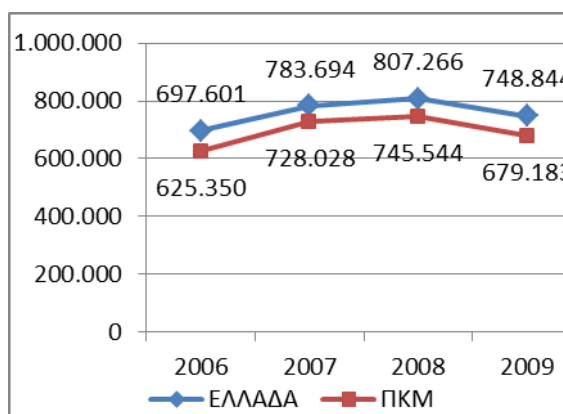
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2006-09

Γράφημα 3.22 Εξέλιξη της παραγωγής μήλων σε Ελλάδα και ΠΚΜ

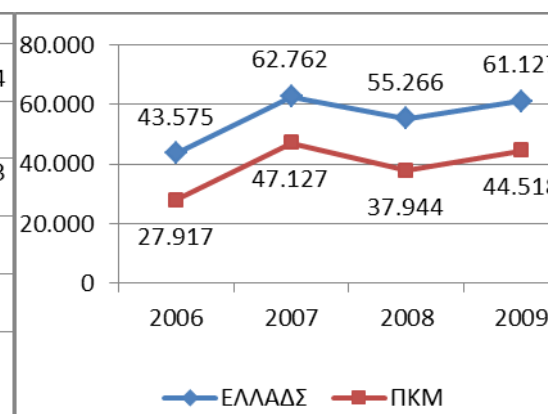
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2006-09

Γράφημα 3.23 Εξέλιξη της παραγωγής ροδάκινων σε Ελλάδα και ΠΚΜ

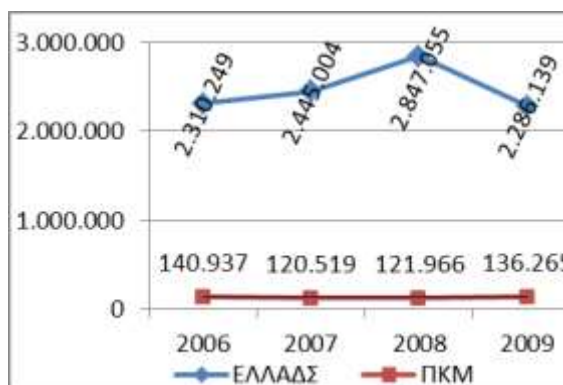
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2006-09

Γράφημα 3.24 Εξέλιξη της παραγωγής κερασιών σε Ελλάδα και ΠΚΜ 2006-09

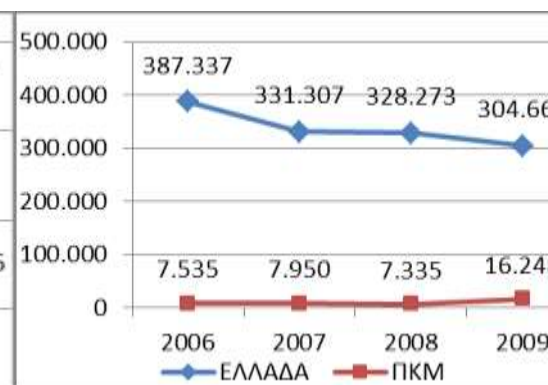
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2006-09

Γράφημα 3.25 Εξέλιξη της παραγωγής ελιάς σε Ελλάδα και ΠΚΜ

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2006-09

Γράφημα 3.26 Εξέλιξη της παραγωγής ελαιολάδου σε Ελλάδα και ΠΚΜ

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2006-09

Προϊόντα κτηνοτροφίας-αλιείας

Η ΠΚΜ καλύπτει ένα ευρύ φάσμα στην παραγωγή κτηνοτροφικών προϊόντων με σημαντικές ποσότητες παραγωγής, δεδομένου ότι κατέχει ένα από τα σημαντικότερα ζωικά κεφάλαια στην χώρα. Και η παραγωγή ψαριών είναι σημαντική, αφού από τις 7 ΠΕ της Περιφέρειας μόνο οι Κιλκίς και Πέλλας δεν έχουν θάλασσα.

Γάλα: Το 2009, με εθνική παραγωγή 2.014.693 τόνους γάλακτος, η ΠΚΜ παρήγαγε 497.592 τόνους γάλακτος ποσότητα που αντιστοιχεί στο 24,7% της εθνικής παραγωγής και στην 1^η θέση στην χώρα σε παραγωγή δηλ. σχεδόν το ¼ της εθνικής παραγωγής. Η ΠΕ Θεσσαλονίκης κατέχει την 1^η θέση στην παραγωγή γάλακτος στην ΠΚΜ και στη χώρα με 201.463 τόνους γάλακτος δηλ. το 10% της παραγωγής στην χώρα (ΕΛΣΤΑΤ, 2009).

Κρέας: Το 2009, με εθνική παραγωγή σε κρέας 429.250 τόνους, η ΠΚΜ παρήγαγε 79.802 τόνους ποσότητα που αντιστοιχεί στο 18,6% της εθνικής παραγωγής και στην 1^η θέση στη χώρα. Η ΠΕ Θεσσαλονίκης είναι αυτή που παράγει την μεγαλύτερη ποσότητα στην ΠΚΜ με 22.117 τόνους (ΕΛΣΤΑΤ, 2009).

Αυγά: Το 2009, με εθνική παραγωγή 1.938.454 τεμάχια αυγά, η ΠΚΜ παρήγαγε 242.129 τεμάχια αυγά ποσότητα που αντιστοιχεί στο 12,5% της εθνικής παραγωγής. Η ΠΕ Θεσσαλονίκης είναι αυτή που παράγει την μεγαλύτερη ποσότητα στην ΠΚΜ με 116.556 τεμάχια αυγά (ΕΛΣΤΑΤ, 2009).

Μέλι: Το 2009, με εθνική παραγωγή 16.532 τόνους μέλι, η ΠΚΜ παρήγαγε 2.780 τόνους μέλι ποσότητα που αντιστοιχεί στο 16,8% της εθνικής παραγωγής. Η ΠΕ Χαλκιδικής είναι αυτή που παράγει την μεγαλύτερη ποσότητα μελιού στην Περιφέρεια και στην χώρα με 1.811 τόνους μελιού δηλ. το 65,1% της ποσότητας της ΠΚΜ και το 11% της χώρας (ΕΛΣΤΑΤ, 2009).

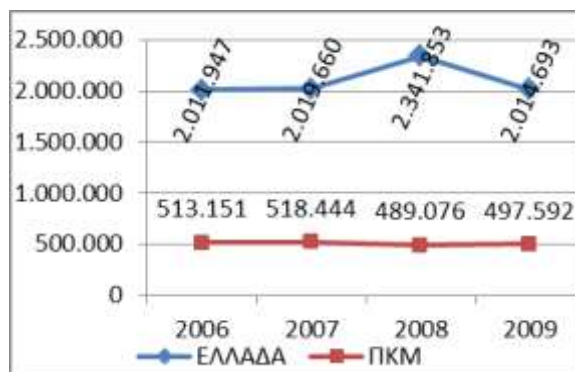
Ψάρια: Το 2009, με εθνική παραγωγή 29.234 τόνους ψαριών, η ΠΚΜ παρήγαγε 3.018 τόνους ψαριών ποσότητα που αντιστοιχεί στο 10,3% της εθνικής παραγωγής. Η ΠΕ Θεσσαλονίκης είναι αυτή που παράγει την μεγαλύτερη ποσότητα ψαριών στην ΠΚΜ με παραγωγή 2.032 τόνους (ΕΛΣΤΑΤ, 2009).

Πίνακας 3.11 ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ-ΑΛΙΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΚΜ

ΟΝΟΜΑ	ΓΑΛΑ	ΚΡΕΑΣ	ΑΥΓΑ	ΜΕΛΙ	ΨΑΡΙΑ
Ελλάδα	2.014.693	429.250	1.938.454	16.532	29.234
ΠΚΜ	497.592	79.802	242.129	2.780	3.018
Ημαθία	30.265	8.881	8.601	155	273
Θεσσαλονίκη	201.463	22.117	116.556	221	2.032
Κιλκίς	64.499	8.176	32.115	64	55
Πέλλας	62.820	7.986	10.514	225	114
Πιερίας	30.171	11.917	15.120	102	-
Σερρών	83.417	13.469	41.778	202	544
Χαλκιδικής	24.957	7.256	17.445	1.811	-

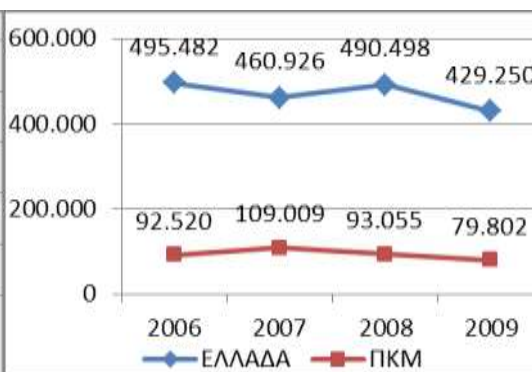
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2009

Γράφημα 3.27 Εξέλιξη της παραγωγής γάλακτος σε Ελλάδα και ΠΚΜ

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2006-09

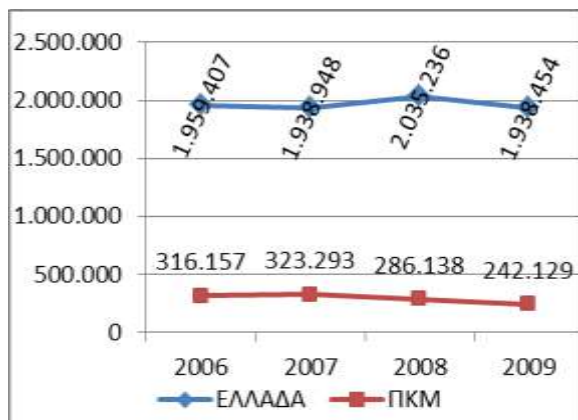
Γράφημα 3.28 Εξέλιξη της παραγωγής κρέατος σε Ελλάδα και ΠΚΜ

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2006-09

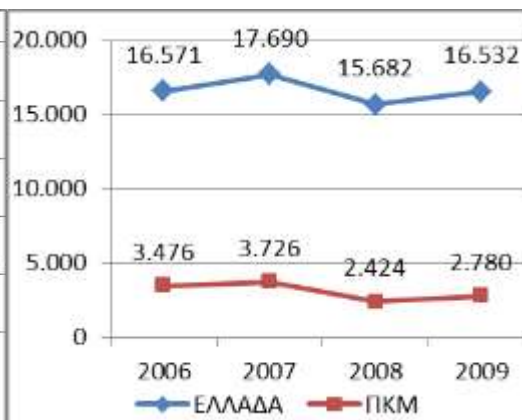

Γράφημα 3.29 Εξέλιξη της παραγωγής αυγών σε Ελλάδα και ΠΚΜ

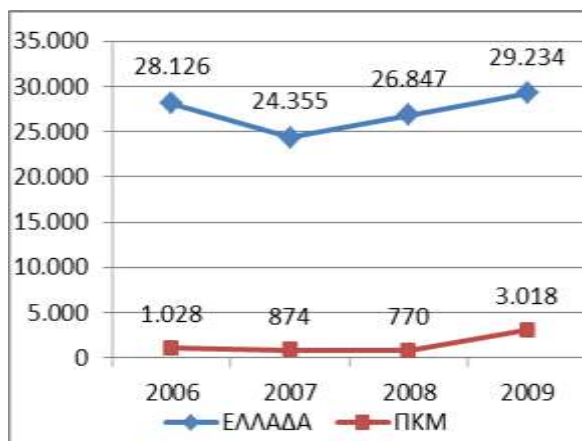
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2006-09

Γράφημα 3.30 Εξέλιξη της παραγωγής μελιού σε Ελλάδα και ΠΚΜ

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2006-09

Γράφημα 3.31 Εξέλιξη της παραγωγής ψαριών σε Ελλάδα και ΠΚΜ

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2006-09

Πεπονοειδή και αμπελουργικά

Και από αυτές τις κατηγορίες υπάρχουν ορισμένα μόνο προϊόντα που παράγονται σε σημαντικές ποσότητες στην ΠΚΜ.

Πεπονοειδή: Το 2009, με εθνική παραγωγή 788.939 τόνους καρπουζιών και πεπονιών, η ΠΚΜ παρήγαγε 89.797 τόνους ποσότητα που αντιστοιχεί στο 11,4% της εθνικής παραγωγής. Η ΠΕ που παράγει τα περισσότερα πεπονοειδή στην ΠΚΜ είναι αυτή της Θεσσαλονίκης με 34.492 τόνους που κατέχει και την 6^η θέση στην χώρα και η Πιερίας με 23.073 τόνους (ΕΛΣΤΑΤ, 2009).

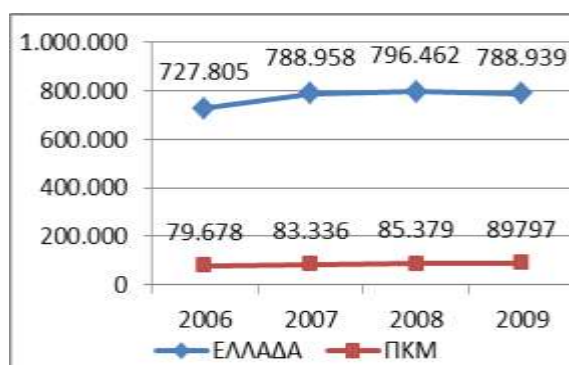
Αμπελουργικά: Το 2009, με εθνική παραγωγή 204.084 τόνους σταφυλιών, η ΠΚΜ παρήγαγε 27.669 τόνους σταφυλιών ποσότητα που αντιστοιχεί στο 13,6% της εθνικής παραγωγής. Η ΠΕ που παράγει την μεγαλύτερη ποσότητα στην ΠΚΜ είναι η Χαλκιδική με 15.545 τόνους δηλ 56,2% της παραγωγής στην ΠΚΜ και κατέχει της 3^η θέση στην χώρα στην παραγωγή του συγκεκριμένου προϊόντος (ΕΛΣΤΑΤ, 2009).

Πίνακας 3.12 ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΕΠΟΝΟΕΙΔΩΝ ΚΑΙ ΑΜΠΕΛΟΥΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΚΜ

ΟΝΟΜΑ	ΠΕΠΟΝΟΕΙΔΗ	ΑΜΕΛΟΥΡΓΙΚΑ
Ελλάδα	788.939	204.084
ΠΚΜ	89.797	27.669
Ημαθία	2.479	262
Θεσσαλονίκη	34.492	4.278
Κιλκίς	9.253	629
Πέλλα	8.601	857
Πιερία	23.073	2.183
Σερρών	6.086	3.915
Χαλκιδική	5.813	15.545

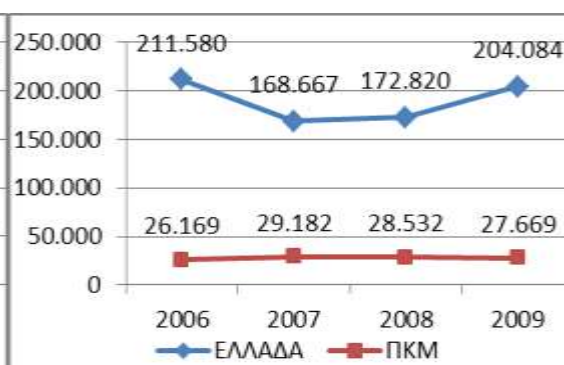
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2009

Γράφημα 3.32 Εξέλιξη της παραγωγής πεπονοειδών σε Ελλάδα και ΠΚΜ

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2006-09

Γράφημα 3.33 Εξέλιξη της παραγωγής σταφυλιών σε Ελλάδα και ΠΚΜ

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2006-09

Παρά το γεγονός ότι ο αγροτικός τομέας είναι πολύ ανεπτυγμένος στην ΠΚΜ και η αγροτική παραγωγή σημαντική σε ποσότητα, μελέτες δείχνουν ότι ένα σημαντικό μέρος του εισοδήματος των αγροτών είναι εξω-γεωργικό και αυξάνεται συνεχώς ως ποσοστό επί του συνολικού αγροτικού εισοδήματος. Η ΠΚΜ είναι στην 7^η θέση ανάμεσα στις Περιφέρειες της χώρας ως προς το ύψος του εξω-γεωργικού εισοδήματος σε σχέση με το συνολικό γεωργικό εισόδημα των αγροτών και αυτό είναι 0,22 (22%). Αυτό ίσως οφείλεται στο ότι οι υπηρεσίες έχουν διεισδύσει τόσο πολύ στον γεωργικό χώρο ώστε ένα μέρος του εισοδήματος των αγροτών προέρχεται από τον τομέα των υπηρεσιών (Παπαηλίας και Παπαγεωργίου. 2006).

2.4 ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Ο δευτερογενής τομέας παραγωγής στην ΠΚΜ είναι ανεπτυγμένος σε σχέση με τις περισσότερες Περιφέρειες της Ελλάδας, αν και η Ελλάδα δεν διέθετε ποτέ μεγάλο βιομηχανικό τομέα (Bryant, Γκαργκάνας και Τάβλας, 2002). Η Περιφέρεια χαρακτηρίζεται από υψηλό ποσοστό απασχόλησης στη μεταποίηση με το ποσοστό απασχόλησης στη μεταποίηση ως προς την συνολική περιφερειακή απασχόληση να είναι υψηλότερο από αυτό της χώρας. Η ΠΚΜ συγκεντρώνει το 21,9% της βιομηχανικής απασχόλησης στη χώρα, με το 68% αυτού του ποσοστού να είναι συγκεντρωμένο στην ΠΕ Θεσσαλονίκης. Από τους 1.802.916 εργάτες που απασχολούνται στον δευτερογενή τομέα στην Ελλάδα, σύμφωνα με τα στοιχεία του 2009, στην ΠΚΜ απασχολούνται οι 295.095, δηλαδή το 16,37 του συνολικού εργατικού δυναμικού.

Οι περισσότερο ανεπτυγμένοι κλάδοι που κατέχουν και το μεγαλύτερο μέρος της απασχόλησης είναι οι κλάδοι ενδύματος και υποδήματος με 26,3%, των τροφίμων με 16,3% και των επίπλων με 5% οι οποίοι ξεπερνούν και το μέσο εθνικό ποσοστό στη συνολική απασχόληση. Ο μεταποιητικός τομέας είναι ένας από τους

πιο δυναμικούς κλάδους στην χώρα, αλλά παρουσιάζει χαμηλό ποσοστό μεταποίησης και τυποποίησης, σημαντική αδυναμία μεταφοράς χύμα προϊόντος και αδύναμο Brand name παρά τις επενδύσεις που δέχτηκε από το Β' και Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (ΚΠΣ). Χαρακτηρίζεται από την κυριαρχία των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Ειδικά ο τομέας των τροφίμων και των ποτών κατέχει το ¼ των συνολικών κεφαλαίων και το ¼ των εργαζομένων στην μεταποίηση (Ιωάννα Ρεζίτη, 2010).

Τα τελευταία χρόνια ο μεταποιητικός κλάδος αντιμετωπίζει ορισμένα βασικά προβλήματα που οδηγούν σε μείωση της ανταγωνιστικότητας του. Ένα από τα μεγαλύτερα είναι η τάση που επικρατεί για έξοδο κεφαλαίων σε χώρες της νοτιοανατολικής Ευρώπης και κυρίως τις Βαλκανικές χώρες. Η αποβιομηχάνιση αυτή έχει πλήξει πολλούς κλάδους με πρώτο και περισσότερο αυτόν των ενδυμάτων. Κατά κύριο λόγο η μετεγκατάσταση αυτών των επιχειρήσεων ελληνικών συμφερόντων γίνεται 1^οv στη Βουλγαρία (Σαντάνσκι, Γκότσε, Ντέλτσεφ) και κατά 2^οv στα Σκόπια (Γευγελή). Επίσης υπάρχουν και κάποιες επιχειρήσεις που παράγουν στην Κίνα και διατηρούν εδώ ορισμένα μόνο τμήματά τους. Άλλα προβλήματα που εμφανίζονται είναι οι πιέσεις που ασκούνται στο μακροοικονομικό περιβάλλον των επιχειρήσεων και προέρχονται από τις εισαγωγές νέων ξένων προϊόντων τα οποία είναι ανταγωνιστικά, η μειωμένη παραγωγικότητα εργαζομένων και επιχειρήσεων, ο μικρός βαθμός ανάπτυξης και υιοθέτησης καινοτομιών και νέων τεχνολογιών, η χαμηλή εξειδίκευση και το μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων. Ενδεικτικό στοιχείο είναι ότι ενώ το 1998 ο αριθμός των επιχειρήσεων που απασχολούσαν πάνω από 10 άτομα στην ΠΚΜ ήταν 1226, το 2005 μειώθηκε σε 733 δηλαδή 40,2% μείωση.

Οι ΜΜΕ αποτελούν τον μεγαλύτερο αριθμό επιχειρήσεων στην ΠΚΜ, όπως άλλωστε συμβαίνει και στο σύνολο της χώρας. Αποτελούν το 98% των επιχειρήσεων της, αλλά χαρακτηρίζονται από χαμηλό επίπεδο οργάνωσης και ελλιπή διοίκηση. Κατά μέσο όρο απασχολούν 6,5 απασχολούμενους ανά παραγωγική μονάδα, αριθμό ιδιαίτερα χαμηλό σε σχέση με το επίπεδο της χώρας. Το 99% των ΜΜΕ απασχολούν λιγότερα από 50 άτομα και το 85% απασχολεί λιγότερα από 5 άτομα (Ζουμπουλάκης κ. συν, 2005).

Η συνεισφορά στους κλάδους των μεταλλείων και ορυχείων είναι πολύ μικρή στην συνολική παραγωγή της Περιφέρειας και επικεντρώνεται κυρίως στην Κεντρική

και Βορειοανατολική Χαλκιδική. Τα αποθέματα των ορυκτών σε σχέση με τον ρυθμό εκμετάλλευσης τους δείχνουν αυξημένες δυνατότητες μεταλλευτικής παραγωγής.

2.5 ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Ο τριτογενής τομέας παραγωγής είναι ο μεγαλύτερος τομέας της ΠΚΜ σε σχέση με τους άλλους δύο. Το 76,26% των απασχολουμένων στην ΠΚΜ εργάζεται στον τομέα αυτό, σύμφωνα με τα στοιχεία του 2009 ή διαφορετικά με στοιχεία της ίδιας χρονιάς 923.728 εργαζόμενοι. Η συμμετοχή αυτού του τομέα παραγωγής στην περιφερειακή ΑΠΑ το 2009 ήταν 14,5% (*Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, 2011*). Είναι ο μοναδικός τομέας παραγωγής ο οποίος τα τελευταία χρόνια παρουσίασε συνεχή αύξηση σε σχέση με τους άλλους δύο τομείς που παρουσίασαν μείωση. Η ναυτιλία και ο τουρισμός, που αποτελούν τομείς του, αποτελούν το συγκριτικό πλεονέκτημα της χώρας. Η γεωγραφική θέση και το κλίμα σε συνδυασμό με την ιστορία του τόπου δημιουργούν εξαιρετικές προοπτικές για το μέλλον της χώρας, της Περιφέρειας και του κλάδου γενικά (*Bryant, Γκαργκάνας και Τάβλας, 2002*). Η αύξηση του αλλά και το μέγεθός του οφείλονται κατά πολύ και στην σπουδαιότητα του λιμανιού της Θεσσαλονίκης και του αερολιμένα Μακεδονίας στην Θεσσαλονίκη. Το λιμάνι της Θεσσαλονίκης είναι το 2^ο σπουδαιότερο στην χώρα και το 1^ο σε εισαγωγές, ενώ ο διεθνής αερολιμένας Μακεδονίας είναι ο 2^{ος} σε μέγεθος αερολιμένας της χώρας αναδεικνύοντας της Θεσσαλονίκης σε βασική πύλη των Βαλκανίων. Επίσης η πόλη της Θεσσαλονίκης είναι το 2^ο μεγαλύτερο αστικό κέντρο στην Ελλάδα, οπότε είναι αναμενόμενο να παρουσιάζει ιδιαίτερη ανάπτυξη στους κλάδους των υπηρεσιών όπως αυτοί της υγείας, της πρόνοιας, της εκπαίδευσης, της έρευνας και ανάπτυξης αλλά και άλλους κλάδους. Ο τομέας αυτός της Περιφέρειας παρουσιάζει δυναμική συμμετοχή των παραδοσιακών κλάδων υπηρεσιών όπως το λιανικό εμπόριο, η εκπαίδευση, η υγεία και η πρόνοια, ενώ παρουσιάζει χαμηλότερη

συγκέντρωση σε δυναμικούς κλάδους υπηρεσιών όπως οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, οι υπηρεσίες μεταφορών, επικοινωνιών, τουρισμού και άλλες.

2.5.1 ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΛΙΜΕΝΩΝ

Το μοναδικό σημαντικό λιμάνι στην ΠΚΜ είναι αυτό της Θεσσαλονίκης, στο οποίο εισάγονται και εξάγονται προϊόντα. Σύμφωνα με τα στοιχεία Οργανισμού Λιμένος Θεσσαλονίκης η εμπορευματική κίνηση του λιμένος μειώνεται σημαντικά. Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΛΘ, ενώ το 2007 η εμπορευματική κίνηση του λιμένος ήταν 18.827.651* τόνοι εμπορευμάτων, το 2011 είχαμε 13.708.313* τόνους δηλαδή μείωση 27,2% μέσα σε 5 χρόνια. Το 2007 από το λιμάνι Θεσσαλονίκης έγινε φόρτωση εμπορευμάτων 4.632.926* τόνων, ενώ το 2011 3.818.759* τόνων δηλαδή μείωση 814.157* τόνων ποσοστό 17,6%. Επίσης το 2007 έγινε εκφόρτωση 14.194.725* τόνων εμπορευμάτων, ενώ το 2011 9.889.554 τόνων δηλαδή μείωση 4.305.171 τόνων ποσοστό 30,3% (ΟΛΘ, 2011, 2007).

Πίνακας 3.13 ΑΦΙΞΕΙΣ ΠΛΟΙΩΝ

ΕΤΟΣ	ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ
2000	2.334	1.090	3.424
2001	2.285	1.146	3.431
2002	2.151	1.073	3.224
2003	1.898	957	2.855
2004	1.782	1.157	2.939
2005	1.775	1.235	3.010
2006	1.670	1.134	2.804
2007	1.802	1.183	2.985
2008	1.160	1.065	2.225
2009	1.327	599	1.926
2010	1.394	610	2.004
2011	1.405	583	1.988

Πηγή: ΟΛΘ

Όσον αφορά την κίνηση του λιμανιού, οι αφίξεις πλοίων από το 2005 και μετά εμφανίζουν μια μείωση, ενώ τα τελευταία χρόνια παρατηρήθηκε μια ραγδαία μείωση αφίξεων πλοίων του εσωτερικού. Το 2005 είχαμε αφίξεις 3.010 πλοίων και το 2011 1.988 πλοίων μείωση 34% (ΟΛΘ, 2011, 2005).

Πίνακας 3.14 ΑΦΙΞΕΙΣ ΠΛΟΙΩΝ ΑΝΑ ΣΗΜΑΙΑ

2011		2010	
Σημαία	Αριθμός πλοίων	Σημαία	Αριθμός πλοίων
Ελλάδα	618	Ελλάδα	673
Τουρκία	228	Τουρκία	233
Μάλτα	219	Μάλτα	138
Νήσοι Μάρσαλ	126	Νήσοι Μάρσαλ	86
Λιβερία	111	Λιβερία	114
Παναμάς	107	Παναμάς	101
Λοιπά	579	Λοιπά	659

Πηγή: ΟΛΘ

Την ίδια πορεία ακολουθεί και η επιβατική κίνηση του λιμανιού με τη μεγαλύτερη πτώση να εμφανίζεται τα τελευταία χρόνια φτάνοντας σε διψήφια ποσοστά. Ενώ το 2000 ταξίδευσαν από το λιμάνι της να φτάνει σε διψήφια ποσοστά. Ενώ το 2000 ταξίδευσαν Θεσσαλονίκης 248.429 επιβάτες το 2006 έπεσε στους 129.684 επιβάτες και το 2011 κάτω από τις 100.000, στους 64.785 επιβάτες. Μέσα σε 10 χρόνια δηλαδή συντελέστηκε μείωση 72,02% (ΟΛΘ, 2011, 2006, 2005).

Πίνακας 3.15 ΕΠΙΒΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΛΙΜΕΝΟΣ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ

Έτος	Αριθμός επιβατών	Διαφορά %
2001	231.580	-6,78
2002	218.032	-5,85
2003	201.282	-7,68
2004	209.066	3,87
2005	217.538	4,05
2006	129.684	-40,39
2007	150.202	15,82
2008	163.502	8,85
2009	158.179	-3,26
2010	100.755	-38,38
2011	64.785	-35,70

Πηγή: ΟΛΘ

Πίνακας 3.16 ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ ΛΙΜΕΝΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

		2008						2007								
Δια-φορά % από 2008	Φόρτωση	Δια-φορά % από 2008	Σύνολο	Δια-φορά % από 2008	Εκφόρτωση	Δια-φορά % από 2007	Φόρτωση	Δια-φορά % από 2007	Σύνολο	Δια-φορά % από 2007	Εκφόρτωση	Δια-φορά % από 2006	Φόρτωση	Δια-φορά % από 2006	Σύνολο	Δια-φορά % από 2006
-4,6	3.389.534	-13,2	14.963.214	-6,7	12.136.517	-14,5	3.905.325	-15,7	16.041.842	-14,8	14.194.725	—	4.632.926	—	18.827.651	—
	1.063.757		8.006.344	-1,6	6.973.888		1.163.155		8.137.043	-4,7	7.237.968		1.302.945		8.540.913	
	730.260		3.427.153	-20,4	2.962.055		1.345.690		4.307.745	-5,6	3.314.939		1.250.23		4.565.177	
	1.595.517		3.529.717	-1,9	2.200.574		1.396.480		3.597.054	-37,1	3.641.81		2.079.743		5.721.561	

Πηγή: ΟΛΘ

Πίνακας 3.16 ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ ΛΙΜΕΝΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΕΤΟΣ	2011							2010						
	Εκφόρτωση	Δια-φορά % από 2010	φόρτωση	Δια-φορά % από 2010	Σύνολο	Δια-φορά % από 2010	Εκφόρτωση	Δια-φορά % από 2009	φόρτωση	Δια-φορά % από 2009	Σύνολο	Δια-φορά % από 2009	Εκφόρτωση	
ΣΥΝΟ-ΛΙΚΟ ΒΑΡΟΣ (σε τόνους)	9.889.554	-17,5	3.818.759	-7,9	13.708.313	-15,00	11.980.560	3,5	4.146.664	22,3	16.127.224	7,8	11.573.680	
ΥΓΡΑ ΕΜΠΟ-ΡΕΥΜΑΤΑ ΧΥΜΑ	5.327.456		767.865		6.095.321	-26,47	6.965.028		1.324.696		8.289.724	3,5	6.942.587	
ΞΗΡΟ ΦΟΡΤΙΟ ΧΥΜΑ	2.524.478		1.068.479		3.592.957	-11,17	3.029.954		1.014.664		4.044.618	18,0	2.696.893	
ΓΕΝΙΚΟ ΦΟΡΤΙΟ	2.037.620		1.982.415		4.020.035	5,99	1.985.578		1.807.304		3.792.882	7,5	1.934.200	

Πηγή: ΟΛΘ

2.5.2 ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΩΝ

ο σημαντικότερος σιδηροδρομικός σταθμός στην ΠΚΜ, από τον οποίο διακινούνται σημαντική ποσότητα εμπορευμάτων λόγω της σπουδαιότητας του και της θέσης της πόλης, είναι αυτός της Θεσσαλονίκης. Σταθερά όμως κάθε χρόνο η ποσότητα των προϊόντων που διακινούνται μέσω αυτού μειώνεται. Όσον αφορά τους σιδηροδρομικούς σταθμούς της ΠΚΜ ενώ το 2006 διακινήθηκαν 2.230.167 τόνοι προϊόντων το 2010 ο αριθμός αυτός έπεσε στο 1.460.856 τόνους δηλαδή μείωση 34,5% (Δελτίο Περιφερειακής Οικονομικής Συγκυρίας Μακεδονίας-Θράκης, 2012).

Πίνακας 3.17 ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ ΠΚΜ

ΕΤΟΣ	ΤΟΝΟΙ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΟΣ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ % ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ ΕΤΟΣ
2006	2.230.167	
2007	2954885	32,5
2008	1973061	-33,2
2009	1988288	0,8
2010	1460856	-26,5

Πηγή: Δελτίο Περιφερειακής Οικονομικής Συγκυρίας Μακεδονίας-Θράκης Μάιος 2012

Το ίδιο συνέβη και με τον σιδηροδρομικό σταθμό Θεσσαλονίκης όπου ενώ το 2006 διακινήθηκαν μέσω αυτού 1.942.339 τόνοι εμπορευμάτων το 2010 η ποσότητα αυτή μειώθηκε σε 34,05%.

Πίνακας 3.18 ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΕΤΟΣ	ΤΟΝΟΙ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΟΣ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ % ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ ΕΤΟΣ
2006	1.942.339	
2007	2.518.873	29,7
2008	1.603.203	-36,4
2009	1.610.863	0,5
2010	1.242.132	-22,9

Πηγή: Δελτίο Περιφερειακής Οικονομικής Συγκυρίας Μακεδονίας-Θράκης Μάιος 2012

Εμπορική κίνηση αεροδρομίου, το μοναδικό πολιτικό αεροδρόμιο στην ΠΚΜ είναι το αεροδρόμιο Μακεδονίας στη Θεσσαλονίκη. Είναι διεθνές αεροδρόμιο και επίσης το 2^ο μεγαλύτερο στην Ελλάδα με μεγάλη επιβατική κίνηση για την χώρα. Τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει όμως μικρή αλλά σταθερή μείωση επιβατών που μετακινούνται μέσω αυτού, μείωση που κυμαίνεται σε μονοψήφιους αριθμούς. Το 2011 τον αερολιμένα Μακεδονίας χρησιμοποίησαν 4.099.700 επιβάτες.

Πίνακας 3.19 ΕΠΙΒΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΕΤΟΣ	ΕΠΙΒΑΤΕΣ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ % ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ ΕΤΟΣ
2007	4.164.700	
2008	4.167.100	0,1
2009	4.101.300	-1,6
2010	4.027.800	-1,8
2011	4.099.700	1,8

Πηγή: Δελτίο Περιφερειακής Οικονομικής Συγκυρίας Μακεδονίας-Θράκης (Μάιος 2012)

Το αεροδρόμιο Θεσσαλονίκης χρησιμοποιείται λόγω της σπουδαιότητας του και για τη μεταφορά εμπορευμάτων και τη μεταφορά του ταχυδρομείου. Ωστόσο η ποσότητα των εμπορευμάτων που μεταφέρονται μέσω του αερολιμένα δεν είναι σταθερότητα αλλά παρουσιάζει διακυμάνσεις από έτος σε έτος.

**Πινάκας 3.20 ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ
ΑΕΡΟΛΙΜΕΝΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

Έτος	Τόνοι εμπορευμάτων
2004	4.966
2005	9.284
2006	9.247
2007	3.284
2008	5.723
2009	11.699

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

2.5.3 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο τουρισμός αποτελεί ένα πολύ δυναμικό κομμάτι της οικονομίας της Περιφέρειας της ΠΚΜ. Η παραλιακή ζώνη είναι αυτή κυρίως που απορροφά το μεγαλύτερο κομμάτι των τουριστών και ιδιαίτερα στις Περιφερειακές Ενότητες της Χαλκιδικής και Πιερίας. Ωστόσο παρότι η ΠΚΜ διαθέτει σημαντικά πλεονεκτήματα, συνδυάζοντας βουνό με θάλασσα, φυσικά τοπία, αρχαιολογικούς χώρους και σημαντικά πολιτιστικά μνημεία, δεν έχει καταφέρει να επιτύχει κάποια διαφοροποίηση

στο τουριστικό της προϊόν. Κατά κύριο λόγο κυριαρχεί ο παράκτιος τουρισμός που επικεντρώνεται στους θερινούς μήνες και συντελεί στην υπερεκμετάλλευση και υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος. Υποβάθμιση που αφορά κυρίως στην υπερχρησιμοποίηση των υδάτινων πόρων, την αυθαίρετη και χωρίς σχέδιο δόμηση, την ρύπανση του περιβάλλοντος και προβλήματα στη διαχείριση του ολοένα και αυξανόμενου όγκου αστικών λυμάτων.

Σημαντικό πρόβλημα στην περαιτέρω ανάπτυξη του τουρισμού είναι η έλλειψη ανεπτυγμένου συγκοινωνιακού δικτύου σε σχέση με τον όγκο του τουριστικού κύματος. Σημαντικό συγκοινωνιακό κόμβο αποτελεί το αεροδρόμιο Μακεδονίας στη Θεσσαλονίκη το οποίο εξυπηρετεί μεγάλο αριθμός τουριστών που δεν δύναται να έρθουν οδικώς ή ακτοπλοϊκά. Εξυπηρετεί τουρίστες που έρχονται από άλλες ηπείρους, τη δυτική Ευρώπη και ορισμένο αριθμό τουριστών από την βόρεια, ανατολική και κεντρική Ευρώπη που δεν έρχονται οδικώς. Το μεγαλύτερο μέρος αυτών οδηγείται στην Χαλκιδική και το υπόλοιπο στην Πιερία. Πέρα από τον παράκτιο τουρισμό στην Περιφέρεια της ΠΚΜ υπάρχουν 9 μουσεία τα οποία βάση εκθεμάτων και επισκεψιμότητας κρίνονται σημαντικά ή αξιολογικά και αυτά είναι στη Θεσσαλονίκη το Αρχαιολογικό, το Βυζαντινό και το μουσείο του Λευκού Πύργου, στη Βέροια το Αρχαιολογικό και το Βυζαντινό μουσείο, τα μουσεία του Δίου, της Πέλλας, του Πολυγύρου και του Πύργου του Προσφορίου στη Χαλκιδική, επίσης υπάρχουν και 5 σημαντικοί αρχαιολογικοί χώροι το ανάκτορο της Βεργίνας, οι βασιλικοί τάφοι της Βεργίνας, το Δίον, η αρχαία Πέλλα και η αρχαία Όλυθος. Ακόμα η ύπαρξη του Αγίου Όρους προσφέρεται για την ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού. Το Άγιον Όρος έχει διεθνή ακτινοβολία και αποτελεί θρησκευτικό προορισμό για πολλούς Χριστιανούς του Ορθόδοξου κυρίως κόσμου. Τουρίστες το επισκέπτονται οργανωμένοι περισσότερο σε ομάδες από τουριστικά γραφεία, κυρίως από την Ελλάδα, αλλά και από τα υπόλοιπα Ορθόδοξα κράτη (*Νεγρεπόντη – Δελιβάνη, Λαγός και Χριστογιάννη, 2006*).

**Πίνακας 3.21 ΑΦΙΞΕΙΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΩΣ
ΣΤΟ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

Έτος	Αριθμός Αλλοδαπών Τουριστών	Διαφορά από προηγούμενο έτος %
2004	1.060.064	
2005	1.099.516	3,72
2006	1.151.395	4,51
2007	1.251.308	8,68
2008	1.274.328	1,84
2009	1.189.444	-6,66
2010	1.146.356	-3,62
2011	1.251.433	9,17

Πηγή: Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών Προβλέψεων (ΙΤΕΜ),
Αφίξεις Αλλοδαπών Τουριστών Αεροπορικώς

Πίνακας 3.22 ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ ΣΤΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΤΗΣ ΠΚΜ

Μουσεία	Επισκέπτες	Αρχαιολογικοί χώροι	Επισκέπτες
Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης	57.472	Βασιλικοί Τάφοι Βεργίνας	87.323
Μουσείο Λευκού Πύργου	33.000	Δίον	47.050
Μουσείο Πύργου Προσφορίου (Χαλκιδική)	20.400	Ανάκτορο Βεργίνας	15.141
Μουσείο Πέλλας	18.700	Όλυθος	8.689
Βυζαντινό Μουσείο Θεσσαλονίκης	12.150	Πέλλα	5.790
Μουσείο Πολυγύρου	3.221		
Βυζαντινό Μουσείο Βέροιας	2.790		
Μουσείο Δίου	1.632		
Αρχαιολογικό Μουσείο Βέροιας	396		
Σύνολο	149.761	Σύνολο	163.993

Πηγή: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΗΡΙΔΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ 2008, 2009

Λόγω της αυξημένης τουριστικής κίνησης της ΠΚΜ έχει αναπτυχθεί όλα αυτά τα χρόνια ένας μεγάλος αριθμός ξενοδοχείων κυρίως στις παραθαλάσσιες Περιφερειακές Ενότητες Θεσσαλονίκη, Πιερία και Χαλκιδική. Η Περιφέρεια διαθέτει 1.200 ξενοδοχεία συνολικά από τα οποία τα 97 είναι 5άστερα, τα 89 4άστερα, τα 261 είναι 3άστερα, τα 389 είναι 2άστερα και τα 427 είναι μονοάστερα. Τα περισσότερα από τα ξενοδοχεία αυτά βρίσκονται στην Χαλκιδική με 517, στην Πιερία 390 και στη Θεσσαλονίκη 141. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός πως από τα 1.200 ξενοδοχεία της ΠΚΜ τα 517 βρίσκονται στην Χαλκιδική δηλαδή το 47,5% αυτών δείγμα τις μεγάλης τουριστικής ανάπτυξης της (*Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας, 2011*).

Πίνακας 3.23 ΤΟ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΣΤΗΝ ΠΚΜ

ΝΟΜΟΣ		5*****	4****	3***	2**	1*	ΓΕΝΙΚΟ ΑΘΡΟΙΣΜΑ
ΗΜΑΘΙΑΣ	ΜΟΝΑΔΕΣ		3	21	9		33
	ΔΩΜΑΤΙΑ		77	462	235		774
	ΚΛΙΝΕΣ		156	962	448		1.566
ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	ΜΟΝΑΔΕΣ	13	20	40	30	38	141
	ΔΩΜΑΤΙΑ	1.865	1.571	2.396	1.088	837	7.757
	ΚΛΙΝΕΣ	3.420	2.762	4.538	2.062	1.563	14.345
ΚΙΛΚΙΣ	ΜΟΝΑΔΕΣ		1	8	7	3	19
	ΔΩΜΑΤΙΑ		50	207	135	31	423
	ΚΛΙΝΕΣ		100	424	258	63	845
ΠΕΛΛΑΣ	ΜΟΝΑΔΕΣ		6	34	17	9	66
	ΔΩΜΑΤΙΑ		179	755	289	157	1.380
	ΚΛΙΝΕΣ		365	1.519	600	321	2.805
ΠΙΕΡΙΑΣ	ΜΟΝΑΔΕΣ	2	12	48	137	191	390
	ΔΩΜΑΤΙΑ	354	1.045	1.492	3.534	3.748	10.173
	ΚΛΙΝΕΣ	726	2.109	3.016	6.807	7.246	19.904
ΣΕΡΡΩΝ	ΜΟΝΑΔΕΣ		4	20	7	3	34
	ΔΩΜΑΤΙΑ		202	492	167	107	968
	ΚΛΙΝΕΣ		405	956	320	217	1.898
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	ΜΟΝΑΔΕΣ	22	40	90	182	183	517
	ΔΩΜΑΤΙΑ	3.899	5.073	5.573	5.077	3.857	23.479
	ΚΛΙΝΕΣ	8.268	9.900	10.900	9.781	7.344	46.193
ΣΥΝΟΛΟ	ΜΟΝΑΔΕΣ	37	86	261	389	427	1200
	ΔΩΜΑΤΙΑ	6.118	9.895	11.377	10.525	8.737	44.954
	ΚΛΙΝΕΣ	12.414	15.797	22.315	20.276	16.754	87.556

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας, 2011

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: Ο ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 3299/2004 & Ο ΝΕΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ

3.1 Ο ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 3299/2004 – ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Ο Αναπτυξιακός Νόμος 3299/2004 αποτελεί νόμο, εκδομένο στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, με Κίνητρα Ιδιωτικών Επενδύσεων για την Οικονομική Ανάπτυξη και την Περιφερειακή Σύγκλιση. Τέθηκε σε εφαρμογή στις 23 Δεκεμβρίου του 2004. Σκοπό του είναι η ενδυνάμωση της ισόρροπης ανάπτυξης, η αύξηση της απασχόλησης, η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, η προώθηση της τεχνολογικής αλλαγής και της καινοτομίας, η προστασία του περιβάλλοντος, η εξοικονόμηση ενέργειας και η επίτευξη της περιφερειακής σύγκλισης μέσω των επενδυτικών σχεδίων του. Ο παρών Νόμος ήρθε να αντικαταστήσει τον προηγούμενο Αναπτυξιακό Νόμο 2601/98, ο οποίος με λιγότερα χρήματα σε επιχορηγήσεις κατάφερε να δημιουργήσει τις διπλάσιες θέσεις εργασίας. Περιέχει ένα πλήθος επενδυτικών σχεδίων για όλους τους τομείς τις οικονομίες και μπορεί εύκολα να εφαρμοστεί από το σύνολο των επιχειρήσεων. Η χρηματοδότηση του Αναπτυξιακού προέρχεται από ευρωπαϊκούς και εθνικούς πόρους.

3.1.1 ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

Σύμφωνα με τον Αναπτυξιακό Νόμο 3299/2004 στο άρθρο 1 για τα είδη των ενισχύσεων που παρέχονται μέσω αυτού προωθούν την ενδυνάμωση και την αιεφόρο ανάπτυξη, την αύξηση της απασχόλησης και της ανταγωνιστικότητας, την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, την προώθηση της τεχνολογίας και της καινοτομίας και την επίτευξη της περιφερειακής σύγκλισης.

Στα επενδυτικά σχέδια που υπάγονται στον Αναπτυξιακό Νόμο παρέχονται τα ακόλουθα είδη ενισχύσεων:

- (1) Επιχορήγηση, το Δημόσιο παρέχει ένα δωρεάν χρηματικό ποσό για την κάλυψη τμήματος της ενισχυόμενης δαπάνης του επενδυτικού σχεδίου που έχει υπαχθεί.
- (2) Επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης, το Δημόσιο προβαίνει στην κάλυψη τμήματος των καταβαλλόμενων δόσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης που συνάπτεται για την απόκτηση καινούργιου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού.
- (3) Φορολογική απαλλαγή ύψους μέχρι ενός ποσοστού ή του συνόλου της αξίας της δαπάνης του επενδυτικού σχεδίου που ενισχύεται ή και της αξίας της χρηματοδοτικής μίσθωσης καινούργιου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού του οποίου αποκτάται η χρήση. Το είδος αυτής της ενίσχυσης απαλλάσσει από την καταβολή φόρου εισοδήματος μη διανεμόμενων κερδών από το σύνολο των δραστηριοτήτων της επιχείρησης της πρώτης δεκαετίας από την πραγματοποίηση του επενδυτικού σχεδίου, με το σχηματισμό ισόποσου αφορολόγητου αποθεματικού.
- (4) Επιδότηση του κόστους της δημιουργούμενης από το επενδυτικό σχέδιο απασχόλησης, το Δημόσιο καλύπτει, για μια διετία, τμήμα του μισθολογικού

κόστους των θέσεων απασχόλησης που δημιουργούνται από την υλοποίηση της επένδυσης, εντός της πρώτης τριετίας από την ολοκλήρωσή του επενδυτικού σχεδίου.

Στα ειδικά καθεστώτα που προβλέπονται στον αναπτυξιακό νόμο μπορεί να γίνει συνδυασμός περισσότερων ενισχύσεων.

3.1.2 ΔΙΑΙΡΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ – ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

Σύμφωνα με τον Αναπτυξιακό Νόμο 3299/2004 στο άρθρο 2 για την εφαρμογή των διατάξεων του αυτού, η Επικράτεια κατανέμεται σε τέσσερις (4) περιοχές ως εξής:

- **ΠΕΡΙΟΧΗ Α'**: Περιλαμβάνει τις Περιφερειακές Ενότητες Αττικής και Θεσσαλονίκης, πλην των τμημάτων τους που εντάσσονται στις λοιπές περιοχές.
- **ΠΕΡΙΟΧΗ Β'**: Περιλαμβάνει τις Βιομηχανικές Επιχειρηματικές Περιοχές (Β.Ε.ΠΕ)., την Επαρχία Λαγκαδά και το τμήμα δυτικά του ποταμού Αξιού της Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης και την επαρχία Τροιζηνίας του Νομού Αττικής.
- **ΠΕΡΙΟΧΗ Γ'**: Περιλαμβάνει τη Ζώνη Λαυρεωτικής της Περιφερειακής Ενότητας Αττικής, όπως αυτή καθορίστηκε με την 37349/5.11.1991 (ΦΕΚ Β'950) κοινή απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, Εθνικής Οικονομίας και Εσωτερικών καθώς και τις

περιφέρειες, τους νομούς ή τα τμήματα νομών της Επικράτειας που δεν εντάσσονται στις περιοχές Δ', Β' και Α'.

- **ΠΕΡΙΟΧΗ Δ'**: Περιλαμβάνει τους Νομούς Ξάνθης, Ροδόπης και Έβρου, τις Βιομηχανικές Επιχειρηματικές Περιοχές (Β.Ε.ΠΕ) όπως καθορίζονται στο άρθρο 1 του Ν.2545/1997 (ΦΕΚ 254/Α/1997), της Διοικητικής Περιφέρειας Ηπείρου, τα νησιά της Ελληνικής Επικράτειας με πληθυσμό μέχρι 3.100 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 1991, τα νησιά της Διοικητικής Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, τη νήσο Θάσο, την Περιφερειακή Ενότητα Δωδεκανήσου, πλην της περιοχής του γενικού πολεοδομικού σχεδίου της πόλης της Ρόδου και την παραμεθόρια ζώνη του ηπειρωτικού τμήματος της Επικράτειας σε απόσταση 20 χλμ. από τα σύνορα, στην οποία εντάσσονται και οι δήμοι ή οι κοινότητες των οποίων τα διοικητικά όρια τέμνονται από τη ζώνη αυτή.

Η περιοχή Δ' διαιρείται στις υποπεριοχές Δ1, Δ2 και Δ3 ως εξής:

Δ1: Περιλαμβάνει την παραμεθόριο ζώνη του ηπειρωτικού τμήματος της Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας σε απόσταση 20 χλμ από τα σύνορα, στην οποία εντάσσονται και οι δήμοι ή οι κοινότητες των οποίων τα διοικητικά όρια τέμνονται από την ζώνη αυτή, το Νομό Δωδεκανήσου πλην της περιοχής του γενικού πολεοδομικού σχεδίου της πόλης Ρόδου, τα νησιά της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, Θεσσαλίας, Ιονίων Νήσων, της Στερεάς Ελλάδος, Αττικής, Νοτίου Αιγαίου και Κρήτης με πληθυσμό μέχρι 3.100 κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή του 1991.

Δ2: Περιλαμβάνει την παραμεθόριο ζώνη του ηπειρωτικού τμήματος της Ανατολικής Μακεδονίας και Ηπείρου σε απόσταση 20 χλμ από τα σύνορα στην οποία εντάσσονται και οι δήμοι και οι Κοινότητες των οποίων τα διοικητικά όρια τέμνονται από τη ζώνη αυτή, τις Β.Ε.ΠΕ της Διοικητικής Περιφέρειας Ηπείρου, τα νησιά της Διοικητικής Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, τη νήσο Θάσο, και τα νησιά της Ανατολικής

Μακεδονίας, Ηπείρου, Δυτικής Ελλάδας, και Πελοποννήσου με πληθυσμό μέχρι 3.100 κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή του 1991

Δ3: Περιλαμβάνει τις Περιφερειακές Ενότητες Ξάνθης, Ροδόπης και Έβρου.

3.1.3 ΥΠΑΓΟΜΕΝΑ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ

Σύμφωνα με τον Αναπτυξιακό Νόμο 3299/2004 στο άρθρο 3 στο καθεστώς των ενισχύσεων του νόμου αυτού υπάγονται επενδυτικά σχέδια, όπως αυτά προσδιορίζονται για κάθε τομέα οικονομικής δραστηριότητας, τα οποία κατανέμονται σε πέντε (5) κατηγορίες **ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 1-5**, προκειμένου να οριστούν οι παρεχόμενες ενισχύσεις.

Οι τομείς οικονομικής δραστηριότητας είναι τα εξής:

- (1) Επενδυτικά σχέδια στον πρωτογενή τομέα,
- (2) Επενδυτικά σχέδια στο δευτερογενή τομέα,
- (3) Επενδυτικά σχέδια στον τομέα του τουρισμού,
- (4) Επενδυτικά σχέδια στον τριτογενή τομέα,
- (5) Ειδικά επενδυτικά σχέδια των επιχειρήσεων που ασκούν τις δραστηριότητες των περιπτώσεων (α) έως (γ) του παρόντος

Τα επενδυτικά σχέδια στους τομείς αυτούς της οικονομικής δραστηριότητας είναι επενδυτικά σχέδια που αφορούν απόκτηση, αξιοποίηση, εκσυγχρονισμό και επέκταση σταθερού κεφαλαίου για την εξυπηρέτηση λειτουργιών των επιχειρήσεων ή και για την παροχή υπηρεσιών, δημιουργία και παροχή υπηρεσιών, εφαρμογή καινοτόμων τεχνολογικά εφαρμογών, δημιουργία, ανάπτυξη και επέκταση λειτουργιών των επιχειρήσεων και επενδυτικά σχέδια που απευθύνονται σε Ιερές Μονές για την δημιουργία και αξιοποίηση κτιριακών εξοπλισμών για την εξυπηρέτηση λειτουργιών τους.

Τα επενδυτικά σχέδια που αποκλείονται από τον αναπτυξιακό Νόμο είναι:

- (1) Επενδυτικά σχέδια στους κλάδους της χαλυβουργίας, των συνθετικών ινών και στον Ναυπηγικό και ναυπηγοεπισκευαστικό κλάδο,
- (2) Επενδυτικά σχέδια δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών,
- (3) Επιχειρήσεις που λειτουργούν με τη μορφή της κοινωνίας, της εταιρίας του αστικού δικαίου ή της κοινοπραξίας,
- (4) Επιχειρήσεις που δεν τηρούν βιβλία Β' ή Γ' κατηγορίας του Κ.Β.Σ.

Οι κύριες επιλέξιμες δαπάνες, στα πλαίσια του Αναπτυξιακού Νόμου, είναι οι εξής: κατασκευή , επέκταση και εκσυγχρονισμός κτιριακών εγκαταστάσεων, οι δαπάνες διαμόρφωσης περιβάλλοντος χώρου, η αγορά γηπέδων, αγορά και εγκατάσταση συγχρόνων μηχανημάτων , ειδικών εγκαταστάσεων και λοιπού εξοπλισμού, μισθώματα χρηματοδοτικής μίσθωσης σύγχρονων μηχανημάτων και λοιπού εξοπλισμού, αγορά και εγκατάσταση σύγχρονων συστημάτων αυτοματοποίησης διαδικασιών και μηχανοργάνωσης, δαπανών αγοράς αναγκαίου λογισμικού, δαπάνες μελετών για την εφαρμογή σύγχρονης τεχνολογίας, τεχνογνωσίας, αγορά καινούργιων μεταφορικών μέσων διακίνησης υλικών και προϊόντων και μεταφοράς προσωπικού, δαπάνες μελετών, αγορές σύγχρονου εξοπλισμού, έξοδα πιστοποίησης των προϊόντων και των διαδικασιών διασφάλισης της ποιότητας και αμοιβές συμβούλων για την υλοποίηση του επενδυτικού σχεδίου.

Στις επιλέξιμες δαπάνες αποκλείονται οι εξής δαπάνες:

- **Λειτουργικές Δαπάνες,**
- Η αγορά **επιβατικών αυτοκινήτων** μέχρι έξι (6) θέσεων
- Η αγορά **επίπλων και σκευών γραφείου,**
- Η ανέγερση ή η επέκταση κτιριακών εγκαταστάσεων σε οικόπεδο που **δεν ανήκει** ή δεν έχει εκμισθωθεί για χρονική διάρκεια 15 ετών (κατά περίπτωση) στο φορέα της επένδυσης.

Σύμφωνα με τον Αναπτυξιακό Νόμο 3299/2004 στο άρθρο 4 ανά κατηγορία επένδυσης και ανά περιοχή για τα επενδυτικά σχέδια παρέχονται ενισχύσεις οι οποίες έχουν ως εξής:

(α) Επιχορήγηση ή και επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης κατά τα ποσοστά του πίνακα

Κατηγορία επένδυσης	Περιοχ ή Α	Περιοχ ή Β	Περιοχή Γ	Περιοχή Δ1	Περιοχ ή Δ2	Περιοχ ή Δ3
Κατηγορία 1	0%	18%	30%	35%	40%	40%
Κατηγορία 2	0%	13%	25%	35%	35%	35%
Κατηγορία 3	40%	40%	40%	40%	40%	40%
Κατηγορία 4	30%	30%	35%	35%	40%	40%
Κατηγορία 5	35%	35%	35%	35%	35%	35%

Στα παραπάνω ποσοστά του πίνακα προβλέπεται δυνατότητα προσαύξησης σε ποσοστό κατά 5% συνολικά, όταν υπάρχουν οι εξής περιπτώσεις:

- Εγκατάσταση των επιχειρήσεων εντός Βιομηχανικών Επιχειρηματικών Περιοχών (Β.Ε.ΠΕ) ή τουριστικών επιχειρήσεων σε Περιοχές Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (Π.Ο.Τ.Α.)
- ίδρυση ή εκσυγχρονισμός ξενοδοχειακής μονάδας υψηλής κατηγορίας ή
- εγκατεστημένης σε παραδοσιακό ή διατηρητέο
- Ο φορέας είναι νεοϊδρυόμενος

Ή εναλλακτικά

(β) Φορολογική απαλλαγή κατά τα ποσοστά του πίνακα

Κατηγορία επένδυσης	Περιοχ ή Α	Περιοχ ή Β	Περιοχή Γ	Περιοχή Δ1	Περιοχή Δ2	Περιοχ ή Δ3
Κατηγορία 1	0%	50%	100%	100%	100%	100%
Κατηγορία 2	0%	50%	100%	100%	100%	100%
Κατηγορία 3	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Κατηγορία 4	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Κατηγορία 5	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Ή εναλλακτικά

(γ) Επιχορήγηση του κόστους της δημιουργούμενης απασχόλησης κατά τα ποσοστά του πίνακα:

Κατηγορία επένδυσης	Περιοχή Α	Περιοχή Β	Περιοχή Γ	Περιοχή Δ1	Περιοχή Δ2	Περιοχή Δ3
Κατηγορία 1	0,0%	18,4%	35,1%	40,0%	45,5%	48,1%
Κατηγορία 2	0,0%	18,4%	33,2%	40,0%	45,5%	45,5%
Κατηγορία 3	40,0%	40,0%	40,0%	40,0%	40,0%	40,0%
Κατηγορία 4	35,0%	35,0%	40,0%	40,0%	45,5%	48,1%
Κατηγορία 5	35,0%	35,0%	35,0%	35,0%	35,0%	35,0%

Δεν επιτρέπεται οι παρεχόμενες ενισχύσεις να υπερβούν τα ποσοστά που η Ε.Ε. έχει εγκρίνει με τον Χάρτη Περιφερειακών Ενισχύσεων. Επιπλέον ποσοστό ενίσχυσης έως και 15% προβλέπεται στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, εκτός των επιχειρήσεων του τομέα των Μεταφορών, όπως αυτές ορίζονται από την Κοινοτική νομοθεσία κάθε φορά.

Για επενδυτικά σχέδια που ξεπερνούν το ύψος τους υπερβαίνει τα 50.000.000 ευρώ τα ποσοστά ενίσχυσης έχουν ως εξής:

- για το τμήμα μέχρι 50.000.000 ευρώ παρέχεται το 100% του κατά περίπτωση ανώτατου ορίου περιφερειακής ενίσχυσης,
- για το τμήμα από 50.000.000 ευρώ έως 100.000.000 ευρώ παρέχεται το 50% του κατά περίπτωση ανώτατου ορίου περιφερειακής ενίσχυσης,

- για το τμήμα που υπερβαίνει τα 100.000.000 ευρώ παρέχεται το 34% του κατά περίπτωση ανώτατου ορίου περιφερειακής ενίσχυσης.

3.1.4 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΟΡΟΙ ΓΙΑ ΤΗ ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΤΩΝ

ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

Σύμφωνα με τον Αναπτυξιακό Νόμο 3299/2004 στο άρθρο 5 στις ενισχύσεις του Νόμου αυτού υπάγονται επενδυτικά σχέδια τα οποία ανάλογα με το μέγεθος της επιχείρησης έχει καθορισθεί ελάχιστο ύψος :

- Για πολύ μικρές επιχειρήσεις (1-9 απασχολούμενοι), 100.000 ευρώ,
- Για μικρές επιχειρήσεις (10-49 απασχολούμενοι), 150.000 ευρώ
- Για μεσαίες επιχειρήσεις (50-249 απασχολούμενοι), 250.000 ευρώ
- Για μεγάλες επιχειρήσεις (από 250 και πάνω απασχολούμενοι), 500.000 ευρώ

Για επενδυτικά σχέδια άνω των 200.000 ευρώ η επιχείρηση πρέπει να έχει μορφή εμπορικής εταιρίας ή συνεταιρισμού

Το ποσοστό της ίδιας συμμετοχής του επενδυτή στην επένδυση, που εντάσσεται στο καθεστώς ενίσχυσης, δεν μπορεί να είναι κατώτερο του 25% των ενισχυόμενων δαπανών. Για επενδύσεις που εντάσσονται στο καθεστώς της φορολογικής απαλλαγής ή της επιδότησης του κόστους της δημιουργούμενης απασχόλησης, θα

πρέπει να καλύπτεται τουλάχιστον το 25% του κόστους από τον φορέα την επένδυσης με ίδια κεφάλαια ή δάνειο.

Η προβλεπόμενη προθεσμία για την ολοκλήρωση της επένδυσης, μπορεί να παρατείνεται το πολύ για 2 έτη με την προϋπόθεση:

- (1) Ότι η υποβολή του αιτήματος γίνεται το πολύ εντός 6 μηνών από την ημερομηνία ολοκλήρωσης της υπαγόμενης επένδυσης,
- (2) Έχει ολοκληρωθεί το 50% του υπαγόμενου επενδυτικού σχεδίου.

Αν διακοπούν ή καθυστερήσουν οι εργασίες για συγκεκριμένους λόγους, η προθεσμία ολοκλήρωσης της επένδυσης μπορεί να παρατείνεται για επιπλέον χρονικό διάστημα ίσο με εκείνο της διακοπής ή της καθυστέρησης.

Στην περίπτωση επενδυτικού σχεδίου για ενίσχυση, που προβλέπεται λήψη δανείου τότε αυτό πρέπει:

- (1) να έχει διάρκεια τουλάχιστον 4 έτη,
- (2) να έχει τη μορφή τραπεζικού ή ομολογιακού δανείου εκδιδόμενου σε δημόσια ή μη εγγραφή ή δανείου από άλλους χρηματοδοτικούς οργανισμούς, αποκλειόμενης της μορφής αλληλόχρεου λογαριασμού,
- (3) η λήψη του να συνεπάγεται με την πραγματοποίηση του υπαγόμενου επενδυτικού σχεδίου,
- (4) η έγκριση του από τη χρηματοδοτούσα τράπεζα ή οργανισμό να έχει γίνει κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης υπαγωγής στις ενισχύσεις του παρόντος.

Προϋποθέσεις, περιορισμοί και όροι της επιδότησης χρηματοδοτικής μίσθωσης εξοπλισμού:

- (1) Η επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης για πρόγραμμα που αφορούν καινούριο και σύγχρονο μηχανολογικό και λοιπό εξοπλισμό παρέχεται υπό την προϋπόθεση ότι μετά την λήξη της μίσθωσης ο εξοπλισμός θα περιέρχεται στην κυριότητα της επιχείρησης.
- (2) Η χρηματοδοτική μίσθωση δεν μπορεί να υπερβαίνει σε διάρκεια τα 5 έτη.

Προϋποθέσεις, περιορισμοί και όροι παροχής ενισχύσεων βάσει της δημιουργούμενης απασχόλησης:

- (1) Η επιδότηση αφορά τις θέσεις απασχόλησης που δημιουργήθηκαν από την πραγματοποίηση της επένδυσης. Τέτοιες θέσεις απασχόλησης θεωρούνται εκείνες που δημιουργούνται μέσα στην 1^η τριετία από την ολοκλήρωση και έναρξη παραγωγικής λειτουργίας της επένδυσης και εκείνες που δημιουργούνται κατά το ίδιο χρονικό διάστημα λόγω της αύξησης του συντελεστή αξιοποίησης του δυναμικού παραγωγής που οφείλεται στην εν λόγω επένδυση.
- (2) Η ενίσχυση καταβάλλεται βάσει του συνολικού μισθολογικού κόστους των δημιουργούμενων από την επένδυση θέσεων απασχόλησης και παρέχεται για τα 2 πρώτα έτη από την δημιουργία της κάθε θέσης. Περιλαμβάνει το μισθό πριν από την αφαίρεση φόρων καθώς και τις υποχρεωτικές εισφορές κοινωνικής ασφάλισης.

3.1. 5 ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΥΠΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

Σύμφωνα με τον Αναπτυξιακό Νόμο 3299/2004 στο άρθρο 6 για την επιλογή μιας επένδυσης στο καθεστώς των ενισχύσεων του Νόμου αυτού εξετάζονται 4 κριτήρια τα οποία είναι:

- (1) Κριτήρια αξιολόγησης επενδυτικού φορέα,
- (2) Κριτήρια οικονομοτεχνικής αξιολόγησης επενδυτικών προτάσεων και βιωσιμότητας της επένδυσης,
- (3) Κριτήρια συμβολής της επένδυσης στους στόχους του Αναπτυξιακού Νόμου,
- (4) Ειδικά κριτήρια ανά τομέα δραστηριότητας.

Τώρα όσον αφορά τα 4 αυτά κριτήρια το κάθε ένα ξεχωριστά, εξετάζονται τα εξής:

(α) Κριτήρια αξιολόγησης επενδυτικού φορέα:

- I. Τα χαρακτηριστικά του φορέα
- II. Η δυνατότητα διάθεσης των ιδίων κεφαλαίων για την κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών της επιχείρησης

(β) Κριτήρια οικονομοτεχνικής αξιολόγησης επενδυτικών προτάσεων και βιωσιμότητας της επένδυσης:

- I. Η πληρότητα του επιχειρηματικού σχεδιασμού και ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας της επένδυσης,
- II. Η προοπτική ανάπτυξης του κλάδου επένδυσης,

III. Οι προοπτικές κερδοφόρας δραστηριότητας της επιχείρησης

(γ) Κριτήρια συμβολής της επένδυσης στους στόχους του Αναπτυξιακού Νόμου:

- I. Αύξηση της απασχόλησης και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας
- II. Τα χαρακτηριστικά της περιοχής εγκατάστασης της επένδυσης,
- III. Η συμβολή της επένδυσης στην προστασία του περιβάλλοντος και εξοικονόμηση ενέργειας,
- IV. Η ανταγωνιστικότητα των προϊόντων και υπηρεσιών σε διεθνές επίπεδο,
- V. Η ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων και των παρεχόμενων υπηρεσιών,
- VI. Η συμβολή της επένδυσης στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

(δ) Ειδικά κριτήρια ανά τομέα δραστηριότητας:

- I. Ειδικά κριτήρια αξιολόγησης επενδύσεων στον πρωτογενή τομέα (χαρακτηρισμός πρωτογενούς δραστηριότητας, περιβαλλοντικοί λόγοι),
- II. Ειδικά κριτήρια αξιολόγησης επενδύσεων στον δευτερογενή τομέα (χαρακτηρισμός προϊόντων, καινοτομία, περιβαλλοντικοί λόγοι, κόστος παραγωγής),
- III. Ειδικά κριτήρια αξιολόγησης επενδύσεων στον τομέα του τουρισμού (αξιοποίηση κτιριακών εξοπλισμών, επέκταση λειτουργίας),
- IV. Ειδικά κριτήρια αξιολόγησης επενδύσεων στον τομέα παροχής υπηρεσιών (χαρακτηρισμός υπηρεσιών, καινοτομίες, τεχνολογία).

3.1.6 ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

Σύμφωνα με τον Αναπτυξιακό Νόμο 3299/2004 στο άρθρο 7 οι αποφάσεις για την υπαγωγή των επενδυτικών σχεδίων στα καθεστώτα ενισχύσεων αυτού εκδίδονται:

- (1) Από τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών, για τα επενδυτικά σχέδια που υποβάλλονται στην Γενική Διεύθυνση Ιδιωτικών Επενδύσεων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών
- (2) Από τον Υπουργό Ανάπτυξης, για τα ορισμένα από επενδυτικά σχέδια που αφορούν επιχειρήσεις που ασκούν δραστηριότητα σε έναν από τους 4 τομείς οικονομικής δραστηριότητας,
- (3) Από τους Γενικούς Γραμματείς των Περιφερειών, για τα επενδυτικά σχέδια που πραγματοποιούνται στα όρια κάθε Διοικητικής Περιφέρειας.

Υποβολή αιτήσεων (πλην αυτών που αφορούν την ενίσχυση της φορολογικής απαλλαγής) υπαγωγής επενδυτικών σχεδίων στον Αναπτυξιακό Νόμο γίνονται:

- (1) Στην **Γενική Διεύθυνση Ιδιωτικών Επενδύσεων** του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, για επενδύσει ύψους άνω των 4.000.000 ευρώ που πραγματοποιούνται στα όρια της Διοικητικής Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, καθώς και οι επενδύσεις ύψους άνω των 2.000.000 ευρώ που πραγματοποιούνται στην υπόλοιπη Επικράτεια,
- (2) Στις **Διευθύνσεις Σχεδιασμού και Ανάπτυξης των Περιφερειών**, για επενδύσεις ύψους μέχρι 2.000.000 ευρώ που πραγματοποιούνται μέσα στα όρια κάθε Διοικητικής Περιφέρειας ή προκειμένου για την Διοικητική Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας ύψους μέχρι 4.000.000 ευρώ,

- (3) Στο **Ελληνικό Κέντρο Επενδύσεων Α.Ε.** (ΕΛ.Κ.Ε.), για επενδύσεις ύψους άνω των 15.000.000 ευρώ, ή ύψους άνω των 3.000.000 ευρώ με 50% χρηματοδότηση ίδιας συμμετοχής από κεφάλαια εξωτερικού,
- (4) Στη **Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας** του Υπουργείου Ανάπτυξης,

Για την υποβολή αίτησης επενδυτικού σχεδίου τα δικαιολογητικά που απαιτούνται είναι Οικονομοτεχνική μελέτη και αποδεικτικό καταβολής χρηματικού ποσού. Οι Υπουργοί Οικονομίας και Οικονομικών και Ανάπτυξης είναι αυτοί που με απόφασή τους καθορίζουν τα επιπλέον δικαιολογητικά που απαιτούνται προσδιορίζουν τα τεχνικοοικονομικά στοιχεία που συνοδεύουν την αίτηση υπαγωγής. Αιτήσεις που δεν είναι συμπληρωμένες με όλα τα δικαιολογητικά και τα στοιχεία που απαιτούνται απορρίπτονται. Η αξιολόγηση των επενδύσεων γίνεται από τις κατά περίπτωση αρμόδιες.

Η παρακολούθηση των επενδύσεων γίνεται από τις αρμόδιες υπηρεσίες των φορέων από τους οποίους εγκρίθηκαν αυτές οι επενδύσεις. Ο έλεγχος αυτός γίνεται από όργανα ελέγχου που συγκροτούνται με απόφαση του κατά περίπτωση αρμόδιου φορέα υπαγωγής και αυτά μπορεί να είναι:

- (1) Όργανα ελέγχου του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών,
- (2) Όργανα Ελέγχου του Υπουργείου Ανάπτυξης,
- (3) Περιφερειακά Όργανα Ελέγχου.

1.1.7 ΚΑΤΑΒΟΛΗ ΤΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

Σύμφωνα με τον Αναπτυξιακό Νόμο 3299/2004 στο άρθρο 8 η καταβολή της επιχορήγησης του κόστους επένδυσης πραγματοποιείται σε δόσεις όπως παρουσιάζεται παρακάτω:

- Το 50% του ποσού της επιχορήγησης καταβάλλεται μετά την υλοποίηση του 50% της επένδυσης, αφού το αρμόδιο όργανο ελέγχου έχει ελέγξει και επαληθεύσει ότι υλοποιήθηκε το τμήμα αυτό του έργου και ότι ο επενδυτής συμμορφώθηκε με τους όρους και τις προϋποθέσεις της απόφασης υπαγωγής,
- Το υπόλοιπο 50% του ποσού της επιχορήγησης καταβάλλεται με την ολοκλήρωση και της έναρξης της παραγωγικής λειτουργίας της επένδυσης, εφόσον το αρμόδιο όργανο ελέγχου έχει επαληθεύσει την ολοκλήρωση και έναρξη της παραγωγικής διαδικασίας,
- Παρέχεται η δυνατότητα εφάπαξ προκαταβολής που δεν υπερβαίνει το 30% της συνολικής επιχορήγησης της επένδυσης. Η ανωτέρω προκαταβολή αποτελεί μέρος της συνολικά καταβαλλόμενης επιχορήγησης.

Με αίτηση του επενδυτή πιστοποιείται η ολοκλήρωση της επένδυσης και η έναρξη της παραγωγικής της λειτουργίας και κατατίθεται μαζί με τα απαιτούμενα παραστατικά στην αρμόδια υπηρεσία το αργότερο εντός 6 μηνών από τη λήξη της προθεσμίας ολοκλήρωσης της επένδυσης.

Για την έναρξη της παραγωγικής λειτουργίας απαιτείται και η δημιουργία του 50% τουλάχιστον από τις νέες θέσεις απασχόλησης που προβλέπονται στην απόφαση υπαγωγής και η πραγματοποίηση αγορών πρώτων υλών και πωλήσεων προϊόντων ή υπηρεσιών. Η ολοκλήρωση και έναρξη της παραγωγικής λειτουργίας της επένδυσης πιστοποιείται μετά από επιτόπιο έλεγχο των οργάνων ελέγχου.

Στην καταβολή επιδοτήσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης, η επιδότηση καταβάλλεται εφόσον το σύνολο του μισθωμένου εξοπλισμού έχει εγκατασταθεί στη μονάδα μετά από πιστοποίηση από το αρμόδιο όργανο ελέγχου. Το 50% της ενισχυόμενης δαπάνης καταβάλλεται μέχρι τη λήξη του χρόνου ολοκλήρωσης του επενδυτικού σχεδίου και έπειτα καταβάλλεται το υπόλοιπο, εφόσον έχει

πιστοποιηθεί η ολοκλήρωση της επένδυσης και η έναρξη της παραγωγικής της λειτουργίας.

Στην καταβολή της επιχορήγησης του κόστους απασχόλησης, η επιχορήγηση καταβάλλεται ανά εξάμηνο μετά από αίτηση του επενδυτή. Για την καταβολή του πρώτου μέρους της ενίσχυσης απαιτείται πιστοποίηση και έλεγχος της ολοκλήρωσης και έναρξης παραγωγικής λειτουργίας της επένδυσης.

3.1.8 ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΕΝΙΣΧΥΟΜΕΝΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ – ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΜΗ ΤΗΡΗΣΗΣ – ΚΥΡΩΣΕΙΣ

Σύμφωνα με τον Αναπτυξιακό Νόμο 3299/2004 στο άρθρο 10 οι επιχειρήσεις των οποίων επενδυτικά σχέδια έχουν υπαχθεί στον Νόμο αυτό, μετά την υπαγωγή τους και για 5 χρόνια από την ολοκλήρωση και έναρξης της παραγωγικής λειτουργίας της επένδυσης οφείλουν:

- (1) Να τηρούν τους όρους της υπαγωγής,
- (2) Να μην παύσουν τη λειτουργία της επιχείρησης,
- (3) Να μη μεταβιβάζουν για οποιονδήποτε λόγο πάγια περιουσιακά στοιχεία που έχουν ενισχυθεί,
- (4) Να μη διακόπτουν την παραγωγική δραστηριότητα της επένδυσης,
- (5) Να αποκτούν την κυριότητα του μισθωμένου εξοπλισμού με τη λήξη της σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης,
- (6) Να μην μεταβάλλουν την εταιρική τους σύνθεση,
- (7) Να μην εκμισθώσουν μέρος ή το σύνολο της ενισχυθείσας επένδυσης,

(8) Οι επιχειρήσεις με ενίσχυση στην δημιουργούμενη απασχόληση να διατηρούν τον αριθμό των νέων θέσεων για μια 5ετία.

Σε περίπτωση όπου η επιχείρηση της οποίας το επενδυτικό σχέδιο έχει υπαχθεί στον Αναπτυξιακό Νόμο παραβεί τις υποχρεώσεις υπαγωγής, τότε:

- (1) Ανακαλείται η απόφαση υπαγωγής και επιστρέφεται η ενίσχυση, κατά περίπτωση
- (2) Δύναται να ανακληθεί η απόφαση υπαγωγής και να επιστραφεί ή να παρακρατηθεί ή επιστραφεί μέρος της ενίσχυσης, ανάλογα με την περίπτωση,
- (3) Η ενισχυθείσα για χρηματοδοτική μίσθωση επιχείρηση, επιστρέφει την αναλογούσα στο συγκεκριμένο εξοπλισμό καταβληθείσα ενίσχυση στο σύνολο της,
- (4) Σε περίπτωση μείωσης των ενισχυόμενων για δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, επιστρέφεται το μέρος της ενίσχυσης, που αναλογεί στην θέση εργασίας που καταργήθηκε.

Ο Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών είναι αυτός που με απόφασή του καθορίζει και ο τρόπος επέλευσης των συνεπειών για τις περιπτώσεις της μη τήρησης των υποχρεώσεων μιας επιχείρησης.

3.2 Ο ΝΕΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 3908/2011 – ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Ο Νέος Αναπτυξιακός Νόμος τέθηκε σε εφαρμογή την 1^η Απριλίου 2011. Σκοπός του είναι η προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας με τη διαμόρφωση καθεστώτων ενίσχυσης των επενδύσεων, με τα οποία βελτιώνεται η επιχειρηματικότητα, η τεχνολογική ανάπτυξη, η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και η περιφερειακή συνοχή και προωθούνται η πράσινη οικονομία, η αποτελεσματική λειτουργία των διαθέσιμων υποδομών και η αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας. Ο νέος αναπτυξιακός νόμος αποσκοπεί στη επιτάχυνση των διαδικασιών αξιολόγησης, παρακολούθησης και αποτίμησης των επενδυτικών σχεδίων και στην μείωση των γραφειοκρατικών διαδικασιών για την αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων.

Οι αιτήσεις για την υπαγωγή επενδυτικών σχεδίων στα πλαίσια του Νέου Αναπτυξιακού Νομού θα υποβάλλονται τους μήνες Απρίλιο και Οκτώβριο, πλην των Μεγάλων Επενδυτικών Σχεδίων τα οποία υποβάλλονται καθ' όλη την διάρκεια του έτους. Κατ' εξαίρεση η 1^η Περίοδος Υποβολής θα διαρκέσει έως τα τέλη Μαΐου.

Ο Νέος Αναπτυξιακός Νόμος προβλέπει 4 είδη ενισχύσεων

Είδη Ενισχύσεων

Τα παρεχόμενα είδη ενισχύσεων στο Νέο Αναπτυξιακό Νόμο διαχωρίζονται σε τρεις κατηγορίες:

α) **Φορολογική Απαλλαγή**, που συνίσταται στην απαλλαγή από την καταβολή φόρου εισοδήματος επί των πραγματοποιούμενων προ φόρων κερδών από το σύνολο των δραστηριοτήτων της επιχείρησης (το ποσό του φόρου που απαλλάσσεται συνιστά ισόποσο αφορολόγητο αποθεματικό).

β) **Επιχορήγηση**, που συνιστάται στην δωρεάν παροχή από το Δημόσιο χρηματικού ποσού για την κάλυψη τμήματος της ενισχυόμενης δαπάνης του επενδυτικού σχεδίου.

γ) **Επιδότηση Χρηματοδοτικής Μίσθωσης (leasing)**, που συνιστάται στην κάλυψη από το Δημόσιο τμήματος των καταβαλλόμενων δόσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης που συνάπτεται για την απόκτηση καινούριου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού.

δ) Επιπλέον η **σύναψη χαμηλότοκου τραπεζικού δανείου**, προβλέπεται για τα επενδυτικά σχέδια που θα υπάγονται στις διατάξεις του Νέου Αναπτυξιακού Νόμου από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που συνεργάζονται με το Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (ΕΤΕΑΝ).

Ποσοστά Ενισχύσεων

Βάσει του Νέου Αναπτυξιακού Νόμου η Ελληνική Επικράτεια διαιρείται σε τρεις γεωγραφικές ζώνες, από το τέσσερις που προβλεπόταν στον προηγούμενο Αναπτυξιακό Νόμο και οι επιχειρήσεις διαχωρίζονται σε τρεις κατηγορίες.

Αναλυτικότερα τα ποσοστά ενίσχυσης, κατά ζώνη κινήτρων, ανέρχονται:

- ✓ **Ζώνη Α'**, 15% για Μεγάλες επιχειρήσεις, 20% για Μεσαίες Επιχειρήσεις και 25% για Μικρές και πολύ Μικρές επιχειρήσεις. Περιλαμβάνει τις ΠΕ Αττικής και Βοιωτίας
- ✓ **Ζώνη Β'**, 30% για Μεγάλες επιχειρήσεις, 35% για Μεσαίες Επιχειρήσεις και 40% για Μικρές και πολύ Μικρές επιχειρήσεις. Περιλαμβάνει τις ΠΕ Φθιώτιδος, Φωκίδος, Ευβοίας, Θεσσαλονίκης, Χαλκιδικής, Κοζάνης, Λάρισας, Μαγνησίας, Κορινθίας, Αργολίδας, Αρκαδίας, Αχαΐας και τις ΠΕ της Κρήτης
- ✓ **Η Ζώνη Γ'**, 40% για Μεγάλες επιχειρήσεις, 45% για Μεσαίες Επιχειρήσεις και 50% για Μικρές και πολύ Μικρές επιχειρήσεις. Περιλαμβάνει όλες τις υπόλοιπες ΠΕ της χώρας.

Οι επιχειρήσεις διαχωρίζονται, όπως και στον προηγούμενο Νομο σε τέσσερις κατηγορίες:

- ✓ Πολύ Μικρές
- ✓ Μικρές
- ✓ Μεσαίες
- ✓ Μεγάλες.

Ελάχιστο Ύψος Επενδυτικών Σχεδίων

Το ελάχιστο ύψος της επένδυσης για την υπαγωγή επενδυτικών σχεδίων στις ενισχύσεις του νόμου ορίζεται, με βάση το μέγεθος της επιχείρησης, ως εξής:

- για μεγάλες επιχειρήσεις στο **1.000.000 ευρώ**
- για μεσαίες επιχειρήσεις στις **500.000 ευρώ**
- για μικρές επιχειρήσεις, στις **300.000 ευρώ** και
- για πολύ μικρές επιχειρήσεις στις **200.000 ευρώ**.

Το ποσοστό ενίσχυσης κάθε επενδυτικού σχεδίου διαμορφώνεται ανάλογα με το μέγεθος του φορέα και την έδρα που υλοποιείται. Σε κάθε περίπτωση το ποσοστό αυτό δεν μπορεί να υπερβαίνει το 50% του ενισχυόμενου κόστους του επενδυτικού σχεδίου.

Κατηγορίες & Καθεστώτα Επενδύσεων

Ο Νέος Αναπτυξιακός Νόμος προβλέπει την παροχή ενισχύσεων σε τρία γενικά καθεστώτα και σε τέσσερα ειδικά καθεστώτα:

A) Γενικά καθεστώτα:

- Καθεστώς Γενικής Επιχειρηματικότητας (Παρέχεται Φορολογική Απαλλαγή σε συνδυασμό με Χαμηλότοκα Δάνεια)
- Καθεστώς Τεχνολογικής Ανάπτυξης (Παρέχεται Επιχορήγηση, Επιδότηση Χρηματοδοτικής Μίσθωσης και Φοροαπαλλαγή ή Χαμηλότοκα Δάνεια)
- Καθεστώς Περιφερειακής Συνοχής (Παρέχεται Επιχορήγηση, Επιδότηση Χρηματοδοτικής Μίσθωσης, Φοροαπαλλαγή και Χαμηλότοκα Δάνεια)

B) Ειδικά καθεστώτα:

- Επιχειρηματικότητας των Νέων, επενδυτικά σχέδια για την ίδρυση και τη λειτουργία μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων, στο εταιρικό κεφάλαιο των οποίων συμμετέχουν με ποσοστό άνω του 50% φυσικά πρόσωπα που δεν έχουν υπερβεί το 40^ο έτος της ηλικίας τους και ασκούν αποκλειστικά τη διαχείριση της Επιχείρησης. Η συνολική ενίσχυση μπορεί να φτάσει μέχρι 1.000.000 ευρώ.
- Καθεστώς Μεγάλων Επιχειρηματικών Σχεδίων, επενδυτικά σχέδια ύψους τουλάχιστον 50.000.000. Η επιχορήγηση/επιδότηση δεν μπορεί να ξεπερνά το 60% της συνολικής ενίσχυσης.
- Καθεστώς Ολοκληρωμένων Πολυετών Επιχειρηματικών Σχεδίων, επενδυτικά σχέδια υλοποίησης ολοκληρωμένων πολυετών (2–5 ετών) επιχειρηματικών σχεδίων επιχειρήσεων, για τις οποίες έχει παρέλθει τουλάχιστον πενταετία από τη σύσταση τους, ελάχιστου συνολικού κόστους δύο εκατομμυρίων (2.000.000) ευρώ. Προβλέπει φοροαπαλλαγές μέχρι το 100% του ανώτατου επιτρεπόμενου ύψους ενίσχυσης.
- Καθεστώς Συνέργειας και Δικτύωσης, αφορά επιχειρηματικά σχήματα συνέργειας και δικτύωσης 10 τουλάχιστον επιχειρήσεων σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη και 5 στην υπόλοιπη Ελλάδα, υπό μορφή κοινοπραξίας. Προβλέπει τη δυνατότητα παροχής κάθε είδους ενίσχυσης.

Υποβολή - Έλεγχος & Αξιολόγηση

Οι αιτήσεις για την υπαγωγή των επενδυτικών σχεδίων θα υποβάλλονται τους μήνες Απρίλιο και Οκτώβριο, πλην των Μεγάλων Επενδυτικών Σχεδίων, τα οποία θα υποβάλλονται οποτεδήποτε.

Η διαδικασία υποβολής θα περιλαμβάνει, καταρχήν, την ηλεκτρονική εγγραφή στο Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων, έπειτα την υποβολή όλων τα τεχνοοικονομικών στοιχείων του επενδυτικού σχεδίου, καθώς και των απαιτούμενων δικαιολογητικών και, τέλος, την κατάθεση σε έντυπη μορφή του επενδυτικού φακέλου στα αρμόδια Γραφεία Εξυπηρέτησης Επενδυτών που θα συστηθούν για το σκοπό αυτό. Θα ακολουθεί ο προέλεγχος της πληρότητας της υποβαλλόμενης αίτησης, ο έλεγχος νομιμότητας και η διαδικασία αξιολόγησης, και το διάστημα υποβολής ένστασης. Σύμφωνα με το σχεδιασμό του Υπουργείου Περιφερειακής Ανάπτυξης & Ανταγωνιστικότητας, όλη η διαδικασία υποβολής και αξιολόγησης δεν θα ξεπερνά τους 6 μήνες.

Για τη διαδικασία αξιολόγησης προβλέπεται η σύσταση Ενιαίου Μητρώου Αξιολογητών και Ελεγκτών για όλη την επικράτεια, οι οποίοι θα βαθμολογούν τα επενδυτικά σχέδια βάσει κριτηρίων αξιολόγησης του επενδυτικού φορέα, βιωσιμότητας και αποδοτικότητας του επενδυτικού σχεδίου, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας και συμβολής της επένδυσης στην οικονομία και στην περιφερειακή ανάπτυξη.

Υποβολή Αιτήσεων

Αιτήσεις για την υπαγωγή επενδυτικών σχεδίων στις διατάξεις του παρόντος νόμου υποβάλλονται ως εξής:

α. Στη Γενική Διεύθυνση Ιδιωτικών Επενδύσεων του Υπουργείου Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας υποβάλλονται οι αιτήσεις υπαγωγής των επενδυτικών σχεδίων:

αα. Γενικής Επιχειρηματικότητας, πλην των Περιφερειών Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Κεντρικής Μακεδονίας και Δυτικής Μακεδονίας.

αβ. Τεχνολογικής Ανάπτυξης, πλην των περιφερειών Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Κεντρικής Μακεδονίας και Δυτικής Μακεδονίας.

αγ. Περιφερειακής Συνοχής, ύψους άνω των 3.000.000 € πλην των Περιφερειών Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Κεντρικής Μακεδονίας και Δυτικής Μακεδονίας.

αδ. Αιτήσεις επενδυτικών σχεδίων που πραγματοποιούνται μέσα στα όρια περισσότερων εκ της μιας από τις Περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Κεντρικής Μακεδονίας και Δυτικής Μακεδονίας, ανεξαρτήτως ύψους επένδυσης.

β. Στην Επιχειρησιακή Μονάδα Ανάπτυξης του Υπουργείου Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, με έδρα τη Θεσσαλονίκη, υποβάλλονται οι αιτήσεις υπαγωγής των επενδυτικών σχεδίων

βα. Γενικής Επιχειρηματικότητας και Περιφερειακής Συνοχής, άνω των 3.000.000 €, που πραγματοποιούνται στις Περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Κεντρικής Μακεδονίας και Δυτικής Μακεδονίας.

ββ. Τεχνολογικής Ανάπτυξης, που πραγματοποιούνται στις Περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Κεντρικής Μακεδονίας και Δυτικής Μακεδονίας.

γ. Στις Διευθύνσεις Σχεδιασμού και Ανάπτυξης των Περιφερειών υποβάλλονται οι αιτήσεις υπαγωγής των επενδυτικών σχεδίων Περιφερειακής Συνοχής, ύψους μέχρι 3.000.000 €, που πραγματοποιούνται μέσα στα όρια κάθε Περιφέρειας.

δ. Στο Γραφείο Περιφερειακής Ανάπτυξης Δωδεκανήσου της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, υποβάλλονται αιτήσεις υπαγωγής επενδύσεων μέχρι 3.000.000 €, που πραγματοποιούνται στο Νομό Δωδεκανήσου.

Στις καινοτομίες του Νέου Αναπτυξιακού Νόμου περιλαμβάνονται:

- Ετήσιος και συγκεκριμένος προϋπολογισμός ενίσχυσης επενδυτικών σχεδίων που θα καθορίζει το ποσοστό που αναλογεί στις διάφορες κατηγορίες επενδυτικών σχεδίων, τις κατηγορίες οικονομικών δραστηριοτήτων που είναι επιλέξιμες, την κατανομή των ενισχύσεων στις περιφέρειες και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια.
- Οι φοροαπαλλαγές θα είναι πάντοτε τριπλάσιες από το άθροισμα επιχορηγήσεων και επιδοτήσεων και συγχρόνως θα υλοποιούνται οι συμβάσεις του ΕΤΕΑΝ με τις Τράπεζες.
- Οι ημερομηνίες υποβολής των επενδυτικών σχεδίων θα είναι σταθερές και δύο φορές τον χρόνο, κάθε Απρίλιο και Οκτώβριο. Η λήξη της προθεσμίας υποβολής θα συμπίπτει με την τελευταία ημέρα του αντίστοιχου μήνα.
- Θα ακολουθεί αξιολόγηση, αρχική έγκριση, δανειακή σύμβαση, τελική σύμβαση και υλοποίηση της επένδυσης.
- Εισάγονται σαφή και μετρήσιμα κριτήρια αξιολόγησης που διασφαλίζουν το αδιάβλητο της βαθμολόγησης και κάθε εξάμηνο θα ολοκληρώνονται οι αξιολογήσεις της κάθε περιόδου σε στόχο ο επιχειρηματίας να γνωρίζει το ποσό που θα εισπράξει και τον χρόνο, ώστε να μπορεί να προχωρά τα επενδυτικά του σχέδια

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΝΟΜΟΥ 3299/2004 ΣΤΗΝ ΠΚΜ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΠΕ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ο Αναπτυξιακός Νόμος 3299/2004 είναι ένα μεγαλεπήβολο σχέδιο που ψηφίστηκε για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα με σκοπό την οικονομική ανάπτυξη. Τέθηκε σε ισχύ την 1/1/2005.

Συνολικά και στις δύο φάσεις του Νόμου εγκρίθηκαν 3.595 έργα συνολικού ύψους επένδυσης 15.953.171.059€ και συνολικό ύψος εγκριθείσας επιχορήγησης 6.206.812.894€ και δημιουργήθηκαν συνολικά 24.054 θέσεις εργασίας. Στην *Α Φάση* του αναπτυξιακού Νόμου εγκρίθηκαν 981 έργα συνολικού ύψους επένδυσης 5.649.727.997€ και συνολικής εγκριθείσας επιχορήγησης 2.285.267.895€ από τα οποία έργα δημιουργήθηκαν 12.173 θέσεις εργασίας. Στην *Β Φάση* εγκρίθηκαν συνολικά 2.614 έργα συνολικού ύψους επένδυσης 10.303.443.063€ και συνολικής εγκριθείσας επιχορήγησης 3.921.544.998€ από τα οποία έργα δημιουργήθηκαν συνολικά 11.881 θέσεις εργασίας (Κεντρική Υπηρεσία Υπουργείου Ανάπτυξης (πρώην Εθνικής Οικονομίας), 2011) .

4.1 Ο ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 3299/2004 ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας περιλαμβάνει 7 Περιφερειακές Ενότητες τις Ημαθίας, Θεσσαλονίκης, Κιλκίς, Πέλλας, Πιερίας, Σερρών και Χαλκιδικής. Στην Κεντρική Μακεδονία μέσω του Αναπτυξιακού Νόμου 3299/2004 πραγματοποιήθηκαν 749 συνολικά έργα εγκεκριμένα από την Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της Περιφέρειας συνολικού ύψους 823.152.225 €. Από τα χρήματα αυτά το ποσό εκείνο που προέρχεται από τον Αναπτυξιακό δηλαδή είναι ποσά επιχορήγησης είναι 250.295.158,97 € και για τις δύο φάσεις του, 319.918.319,65 € αποτελούν ποσά Ιδίας συμμετοχής από τις επιχειρήσεις και 215.477.856,88 € αποτελούν ποσά Δανείου (Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ, 2007, 2011).

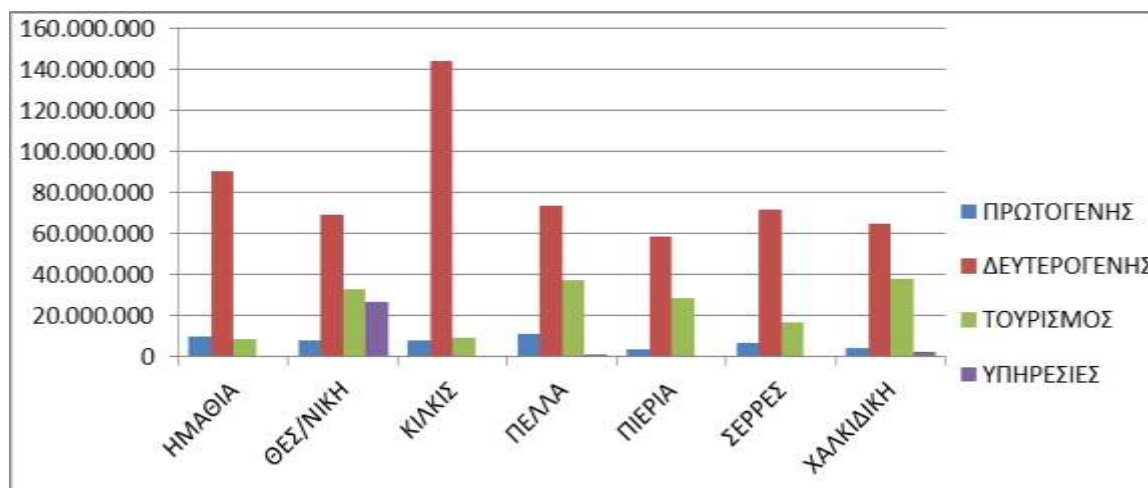

Πηγή: Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ και ίδια επεξεργασία

Από τα 823.152.225 € των επενδύσεων που πραγματοποιήθηκαν στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας πάνω από το 50% των χρημάτων επενδύθηκαν σε έργα του Δευτερογενούς Τομέα της οικονομίας. Συγκεκριμένα στον Πρωτογενή επενδύθηκαν 50.043.550 €, στον Δευτερογενή 570.989.475,00 €, στον Τουρισμό 171.325.500 € και στον Τομέα των Υπηρεσιών 30.299.600 €. Η ΠΕ με το μεγαλύτερο ύψος επενδύσεων στον Πρωτογενή είναι η ΠΕ Πέλλας με 11.081.650 €, στον Δευτερογενή η ΠΕ Θεσσαλονίκης με 143.806.995,00 €, στον Τουρισμό η ΠΕ Χαλκιδικής με 38.019.500,00 € και στον Τομέα των Υπηρεσιών η ΠΕ Θεσσαλονίκης με 27.136.600 €. Οι ΠΕ με το μικρότερο ύψος επενδύσεων είναι στον Πρωτογενή η

ΠΕ Χαλκιδικής με 3.887.000 €, στον Δευτερογενή η ΠΕ Πιερίας με μόλις 58.497.451,00 €, στον Τουρισμό η ΠΕ Κιλκίς με μόλις 9.260.000,00 € και στον Τομέα των Υπηρεσιών οι ΠΕ Ημαθίας, Κιλκίς, και Πιερία με μηδενικές επενδύσεις (Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ, 2007, 2011).

Γράφημα 4.2 ΟΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΚΜ (σε €)

Πηγή: Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ και ίδια επεξεργασία

Πίνακας 4.1 ΤΑ ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΠΟΣΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΑΝΑ ΠΕ ΚΑΙ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΚΜ (σε €)

ΠΕ	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΗΜΑΘΙΑΣ	9.492.500	90.564.720	8.352.000	-	108.409.220
ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	8.283.300	68.299.030	33.009.000	27.136.600	136.727.935
ΚΙΛΚΙΣ	7.964.200	144.064.995	9.260.000	-	161.289.195
ΠΕΛΛΑΣ	11.081.650	73.485.720	37.245.000	1.000.000	122.812.370
ΠΙΕΡΙΑΣ	3.401.000	58.497.451	28.590.000	-	90.488.451
ΣΕΡΡΩΝ	6.428.000	71.572.400	16.850.000	263.000	95.113.400
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	3.887.000	64.505.154	38.019.500	1.900.000	108.053.654
ΣΥΝΟΛΟ	50.043.650	570.989.475,00	171.325.500	30.299.600	823.152.225

Πηγή: Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ και ίδια επεξεργασία

Από το ύψος των 823.152.225 € για τις επενδύσεις που εγκρίθηκαν μέσω του Αναπτυξιακού, τα 332.358.066,97 € αποτελούν ποσά των ενισχύσεων μέσω του Αναπτυξιακού Νόμου 3299/2004, δηλαδή το 40,38% του συνολικού ύψους των επενδύσεων και των δύο φάσεων. Από τα 332.536.816,97 € τα 320.097.069,65 € αποτελούν ποσά επιχορηγήσεων και τα υπόλοιπα 12.439.747,32 € αποτελούν ποσά επιδοτούμενης χρηματοδοτικής μίσθωσης. Το μεγαλύτερο μέρος των επιχορηγήσεων και των επιδοτούμενων χρηματοδοτικών μισθώσεων κατευθύνθηκε προς τον Δευτερογενή Τομέα 214.497.030,15 € και 11.939.747,32 € αντίστοιχα, και το μικρότερο στον Τομέα των Υπηρεσιών 11.785.360 € και 500.000 αντίστοιχα, ενώ στους Τομείς του Πρωτογενούς και του Τουρισμού δεν πραγματοποιήθηκαν ενισχύσεις επιδοτούμενης χρηματοδοτικής μίσθωσης. Το μεγαλύτερο ύψος επιχορηγήσεων απορρόφησαν στον Πρωτογενή η ΠΕ Πέλλας με 4.719.202,50 €, στον Δευτερογενή η ΠΕ Κιλκίς με 58.838.162,25 €, στον Τουρισμό η ΠΕ Πέλλας με 18.525.250 € και στον Τομέα των Υπηρεσιών η ΠΕ Θεσσαλονίκης με 10.703.860 €. Τις μικρότερες απορρόφησαν στον Πρωτογενή η ΠΕ Πιερίας με 1.292.800 €, στον Δευτερογενή η ΠΕ Θεσσαλονίκης με 13.456.668 €, στον Τουρισμό η ΠΕ Κιλκίς με 8.629.000 € και στον Τομέα των Υπηρεσιών οι ΠΕ Ημαθίας, Κιλκίς, Πέλλας και Πιερίας με μηδενικές επιχορηγήσεις (Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ, 2007, 2011).

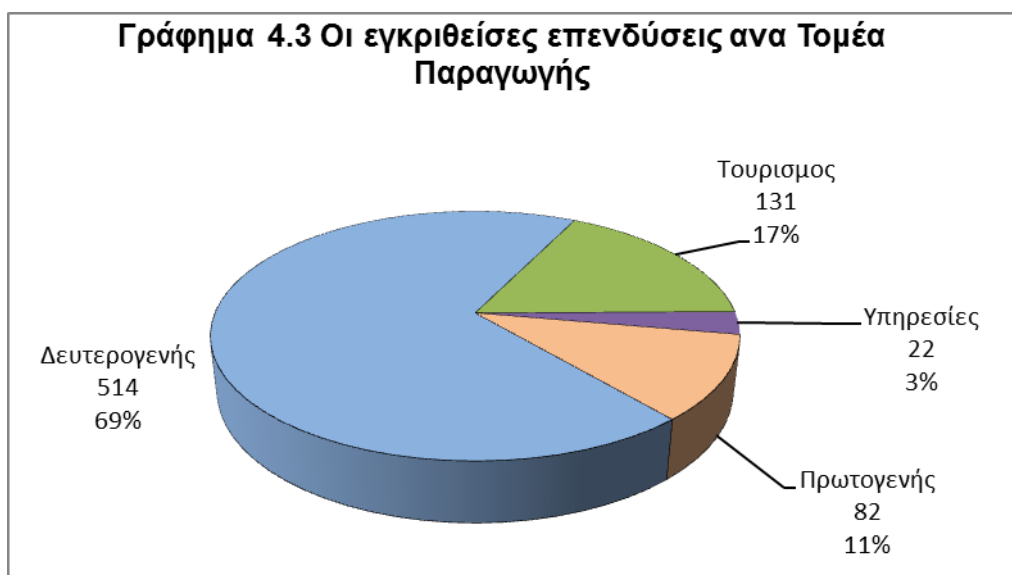
Πίνακας 4.2 ΟΙ ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΑΝΑ ΠΕ ΚΑΙ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΚΜ (σε €)

ΠΕ	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΗΜΑΘΙΑΣ	3.757.600,00	35.383.545,00	3.569.400,00	0	42.710.545,00
ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	3.063.845,00	13.456.668,00	10.240.360,00	10.703.860	37.394.663,00
ΚΙΛΚΙΣ	3.579.290,00	58.838.162,25	4.022.000,00	0	66.439.452,25
ΠΕΛΛΑΣ	4.719.202,50	30.759.406,00	18.525.250,00	0	54.003.858,50
ΠΙΕΡΙΑΣ	1.292.800,00	22.210.790,50	13.309.032,00	0	36.812.622,50
ΣΕΡΡΩΝ	2.830.800,00	33.145.093,40	8.629.000,00	131.500	44.736.393,40
ΧΑΛΔΙΚΗΣ	1.482.150,00	20.703.365,00	14.864.020,00	950.000	37.999.535,00
ΣΥΝΟΛΟ	23.610.782,50	214.497.030,15	73.088.992,00	11.785.360	320.097.069,65

Πηγή: Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ και ίδια επεξεργασία

Ως ποσοστά των αναλογιών των επιχορηγήσεων προς το συνολικό ύψος των επενδύσεων που εγκρίθηκαν στις ΠΕ της ΠΚΜ το μεγαλύτερο ποσοστό εντοπίζεται στην ΠΕ Σερρών, όπου από το συνολικό ύψος των 95.113.400 € των επενδύσεων που πραγματοποιήθηκαν το 47,03% (44.736.393,40 €) αποτελούν επιχορηγήσεις μέσω του Αναπτυξιακού. Το μικρότερο ποσοστό εντοπίζεται στην ΠΕ Θεσσαλονίκης με 27,23%.

Από τα 749 συνολικά έργα που πραγματοποιήθηκαν τα 350 έγιναν στην Α Φάση και τα 399 στην Β Φάση. Από τα έργα αυτά στον Πρωτογενή Τομέα πραγματοποιήθηκαν 66 έργα, στον Δευτερογενή 514 έργα, στον Τουρισμό 131 έργα και στον Τομέα των Υπηρεσιών 22 έργα, δηλαδή στον Δευτερογενή πραγματοποιήθηκε το 68,76% των επενδύσεων. Τα περισσότερα έργα στον Πρωτογενή Τομέα πραγματοποιήθηκαν στην ΠΕ Θεσσαλονίκης, 19 στον αριθμό συνολικά, ενώ τα λιγότερα στις ΠΕ Πιερίας και Χαλκιδικής από 6, στον Δευτερογενή τα περισσότερα πραγματοποιήθηκαν στην ΠΕ Κιλκίς 93 συνολικά και τα λιγότερα στην ΠΕ Πιερίας 50 συνολικά, στον Τομέα του Τουρισμού τα περισσότερα στην ΠΕ Χαλκιδικής 30 συνολικά και τα λιγότερα στην ΠΕ Κιλκίς με μόνο 5, ενώ στον Τομέα των Υπηρεσιών 19 επενδύσεις πραγματοποιήθηκαν στην ΠΕ Θεσσαλονίκης και κανένα στις ΠΕ Ημαθίας, Κιλκίς και Πιερίας. Συγκεντρωτικά και στις δύο Φάσεις του Αναπτυξιακού Νόμου στην ΠΕ Θεσσαλονίκης εγκρίθηκαν τα περισσότερα έργα 136 συνολικά σε αριθμό ενώ τα λιγότερα στην ΠΕ Πιερίας 77 συνολικά (Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ, 2007, 2011).

Πηγή: Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ και ίδια επεξεργασία

Στον Δευτερογενή Τομέα, στον οποίο έχουν γίνει τα περισσότερα επενδυτικά σχέδια, από τα 514 σχέδια τα 346 αφορούν επιχειρήσεις που δεν έχουν πεδίο δραστηριότητας στα τρόφιμα αλλά ασχολούνται με κατεργασία μετάλλων, ξυλείας, κατεργασία και παραγωγή χημικών υλών και προϊόντων, παραγωγή μηχανολογικού και μηχανικού εξοπλισμού και προϊόντων ανθρώπινης χρήσης όπως ρούχα και υποδήματα. Οι περισσότερες από αυτές βρίσκονται στις ΠΕ Κιλκίς και Θεσσαλονίκης 69 και 61 αντίστοιχα. 167 σχέδια αφορούν τον τομέα των τροφίμων τόσο των ανθρώπινων όσο και των ζωικών. Επίσης 163 σχέδια αναφέρονται στην ίδρυση νέων επιχειρήσεων. Τα υπόλοιπα σχέδια στην πλειοψηφία τους είναι σχέδια επέκτασης και εκσυγχρονισμού επιχειρήσεων.

Στον Πρωτογενή Τομέα από τα 82 σχέδια που εγκρίθηκαν τα 37 αφορούν επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο ζωικό κεφάλαιο και στα ζωικά προϊόντα, 18 σχέδια αφορούν την ίδρυση νέων επιχειρήσεων και από αυτές μόλις 5 είναι μονάδες κτηνοτροφίας και των προϊόντων της. 3 μόλις σχέδια έχουν εγκριθεί για επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της εξόρυξης, ενώ 2 ακόμα εγκρίθηκαν για την εγκατάσταση συστημάτων ποιότητας Agro 2.1-2.2).

Στον Τομέα του Τουρισμού στην συντριπτική τους πλειοψηφία τα επενδυτικά σχέδια αφορούν ξενοδοχειακές μονάδες. Από τα συνολικά 131 σχέδια του Τομέα αυτού μόλις 4 δεν απευθύνονται σε ξενοδοχειακά συγκροτήματα, από αυτά τα 3 είναι σχέδια εκσυγχρονισμού camping και 1 μετατροπή κτιρίων σε παραδοσιακά καταλύματα. Από τα 127 σχέδια που εγκρίθηκαν στην ΠΚΜ για τις ξενοδοχειακές μονάδες, τα 43 από αυτά είναι σχέδια ίδρυσης και τα υπόλοιπα σχέδια εκσυγχρονισμού και επέκτασης.

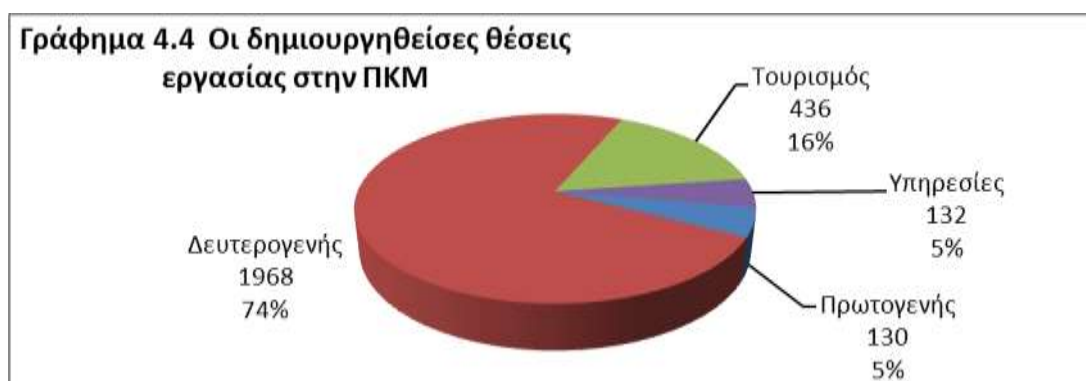
Στον Τομέα των Υπηρεσιών υπάρχουν τα λιγότερα σχέδια και σχεδόν αποκλειστικά αυτά έχουν εγκριθεί για την ΠΕ Θεσσαλονίκης. Από τα συνολικά 22 σχέδια τα 15 αφορούν στην δημιουργία και στην ίδρυση νέων υπηρεσιών. Τα 11 σχέδια είναι σχέδια δημιουργίας χώρων στάθμευσης, επίσης 2 σχέδια αφορούν την δημιουργία υπηρεσιών παροχής ιατρικών υπηρεσιών, ενώ έχουμε και άλλα που αναφέρονται σε προϊόντα προηγμένης τεχνολογίας και ανάπτυξης λογισμικού.

Πίνακας 4.3 ΤΑ ΕΓΚΡΙΘΕΝΤΑ ΕΡΓΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΗΝ ΠΚΜ

ΠΕ	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΗΜΑΘΙΑΣ	12	80	9	0	101
ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	19	71	25	19	134
ΚΙΛΚΙΣ	12	93	5	0	110
ΠΕΛΛΑΣ	16	70	29	1	116
ΠΙΕΡΙΑΣ	6	50	21	0	77
ΣΕΡΡΩΝ	11	80	12	1	104
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	6	70	30	1	105
ΣΥΝΟΛΟ	82	514	131	22	749

Πηγή: Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ και ίδια επεξεργασία

Από τα έργα που εγκρίθηκαν από την Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, και για τις δύο φάσεις του Αναπτυξιακού Νόμου, δημιουργήθηκαν συνολικά 2.667 θέσεις εργασίας. Στην συντριπτική τους πλειοψηφία οι θέσεις αυτές δημιουργήθηκαν στον Δευτερογενή Τομέα με 1968 θέσεις και ακολουθούν ο Τομέας του Τουρισμού με 437 θέσεις, ο Τομέας των Υπηρεσιών με 132 θέσεις και τέλος ο Πρωτογενής με 130 θέσεις. Η ΠΕ στην οποία δημιουργήθηκαν οι περισσότερες θέσεις από τις εγκριθείσες επενδύσεις του Νόμου είναι το Κιλκίς με 580 θέσεις σε όλους τους παραγωγικούς τομείς, ενώ η ΠΕ με τις λιγότερες δημιουργηθείσες θέσεις εργασίας είναι η ΠΕ Πιερίας με 291 συνολικά επίσης σε όλους τους παραγωγικούς τομείς (Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ, 2007, 2011).

Πηγή: Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ και ίδια επεξεργασία

Πίνακας 4.4 ΟΙ ΔΗΜΙΟΥΡΗΘΕΙΣΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΚΜ

ΠΕ	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΗΜΑΘΙΑΣ	21	386	43	-	450
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	19	174	52	119	364
ΚΙΛΚΙΣ	8	543	30	-	580
ΠΕΛΛΑΣ	29	191	102	2	324
ΠΙΕΡΙΑΣ	4	194	94	-	291
ΣΕΡΡΩΝ	35	262	44	9	351
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	14	217	72	2	305
ΣΥΝΟΛΟ	130	1968	437	132	2667

Πηγή: Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ και ίδια επεξεργασία

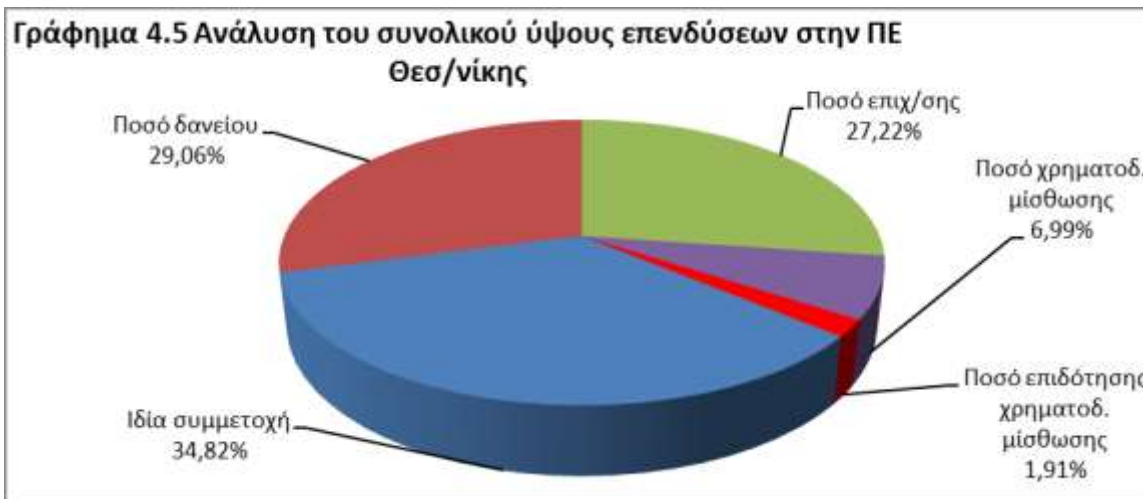
4.2 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΝΟΜΟΥ 3299/2004 ΣΤΗΝ ΠΕ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η Περιφερειακή Ενότητα της Θεσσαλονίκης αποτελεί ένα μεγάλο αστικό κέντρο και γι αυτό μαζί με την Αττική εξετάζονται ως ξεχωριστές περιοχές εφαρμογής των ενισχύσεων του Αναπτυξιακού.

Ο Αναπτυξιακό Νόμος 3299/2004 για την εφαρμογή των διατάξεών του, κατανέμει την Επικράτεια σε τρεις περιοχές Περιοχές Α, Περιοχές Β και Περιοχές Γ. Η Περιφερειακή Ενότητα της Θεσσαλονίκης ανήκει στην Περιοχή Α, μαζί με την Αττική, πλην των Βιομηχανικών Επιχειρηματικών Περιοχών τους που εντάσσονται στην

Περιοχή Β. Αυτό σημαίνει ότι για τα επενδυτικά σχέδια της παραγράφου 1 του άρθρου 3 του Νόμου αυτού η επιχορήγηση ή και επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης ή η επιδότηση του κόστους της δημιουργούμενης απασχόλησης έχει ως εξής: Για την Περιοχή Α στα επενδυτικά σχέδια Κατηγορίας 1 ενίσχυση 20% και στα επενδυτικά σχέδια Κατηγορίας 2 ενίσχυση 15%, ενώ στην Περιοχή Β στα επενδυτικά σχέδια Κατηγορίας 1 ενίσχυση 30% και στα επενδυτικά σχέδια Κατηγορίας 2 ενίσχυση 25%. Εξαιρέση αποτελούν οι υποπερίπτώσεις iii) και viii) της περίπτωσης (δ) και η υποπερίπτωση iv) της περίπτωσης (ε) που αφορούν *επενδυτικά σχέδια για την παροχή υπηρεσιών εφοδιαστικής αλυσίδας, επενδυτικά σχέδια για την παροχή υπηρεσιών με την εφαρμογή εξαιρετικά προηγμένης τεχνολογίας, σχέδια δημιουργίας μεγάλων οργανωμένων αποθηκευτικών συγκροτημάτων και παροχής υπηρεσιών διάθεσης – εκχώρησης επιμέρους αποθηκευτικών εγκαταστάσεων, σε βιομηχανικές επιχειρηματικές περιοχές (Β.Ε.ΠΕ), καθώς και υπηρεσιών λειτουργίας και διαχείρισης σε επιχειρήσεις της χώρας και για επενδυτικά σχέδια παραγωγής νέων προϊόντων ή και υπηρεσιών ή προϊόντων εξαιρετικά προηγμένης τεχνολογίας*. Αυτά μπορούν να ενισχυθούν με τις παρεχόμενες ενισχύσεις 30% (Αναπτυξιακός Νόμος 3299/2004).

Η ΠΕ Θεσσαλονίκης μέσω του αναπτυξιακού, για έργα που εγκρίθηκαν από την Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, ενέκρινε επενδυτικά σχέδια συνολικού ύψους 136.727.935 € για τους Τομείς του Πρωτογενούς, Δευτερογενούς, του Τριτογενούς και του Τουρισμού. Το ποσό αυτό αποτελεί το 16,61% των συνολικών επενδύσεων που εγκρίθηκαν στην ΠΚΜ. Από το ποσό αυτό των επενδύσεων 37.215.913 €, δηλαδή το 27,22% του συνολικού ύψους των επενδύσεων, αποτελούν ενισχύσεις με τη μορφή επιχορηγήσεων και 2.614.323,65 €, δηλαδή το 1,91% του συνολικού ύψους των επενδύσεων, αποτελούν ενισχύσεις με τη μορφή επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης. Από το υπόλοιπο μέρος του πόσου 47.611.689,88 € το 34,82% είναι ποσά από ίδια συμμετοχή των επιχειρήσεων στο συνολικό κόστος των επενδύσεών τους, 39.734.647,12 € το 29,06% αποτελούν ποσά δανεισμού των επιχειρήσεων από άλλες πηγές για την συμπλήρωση του κόστους των σχεδίων, 12.165.685 € το 8,90% αποτελούν ποσά χρηματοδοτικής μίσθωσης από τα οποία τα 9.551.361,35 € αποτελούν ποσά της επιχείρησης και τα 2.614.323,65 € όπως προαναφέρθηκε πιο πάνω αποτελούν ποσά επιδότησης χρηματοδοτικής μίσθωσης (Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ, 2007, 2011).

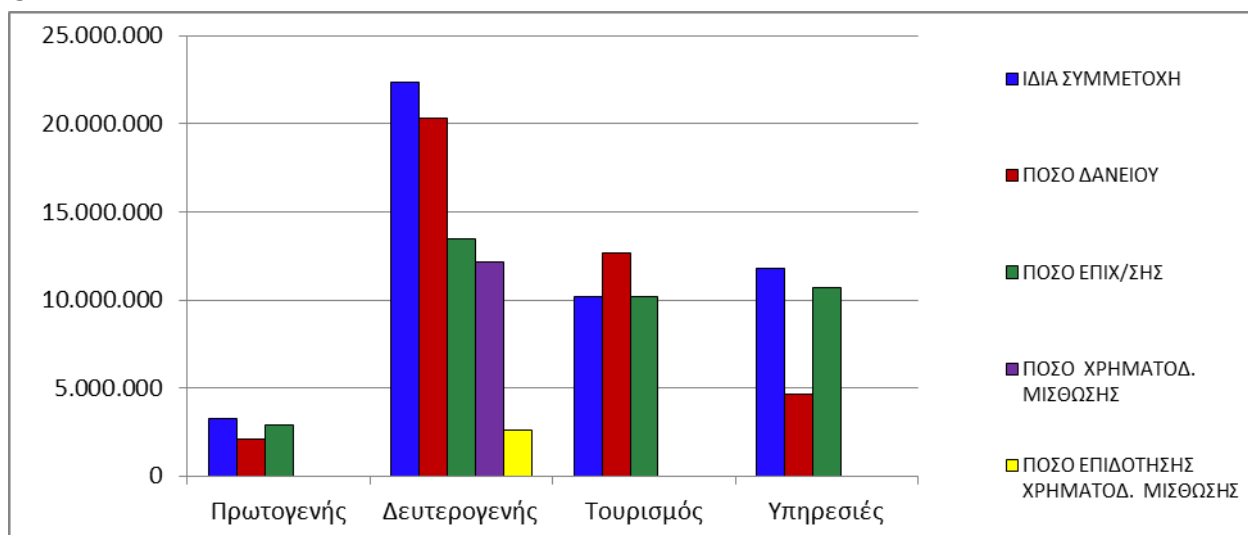

Πηγή: Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ και ίδια επεξεργασία

Το μεγαλύτερο μέρος των επενδύσεων, όσον αφορά το συνολικό κόστος των έργων που εγκρίθηκαν, κατευθύνθηκε στον Δευτερογενή Τομέα με 68.299.035 € δηλαδή το 49,95% του συνολικού ποσού. Ακολουθούν κατά σειρά ο Τομέας του Τουρισμού με 33.009.000 €, ο Τομέας των Υπηρεσιών με 27.136.600 € και τελευταίος ο Πρωτογενής με 8.283.300 €.

Στον Τομέας των Υπηρεσιών εντοπίζεται σε σχέση με τους άλλους τομείς ως ποσοστό, το υψηλότερο ποσοστό σε Ίδια συμμετοχή κεφαλαίων με 43,40%, ενώ στον Τουρισμό το χαμηλότερο με 30,86%. Όσον αφορά τον δανεισμό των επιχειρήσεων για την κάλυψη του συνολικού κόστους του έργου αυτός είναι μεγαλύτερος στον Τουρισμό με 38,33%, στον Δευτερογενή είναι 29,72%, στον Πρωτογενή 25,68%, ενώ ο χαμηλότερος στις Υπηρεσίες με 17,15%. Το μεγαλύτερο ποσό επιχορηγήσεων σε σχέση με το ύψος των επενδύσεων απορρόφησαν οι επιχειρήσεις του Τομέα των Υπηρεσιών με 39,44%, ακολουθούν εκείνες του Πρωτογενούς με 34,83% και ο Τομέας Τουρισμού με 30,81%, ενώ στα έργα του Δευτερογενούς έχουν απορροφηθεί μόνο το 19,70% αυτών. Από τα στοιχεία προκύπτει ότι στον Τομέα Υπηρεσιών οι επιχειρήσεις συμμετέχουν σε μεγαλύτερο βαθμό με Ίδια κεφάλαια και εξαρτώνται λιγότερο από τον δανεισμό. Στον Δευτερογενή παρατηρείται η μεγαλύτερη σύγκλιση των ποσών των κεφαλαίων Ίδιας συμμετοχής και ποσών των επιχορηγήσεων (Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ, 2007, 2011).

Γράφημα 4.6 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ

Πηγή: Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ και ίδια επεξεργασία

Πίνακας 4.5 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ

	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	% ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΠΟΣΟΥ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	% ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΠΟΣΟΥ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	% ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΠΟΣΟΥ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	% ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΠΟΣΟΥ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ
ΙΔΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	3.271.076,80	39,49	22.375.495,08	32,76	10.187.248,00	30,86	11.777.870,00	43,40
ΠΟΣΟ ΔΑΝΕΙΟΥ	2.127.128,20	25,68	20.301.186,92	29,72	12.651.462,00	38,33	4.654.870,00	17,15
ΠΟΣΟ ΕΠΙΧ/ΣΗΣ	2.885.095,00	34,83	13.456.668,00	19,70	10.170.290,00	30,81	10.703.860,00	39,44
ΠΟΣΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔ. ΜΙΣΘΩΣΗΣ	0,00	0,00	12.165.685,00	13,98	0,00	0,00	0,00	0,00
ΠΟΣΟ ΕΠΙΔΟΤΗΣΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔ. ΜΙΣΘΩΣΗΣ	0,00	0,00	2.614.323,65	3,83	0,00	0,00	0,00	0,00
ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΠΟΣΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕ-ΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ	8.283.300,00	100	68.299.035,00	100	33.009.000,00	100	27.136.600,00	100

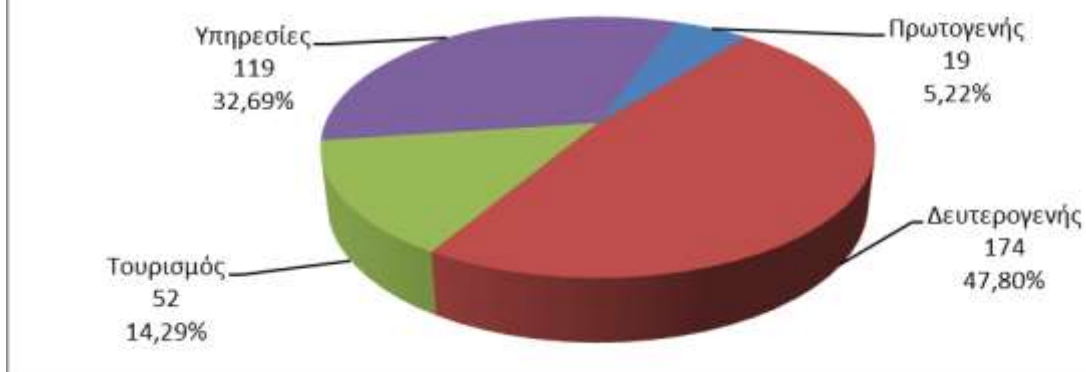
Πηγή: Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ και ίδια επεξεργασία

Στην ΠΕ Θεσσαλονίκης συνολικά πραγματοποιήθηκαν 135 επενδυτικά έργα εγκεκριμένα από την Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ, περισσότερα από οποιαδήποτε άλλη Πε στην ΠΚΜ. Στην συντριπτική τους πλειοψηφία και σε ποσοστό 53,33% των συνολικών έργων που εγκρίθηκαν στην ΠΕ Θεσσαλονίκης έγιναν στον Δευτερογενή Τομέα, 72 συνολικά. Ακολουθεί ο Τομέας του Τουρισμού με 25 επενδυτικά σχέδια και ο Πρωτογενής με τον Τομέα Υπηρεσιών από 19. Πιο συγκεκριμένα:

- Τα περισσότερα έργα στον Δευτερογενή αφορούν σχέδια επέκτασης, εκσυγχρονισμού, μετεγκατάστασης, ίδρυσης και παραγωγής και απόκτησης μηχανολογικού εξοπλισμού. Δηλαδή περισσότερο έργα των υποπεριπτώσεων (i), (iii), (ix) και (x) της περίπτωσης (β) της Κατηγορίας 1 του Άρθρου 3.
- Τα περισσότερα έργα στον Πρωτογενή αφορούν σχέδια εκσυγχρονισμού και επέκτασης κτηνοτροφικών μονάδων και αγορά γεωργικού εξοπλισμού. Δηλαδή έργα των υποπεριπτώσεων (ii) και (iii) της περίπτωσης (α) της κατηγορίας 1 του Άρθρου 3.
- Στον Τομέα Τουρισμού τα επενδυτικά σχέδια αφορούν εξ ολοκλήρου έργα εκσυγχρονισμού ολοκληρωμένης μορφής ξενοδοχειακών μονάδων. Σχέδια των υποπεριπτώσεων (ii) και (iii) της περίπτωσης (γ) της κατηγορίας 1 του Άρθρου 3.
- Στον Τομέα των Υπηρεσιών τα περισσότερα έργα αφορούν έργα ίδρυσης και επέκτασης σταθμών αυτοκινήτων και ανάπτυξης λογισμικού. Σχέδια των υποπεριπτώσεων (vi) και (xiv) της περίπτωσης (δ) της κατηγορίας 1 του Άρθρου 3.

Η έγκριση των 135 επενδυτικών σχεδίων στις Δημοτικές Ενότητες της ΠΕ Θεσσαλονίκης, σύμφωνα με τα στοιχεία της Διεύθυνσης Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ, δημιούργησε συνολικά 364 θέσεις εργασίας. Οι Περισσότερες δημιουργήθηκαν στον Δευτερογενή Τομέα με 174 θέσεις και το 47,80% των συνολικών θέσεων και ακολουθούν ο Τομέας των Υπηρεσιών με 119 θέσεις, ο Τομέας του Τουρισμού με 52 και τελευταίος ο Πρωτογενής Τομέας με μόλις 19 θέσεις.

Γράφημα 4.7 Οι δημιουργηθείσες θέσεις εργασίας ανά Τομέα

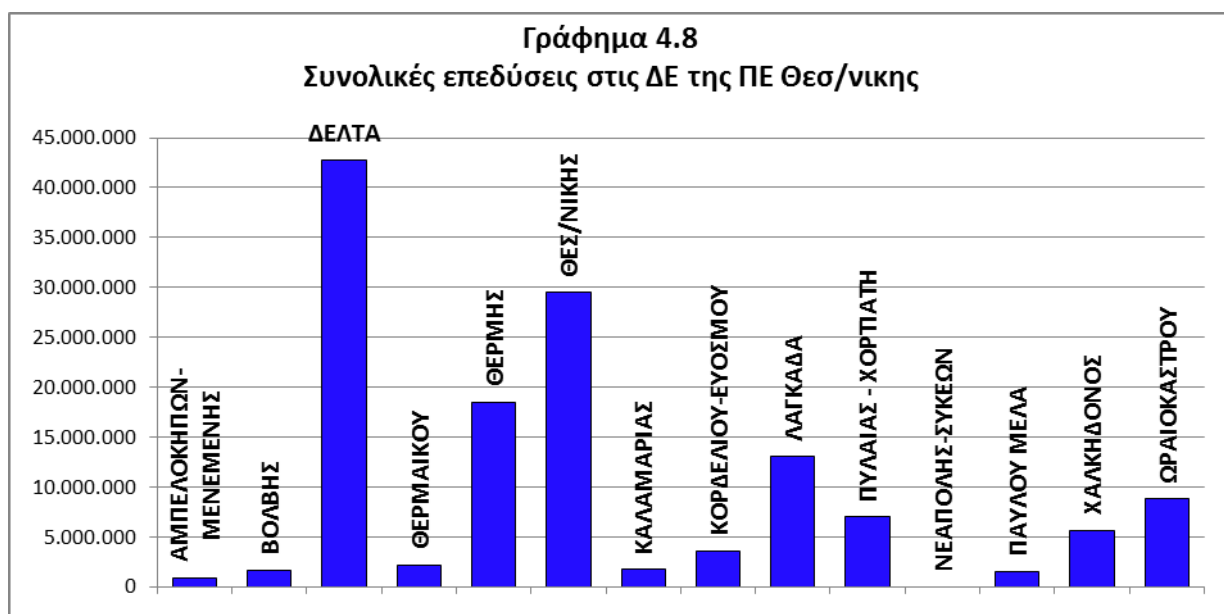
Πηγή: Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ και ίδια επεξεργασία

Η ΠΕ Θεσσαλονίκης διοικητικά είναι χωρισμένη σε 14 Δημοτικές Ενότητες, σύμφωνα με το σχέδιο Καλλικράτης. Αυτές είναι οι Αμπελοκήπων – Μενεμένης, Βόλβης, Δέλτα, Θερμαϊκού, Θέρμης, Θεσσαλονίκης, Καλαμαριάς, Κορδελιού – Ευόσμου, Λαγκαδά, Πυλαίας – Χορτιάτη, Νεάπολης – Συκεών, Παύλου Μελά, Χαλκηδόνος και Ωραιοκάστρου. Σε όλες αυτές της Δημοτικές Ενότητες έχουν εγκριθεί έργα μέσω του Αναπτυξιακού Νόμου 32/99/2004 από την Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ σε έναν έως και τρεις Τομείς της οικονομίας, ανάλογα με τα χαρακτηριστικά της κάθε μίας. Σε καμία δεν έχουν εγκριθεί επενδυτικά σχέδια και στους τέσσερις Τομείς, ενώ η μοναδική από τις 14 ΔΕ στην οποία δεν έγινε κανένα έργο είναι αυτή της Νεάπολης – Συκεών.

Το μεγαλύτερο επενδυτικό σχέδιο που έγινε στην ΠΕ Θεσσαλονίκης, εγκεκριμένο από την Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ, όσον αφορά το ύψος της επένδυσης έγινε στην ΔΕ Δέλτα στην περιοχή του Εχέδωρου στον Δευτερογενή Τομέα ύψους 3.550.000 € και αφορούσε την ίδρυση και επεξεργασία προϊόντων σιδήρου. Από την άλλη πλευρά το χαμηλότερο ήταν στην ΔΕ Βόλβης ύψους 100.000 €, το κατώτερο ύψος επένδυσης που απαιτεί ο Αναπτυξιακός, και αφορούσε τον εκσυγχρονισμό γεωργικής εκμετάλλευσης παραγωγής βιολογικών προϊόντων.

Από τα 136.727.935 € συνολικά που επενδύθηκαν σε έργα στην ΠΕ Θεσσαλονίκης, τα περισσότερα χρήματα σε ποσοστό 31,29% επενδύθηκαν στην ΔΕ Δέλτα συνολικού ύψους 42.782.315 € από τα οποία 40.707.315 € κατευθύνθηκαν

στον Δευτερογενή Τομέα. Ακολουθεί η ΔΕ Θεσσαλονίκης με 29.530.000 € εκ των οποίων τα 23.105.000 € αξιοποιήθηκαν στον Τουρισμό περισσότερο για τον εκσυγχρονισμό ξενοδοχειακών συγκροτημάτων. Το μικρότερο ύψος επενδύσεων κατέχει η ΔΕ Νεάπολης – Συκεών με καμία επένδυση και ακολουθεί η ΔΕ Αμπελοκήπων – Μενεμένης με 800.000 € (Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ, 2007, 2011).

Πηγή: Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ και ίδια επεξεργασία

Στον Πρωτογενή Τομέα η ΔΕ Χαλκηδόνος είναι αυτή με το μεγαλύτερο ύψος επενδύσεων με 3.089.000 € και το 37,29% του συνολικού ύψους των επενδύσεων του Τομέα, καθώς και το υψηλότερο ποσό συνολικών ενισχύσεων των έργων με συνολικά 1.081.150 €. Κυρίως επενδύσεις στον τομέα αυτό πραγματοποιήθηκαν σε ΔΕ στο Βόρειο και δυτικό τμήμα της ΠΕ, ενώ 8 ΔΕ δεν έχουν πραγματοποιήσει καθόλου επενδύσεις στον Τομέα αυτό και συγκεκριμένα ΔΕ που βρίσκονται στο κεντρικό τμήμα της ΠΕ. Γενικά οι επενδύσεις στον Πρωτογενή αντιπροσωπεύουν μόνο το 6,06% του συνόλου των επενδύσεων στην ΠΕ Θεσσαλονίκης, δείγμα του βαθμού αστικοποίησης της.

Στον Δευτερογενή Τομέα το μεγαλύτερο ύψος επενδύσεων πραγματοποιήθηκε στο δυτικό τμήμα της ΠΕ Θεσσαλονίκης και συγκεκριμένα στην ΔΕ Δέλτα, όπου ανήκει και η Βιομηχανική Περιοχή της Σίνδου, με 40.707.315 € και το 50,60% του ύψους των επενδύσεων του Δευτερογενούς, καθώς επίσης και το μεγαλύτερο ύψος

ενισχύσεων του Αναπτυξιακού με συνολικά 8.471.986,50. Σε πέντε συνολικά ΔΕ δεν πραγματοποιήθηκαν καθόλου επενδυτικά σχέδια και αφορούν κυρίως ΔΕ που αποτελούν το κυρίως αστικό κέντρο της Θεσσαλονίκης.

Στον Τομέα του Τουρισμού το μεγαλύτερο μέρος των επενδύσεων πραγματοποιήθηκε στο κεντρικό τμήμα της ΠΕ Θεσσαλονίκης, με την ΔΕ Θεσσαλονίκης να κατέχει το μεγαλύτερο αυτών με 23.105.000 € και το 70% του συνολικού ύψους των επενδύσεων του Τομέα, ενώ οι ενισχύσεις μέσω του Αναπτυξιακού φτάνουν στον ποσό των 7.272.150 €. Σε οχτώ ΔΕ δεν πραγματοποιήθηκαν επενδυτικά σχέδια που να αφορούν τον Τουρισμό.

Στον Τομέα των Υπηρεσιών οι επενδύσεις πραγματοποιήθηκαν στις κυρίως σε ΔΕ που ανήκουν στο κυρίως αστικό κέντρο της Θεσσαλονίκης ή αποτελούν προάστια με την ΔΕ Θέρμης να κατέχει το υψηλότερο ποσό επενδύσεων με 10.486.600 € και το 38,64% των συνολικών επενδύσεων του Τομέα και συνολικά 3.755.110 € συνολικό ποσό ενισχύσεων. Σε επτά ΔΕ δεν πραγματοποιήθηκαν καθόλου επενδύσεις στον Τομέα αυτό και κυρίως σε ΔΕ που βρίσκονται περιφερικά της ΠΕ Θεσσαλονίκης (Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ, 2007, 2011).

Πίνακας 4.6 ΟΙ ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΕ ΤΗΣ ΠΕ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ (σε €)

ΔΕ	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΔΕ
ΑΜΠΕΛ. – ΜΕΝΕΜ.	-	-	-	800.000	800.000
ΒΟΛΒΗΣ	275.000	1.080.000	314.000	-	1.669.000
ΔΕΛΤΑ	2.075.000	40.707.315	-	-	42.782.315
ΘΕΡΜΑΪΚΟΥ	-	515.000	1.680.000	-	2.195.000
ΘΕΡΜΗΣ	180.300	7.748.500	-	10.486.600	18.415.400
ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	-	-	23.105.000	6.425.000	29.530.000
ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	-	-	-	1.700.000	1.700.000
ΚΟΡΔΕΛ. – ΕΥΟΣΜΟΥ	-	250.000	-	3.300.000	3.550.000
ΛΑΓΚΑΔΑ	2.504.000	10.596.920	-	-	13.100.920
ΠΥΛΑΙΑΣ – ΧΟΡΤΙΑΤΗ	-	-	3.150.000	3.865.000	7.015.000
ΝΕΑΠΟΛΗΣ-ΣΥΚΕΩΝ	-	-	-	-	-
ΠΑΥΛΟΥ ΜΕΛΑ	-	950.000	-	560.000	1.510.000
ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ	3.089.000	484.300	2.100.000	-	5.673.300
ΩΡΑΙΟΚΑΣΤΡΟΥ	160.000	5.967.000	2.660.000	-	8.787.000

Πηγή: Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ και ίδια επεξεργασία

* ΔΕ: Δημοτική Ενότητα

Πίνακας 4.7 ΟΙ ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΕ ΤΗΣ ΠΕ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ (σε €)

ΔΕ	ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΙΧ/ΣΕΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΔΕ
ΑΜΠΕΛ. – ΜΕΝΕΜ.	-	-	-	320.000	320.000
ΒΟΛΒΗΣ	275.000	226.800	81.640	-	583.440
ΔΕΛΤΑ	638.090	8.471.986,50	-	-	9.110.076,50
ΘΕΡΜΑΪΚΟΥ	-	180.250	588.000	-	768.250
ΘΕΡΜΗΣ	63.105	1.492.730	-	3.755.110	5.310.945
ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	-	-	7.272.150,	2.745.750	10.017.900
ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	-	-	-	765.000	765.000
ΚΟΡΔΕΛ. – ΕΥΟΣΜΟΥ	-	45.000	-	1.320.000	1.365.000
ΛΑΓΚΑΔΑ	950.500	2.041.347,50	-	-	2.991.847,50
ΠΥΛΑΙΑΣ – ΧΟΡΤΙΑΤΗ	-	-	958.500	1.546.000	2.504.500
ΝΕΑΠΟΛΗΣ-ΣΥΚΕΩΝ	-	-	-	-	-
ΠΑΥΛΟΥ ΜΕΛΑ	-	171.000	-	252.000	423.000
ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ	1.081.150	-	591.000	-	1.672.150
ΩΡΑΙΟΚΑΣΤΡΟΥ	56.000	827.554	679.000	-	1.562.554

Πηγή: Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ και ίδια επεξεργασία

* ΔΕ: Δημοτική Ενότητα

Στις ΔΕ της ΠΕ Θεσσαλονίκης εγκρίθηκαν συνολικά 135 έργα. Τα περισσότερα από αυτά εγκρίθηκαν για την ΔΕ Δέλτα, όπου ανήκει και η Βιομηχανική Περιοχή της Σίνδου όπως προαναφέρθηκε, 44 συνολικά ή το 32,59% των συνολικά εγκριθέντων επενδυτικών σχεδίων. Ακολουθούν με σημαντικό αριθμό έργων οι ΔΕ Θεσσαλονίκης και Λαγκαδά με 21 η κάθε μία. Στον Πρωτογενή Τομέα τα περισσότερα έργα που εγκρίθηκαν από την Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ είναι για την ΔΕ Λαγκαδά, στον Δευτερογενή στην ΔΕ Δέλτα, στον Τουρισμό την ΔΕ Θεσσαλονίκης και στον Τομέα των Υπηρεσιών στην ΔΕ Θεσσαλονίκης.

Πίνακας 4.8 ΤΑ ΕΓΚΡΙΘΕΝΤΑ ΕΡΓΑ ΣΤΙΣ ΔΕ ΤΗΣ ΠΕ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ

ΔΕ	ΣΥΝΟΛΟ	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ
ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ-ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	1	-	-	-	1
ΒΟΛΒΗΣ	4	2	1	1	-
ΔΕΛΤΑ	44	3	41	-	-
ΘΕΡΜΑΙΚΟΥ	3	-	1	2	-
ΘΕΡΜΗΣ	13	1	7	-	5
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	21	-	-	15	6
ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	1	-	-	-	1
ΚΟΡΔΕΛΙΟΥ-ΕΥΟΣΜΟΥ	3	-	1	-	2
ΛΑΓΚΑΔΑ	21	7	14	-	-
ΠΥΛΑΙΑΣ ΧΟΡΤΙΑΤΗ	6	-	-	3	3
ΝΕΑΠΟΛΗΣ-ΣΥΚΕΩΝ	-	-	-	-	-
ΠΑΥΛΟΥ ΜΕΛΑ	2	-	1	-	1
ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ	8	5	1	2	-
ΩΡΑΙΟΚΑΣΤΡΟΥ	8	1	5	2	-

Πηγή: Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ και ίδια επεξεργασία

* ΔΕ: Δημοτική Ενότητα

Από τα εγκριθέντα έργα δημιούργησαν συνολικά 364 νέες θέσεις εργασίας στις Δε της ΠΕ Θεσσαλονίκης. Οι περισσότερες δημιουργήθηκαν στην ΔΕ Δέλτα 111 νέες θέσεις και το 30,49% των συνολικών νέων θέσεων στις ΔΕ της ΠΕ Θεσσαλονίκης. Ακολουθούν με σημαντικό αριθμό οι ΔΕ Θέρμης με 75 νέες θέσεις, Θεσσαλονίκης με 48 και Πυλαίας – Χορτιάτη με 42. Στον Πρωτογενή οι περισσότερες θέσεις δημιουργήθηκαν στην ΔΕ Λαγκαδά 7 σε αριθμό, στον Δευτερογενή στην ΔΕ Δέλτα 106 νέες θέσεις, στον Τουρισμό στην ΔΕ Θεσσαλονίκης με 35 και στον Τομέα των Υπηρεσιών στην ΔΕ Θέρμης με 54.

Πίνακας 4.9 ΟΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΘΕΙΣΕΣ ΝΕΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΙΣ ΔΕ ΤΗΣ ΠΕ ΘΕΣΣ/ΝΙΚΗΣ

ΔΕ	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ-ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	-	-	-	2	2
ΒΟΛΒΗΣ	2	-	2	-	4
ΔΕΛΤΑ	5	106	-	-	111
ΘΕΡΜΑΙΚΟΥ	-	1	6	-	7
ΘΕΡΜΗΣ	1	20	-	54	75
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	-	-	35	13	48
ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	-	-	-	2	2
ΚΟΡΔΕΛΙΟΥ-ΕΥΟΣΜΟΥ	-	5	-	4	9
ΛΑΓΚΑΔΑ	7	25	-	-	32
ΠΥΛΑΙΑΣ ΧΟΡΤΙΑΤΗ	-	-	2	42	44
ΝΕΑΠΟΛΗΣ-ΣΥΚΕΩΝ	-	-	-	-	-
ΠΑΥΛΟΥ ΜΕΛΑ	-	-	-	2	2
ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ	3	4	7	-	14
ΩΡΑΙΟΚΑΣΤΡΟΥ	1	13	-	-	14

Πηγή: Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ και ίδια επεξεργασία

* ΔΕ: Δημοτική Ενότητα

Παρακάτω παρουσιάζονται πιο αναλυτικά τα επενδυτικά σχέδια που έχουν εγκριθεί από την Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ στις Δημοτικές Ενότητες της ΠΕ Θεσσαλονίκης

Δημοτική Ενότητα Αμπελοκήπων – Μενεμένης

- Τομέας Υπηρεσιών: 1 επενδυτικό σχέδιο υποπερίπτωσης (xiv), περίπτωσης (δ), κατηγορίας 1 και άρθρου 3

Δημοτική Ενότητα Βόλβης

- Πρωτογενής Τομέας: 2 επενδυτικά σχέδια υποπεριπτώσεων (iv) και (iii), περίπτωσης (α), κατηγορίας 1 και άρθρου 3
- Δευτερογενής Τομέας: 1 επενδυτικό σχέδιο υποπερίπτωσης (iii), περίπτωσης (β), κατηγορίας 1 και άρθρου 3
- Τομέας Τουρισμού: 1 επενδυτικό σχέδιο υποπερίπτωσης (iii), περίπτωσης (γ), κατηγορίας 1 και άρθρου 3

Δημοτική Ενότητα Δέλτα:

- Πρωτογενής Τομέας: 3 επενδυτικά σχέδια υποπεριπτώσεων (ii) και (iii), περίπτωσης (α), κατηγορίας 1 και άρθρου 3
- Δευτερογενής Τομέας: 41 επενδυτικά σχέδια υποπεριπτώσεων (iii) και (x), περίπτωσης (β), κατηγορίας 1 και άρθρου 3

Δημοτική Ενότητα Θερμαϊκού

- Δευτερογενής Τομέας: 1 επενδυτικό σχέδιο υποπερίπτωσης (iii), περίπτωσης (β), κατηγορίας 1 και άρθρου 3
- Τομέας Τουρισμού: 2 επενδυτικά σχέδια υποπερίπτωσης (iii), περίπτωσης (γ), κατηγορίας 1 και άρθρου 3

Δημοτική Ενότητα Θέρμης

- Πρωτογενής Τομέας: 1 επενδυτικό σχέδιο υποπερίπτωσης (iv), περίπτωσης (α), κατηγορίας 1 και άρθρου 3
- Δευτερογενής Τομέας: 7 επενδυτικά σχέδια υποπεριπτώσεων (iii) και (x), περίπτωσης (β), κατηγορίας 1 και άρθρου 3
- Τομέας Υπηρεσιών: 5 επενδυτικά σχέδια υποπεριπτώσεων (iii),(vi),(viii) και (x), περίπτωσης (δ), κατηγορίας 1 και άρθρου 3

Δημοτική Ενότητα Θεσσαλονίκης

- Τομέας Τουρισμού: 15 επενδυτικά σχέδια υποπεριπτώσεων (ii), (iii) και (iv), περίπτωσης (γ), κατηγορίας 1 και άρθρου 3
- Τομέας Υπηρεσιών: 6 επενδυτικά σχέδια υποπερίπτωσης (xv), περίπτωσης (δ), κατηγορίας 1 και άρθρου 3

Δημοτική Ενότητα Καλαμαριάς

- Τομέας Υπηρεσιών: 1 επενδυτικό σχέδιο υποπερίπτωσης (xv), περίπτωσης (δ), κατηγορίας 1 και άρθρου 3

Δημοτική Ενότητα Κορδελιού – Ευόσμου

- Δευτερογενής Τομέας: 1 επενδυτικό σχέδιο υποπερίπτωσης (x), περίπτωσης (β), κατηγορίας 1 και άρθρου 3
- Τομέας Υπηρεσιών: 2 επενδυτικά σχέδια υποπερίπτωσης (xv), περίπτωσης (δ), κατηγορίας 1 και άρθρου 3

Δημοτική Ενότητα Λαγκαδά

- Πρωτογενής Τομέας: 6 επενδυτικά σχέδια υποπεριπτώσεων (iv) και (viii), περιπτώσεων (α) και (ε), κατηγορίας 1 και άρθρου 3
- Δευτερογενής Τομέας: 14 επενδυτικά σχέδια υποπεριπτώσεων (iii) και (x), περίπτωσης (β), κατηγορίας 1 και άρθρου 3

Δημοτική Ενότητα Πυλαίας – Χορτιάτη

- Τομέας Τουρισμού: 3 επενδυτικά σχέδια υποπεριπτώσεων (ii) και (iii), περίπτωσης (γ), κατηγορίας 1 και άρθρου 3
- Τομέας Υπηρεσιών: 3 επενδυτικά σχέδια υποπεριπτώσεων (iv), (v), (vi) και (ix), περίπτωσης (δ), κατηγορίας 1 και άρθρου 3

Δημοτική Ενότητα Νεάπολης – Συκεών

Δεν πραγματοποιήθηκε κανένα έργο

Δημοτική Ενότητα Παύλου Μελά

- Δευτερογενής Τομέας: 1 επενδυτικό σχέδιο υποπερίπτωσης (iii), περίπτωσης (β), κατηγορίας 1 και άρθρου 3
- Τομέας Υπηρεσιών: 1 επενδυτικό σχέδιο υποπερίπτωσης (xiv), περίπτωσης (δ), κατηγορίας 1 και άρθρου 3

Δημοτική Ενότητα Χαλκηδόνος

- Πρωτογενής Τομέας: 5 επενδυτικά σχέδια υποπεριπτώσεων (ii) και (iv), περίπτωσης (α) και υποπερίπτωσης (viii), περίπτωσης (ε), κατηγορίας 1 και άρθρου 3

- Δευτερογενής Τομέας: 1 επενδυτικό σχέδιο υποπερίπτωσης (iii), περίπτωσης (β), κατηγορίας 1 και άρθρου 3
- Τομέας Τουρισμού: 2 επενδυτικά σχέδια υποπερίπτωσης (ii), περίπτωσης (γ), κατηγορίας 1 και άρθρου 3

Δημοτική Ενότητα Ωραιοκάστρου

- Πρωτογενής Τομέας: 1 επενδυτικό σχέδιο υποπερίπτωσης (viii), περίπτωσης (ε), κατηγορίας 1 και άρθρου 3
- Δευτερογενής Τομέας: 5 επενδυτικά σχέδια υποπεριπτώσεων (iii) και (x), περίπτωσης (β), κατηγορίας 1 και άρθρου 3
- Τομέας Τουρισμού: 2 επενδυτικά σχέδια υποπερίπτωσης (ii), περίπτωσης (γ), κατηγορίας 1 και άρθρου 3
- Τομέας Τουρισμού: 2 επενδυτικά σχέδια υποπεριπτώσεων (ii), (iii) και (iv), περίπτωσης (γ), κατηγορίας 1 και άρθρου 3

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο Αναπτυξιακός Νόμος γενικά ως νόμος μαζί με αυτούς που προηγήθηκαν, αποτελεί ένα σημαντικό μέσω χρηματοδότησης επιχειρηματικών σχεδίων, τόσο σχεδίων χαμηλού κόστους, όσο και σχεδίων αρκετών εκατομμυρίων ευρώ. Μπορεί να εφαρμοστεί στο σύνολο των ελληνικών επιχειρήσεων και αυτό αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα πλεονεκτήματά του. Λαμβάνει υπόψη του τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των Περιφερειακών Ενοτήτων όπως οι ορεινές, νησιωτικές μειονεκτικές περιοχές και τις ειδικές περιοχές όπως είναι οι Βιομηχανικές Ζώνες, παρέχοντας τα ανάλογα ειδικά καθεστώτα.

Ωστόσο περιέχει και σημαντικές αδυναμίες που χαρακτηρίζονται ως θεσμικές αδυναμίες, όπως είναι το πολύπλοκο θεσμικό του πλαίσιο και το πλήθος ρυθμίσεων ως προς το είδος και εύρος των δραστηριοτήτων που ενισχύονται. Σημαντικές καθυστερήσεις ακόμα εντοπίζονται στην αξιολόγηση, την υλοποίηση, τους ελέγχους και την χρηματοδότηση και αυτά είναι από τα σημεία που αντιμετωπίστηκαν και διορθώθηκαν όσο το δυνατόν καλύτερα στον Νέο Αναπτυξιακό. Ειδικά για την χρηματοδότηση των επενδυτικών τους σχεδίων πολλές επιχειρήσεις που προσέφυγαν σε δανεισμό από τις τράπεζες αντιμετώπισαν προβλήματα στη λήψη του δανείου και αυτό γιατί οι τράπεζες επικαλέστηκαν προβλήματα ρευστότητας λόγω της διεθνούς χρηματοοικονομικής κρίσης που αντιμετωπίζουμε και της επιδείνωσής της. Επίσης το πολύπλοκο σύστημα βαθμολογίας και το χαμηλό ελάχιστο αποδεκτό όριο βαθμολογίας οδήγησε στην απόρριψη πολύ λίγων υποβαλλόμενων σχεδίων και ενέκρινε αρκετά τα οποία τελικά να μην ήταν και τόσο βιώσιμα.

Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας είναι μια Περιφέρεια της χώρας με μεγάλες πεδινές εντάσεις και πολύ λίγες ορεινές περιοχές. Φυσικό επακόλουθο είναι να παρουσιάζεται περισσότερο ανεπτυγμένη η γεωργία από τους κλάδους του Πρωτογενούς Τομέα. Γι' αυτό κατέχει πολλές υψηλές θέσεις στην παραγωγή προϊόντων της γεωργίας, όπως στα φρούτα τα οποία παράγονται στις μεγαλύτερες ποσότητές τους στην Κεντρική Μακεδονία και τα σπυροκηπευτικά. Από την άλλη η κτηνοτροφία και η αλιεία δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, αφού η Περιφέρεια δεν διαθέτει μεγάλο αριθμό ζώων, αλλά ούτε σημαντικές αλιευτικές ποσότητες

αλιεύονται στα νερά της και επίσης το εργατικό δυναμικό που απασχολείται στους δύο αυτούς κλάδους δεν είναι ιδιαίτερα μεγάλο. Ο περισσότερο ανεπτυγμένος τομέας είναι ο Τριτογενής στον οποίο απασχολούνται τα $\frac{3}{4}$ του εργατικού δυναμικού της Περιφέρειας. Αυτό συμβαίνει κυρίως λόγω της ύπαρξης της Θεσσαλονίκης η οποία αποτελεί το δεύτερο μεγαλύτερο αστικό κέντρο της χώρας με έναν μεγάλο αριθμό υπηρεσιών και ένα μεγάλο μέρος του εργατικού της δυναμικού να απασχολείται σε αυτόν.

Από τα έργα που εγκρίθηκαν από την Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της ΠΚΜ, το μεγαλύτερο μέρος αυτών απευθύνεται σε επενδύσεις του Δευτερογενούς Τομέα και ξεπερνάει το 50% των συνολικών έργων. Αυτά είναι κυρίως σχέδια εκσυγχρονισμού, επέκτασης και απόκτησης μηχανολογικού και κτιριακού εξοπλισμού. Πολύ λίγα έργα απευθύνονται σε επενδύσεις του Πρωτογενούς και το ίδιο συμβαίνει και για τον Τομέα των Υπηρεσιών. Τα έργα που απευθύνονται στις επιχειρήσεις του Τουρισμού είναι στην δεύτερη θέση σε αριθμό και αυτό λόγω και της Χαλκιδικής που έχει ιδιαίτερη τουριστική κίνηση. Χαρακτηριστικό είναι το στοιχείο που προκύπτει ότι η συντριπτική πλειοψηφία των επενδυτικών σχεδίων εγκρίνεται για έργα σε ήδη υπάρχουσες επιχειρήσεις και είναι ελάχιστες οι περιπτώσεις σχεδίων για ίδρυση επιχείρησης.

Όσον αφορά την Περιφερειακή Ενότητα Θεσσαλονίκης η μερίδα του λέοντος των έργων έχουν εγκριθεί για τις Δημοτικές Ενότητες που βρίσκονται στο δυτικό τμήμα της Θεσσαλονίκης. Αυτά είναι κυρίως σχέδια που αφορούν τον Δευτερογενή Τομέα και τον δυναμικό της μεταποιητικό τομέα και τα περισσότερα βρίσκονται στην Δημοτική Ενότητα Δέλτα λόγω της ύπαρξης της Βιομηχανικής Ζώνης της Σίνδου που βρίσκεται εκεί. Στο κυρίως αστικό συγκρότημα της Περιφερειακής Ενότητας οι επενδύσεις αφορούν τον Τουρισμό, κυρίως στην αναβάθμιση, εκσυγχρονισμό και επέκταση ξενοδοχειακών μονάδων και τις Υπηρεσίες με την κατασκευή αρκετών χώρων στάθμευσης, λόγω του ότι το τμήμα αυτό είναι σε πολύ μεγάλο βαθμό αστικοποιημένο και συγκεντρώνει ένα μεγάλο αριθμό πληθυσμού. Στο ανατολικό τμήμα τα επενδυτικά σχέδια είναι ελάχιστα με τα περισσότερα να συγκεντρώνονται στην Δημοτική Ενότητα Θέρμης με αυτά να αφορούν περισσότερο τον Τομέα των Υπηρεσιών. Αρνητικό είναι το στοιχείο που προκύπτει ότι δεν υπάρχει ένας σημαντικός αριθμός τουριστικών επενδύσεων σε περιοχές που βρίσκονται κοντά σε

τουριστικές περιοχές όπως οι Δημοτικές Ενότητες Βόλβης, Θερμαϊκού και Θέρμης που βρίσκονται κοντά στην Χαλκιδική και οι οποίες διαθέτουν ακτές και παραλίες κατάλληλες για τουριστική δραστηριότητα έχοντας κοντά τους μάλιστα και το πολιτικό αεροδρόμιο της Θεσσαλονίκης το οποίο μεταφέρει εκατομμύρια επιβάτες το χρόνο και μαζί επιβάτες οι οποίοι σχεδόν εξολοκλήρου κατευθύνονται προς την Χαλκιδική.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία

- Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ.), (2009), “Στατιστική Επετηρίδα της Ελλάδος 2009”, Πειραιάς
- Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ.), (2008), “Στατιστική Επετηρίδα της Ελλάδος 2008”, Πειραιάς
- Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ.), (2007), “Στατιστική Επετηρίδα της Ελλάδος 2007”, Πειραιά
- Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ.), (2006), “Στατιστική Επετηρίδα της Ελλάδος 2006”, Πειραιάς
- Τράπεζα της Ελλάδος, (2011), “Δελτίο Περιφεριακής Οικονομικής Συγκυρίας Μακεδονίας - Θράκης”, Θεσσαλονίκη
- C. Bryant, R. Χ. Γκαργκάνας, Ν., Σ. Τάβλας, Γ., (2002), “Οικονομικές Επιδόσεις και Προοπτικές της Ελλάδος”, Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα
- Ζουμπουλάκης, Μ., Κόλλιας, Χ., Μανωλάς, Γ., Παλαιολόγου, Σ.-Μ., Ζαρωτιάδης, Γ., Γκέκας, Ρ., Πετράκος, Γ., Πολύζος, Σ., (2005), “Σύγχρονες Προσεγγίσεις της Ελληνικής Οικονομίας”, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα
- Παπαγεωργίου, Κ., Δαμιανός, Δ., Σπάθης, Π., (2004), “Αγροτική Πολιτική”, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα

- Παπαναγιώτου, Ε., Σέμος, Α., Καραφήλλης, Χ., (2004), “Η Ελληνική Γεωργία και Ύπαιθρος στη Διευρυμένη Ε.Ε.: Νέες Προκλήσεις και Προσανατολισμοί”, Εκδόσεις Αγρότυπος, Αθήνα
- Νεγρεπόντη – Δελιβάνη, Μ., Λαγός, Δ., Χριστογιάννη, Π., (2006), “Τιμητικός Τόμος: Η Ανάπτυξη του Θρησκευτικού Τουρισμού στην Ελλάδα”, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη
- Παπαηλίας, Θ., Παπαγεωργίου, Α., (2006), “Αγροτικά και Εξωαγροτικά Εισοδήματα”, Εκδόσεις Διόνικος, Αθήνα
- Ρεζίτη, Ι., (2010), “Η Διαδικασία Μετακύλισης Τιμής στον Ελληνικό Αγροδιατροφικό Τομέα: Η Περίπτωση των Οπωροκηπευτικών”, Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, Αθήνα

Διαδίκτυο

- Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών & Δικτύων, (2004), [on line], “Ο Αναπτυξιακός Νόμος 3299/2004”, <http://www.yproian.gr/>, [πρόσβαση 21 Ιουλίου 2009]
- Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών & Δικτύων, (2011), [on line], “Ο Νέος Αναπτυξιακός Νόμος 3908/2011”, http://www.mindev.gov.gr/?page_id=3739, [πρόσβαση 16 Οκτωβρίου 2011]
- Εθνικό Τυπογραφείο, (2004), [on line], “Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Νόμος υπ’ αριθ.3299”,

- http://www.et.gr/index.php?option=com_wrapper&view=wrapper&Itemid=108&lang=el, [πρόσβαση 23 Ιουλίου 2009]
- Εθνικό Τυπογραφείο, (2011), [on line], “Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Νόμος υπ’ αριθ.3908”, http://www.et.gr/index.php?option=com_wrapper&view=wrapper&Itemid=108&lang=el, [πρόσβαση 16 Οκτωβρίου 2011]
  - Επίσημος ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (2009), [on line], “Χρηματοδότηση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής”, http://ec.europa.eu/agriculture/grants/index_el.htm, [πρόσβαση 14 Απριλίου 2010]
  - Επίσημος ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (2009), [on line], “Δυνατότητες χρηματοδότησης στο πλαίσιο της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής”, http://europa.eu/legislation_summaries/agriculture/general_framework/l11096_el.htm, [Πρόσβαση 15 Απριλίου 2010]
  - Επίσημος ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (2009), [on line], “Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)”, http://europa.eu/legislation_summaries/agriculture/general_framework/l60032_el.htm, [Πρόσβαση 15 Απριλίου 2010]
  - Επίσημος ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (2009), [on line], “Χρηματοδότηση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής”, http://ec.europa.eu/agriculture/fin/index_el.htm, [Πρόσβαση 17 Απριλίου 2010]
  - Επίσημος ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (2009), [on line], “Γεωργία”, http://europa.eu/pol/agr/index_el.htm, [Πρόσβαση 19 Απριλίου 2010]

- Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. (Οργανισμός Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων), (2010), [on line], “Σκοπός”, “Αρμοδιότητες”, <http://www.opekepe.gr/aim.asp>, <http://www.opekepe.gr/armodiotites.asp>, [Πρόσβαση 10 Απριλίου 2010]
- Οργανισμός Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛ.Γ.Α.), (2010), [on line], “Παρουσίαση ΕΛΓΑ”, “Ασφαλιστική Κάλυψη - ΕΛΓΑ”, http://www.elga.gr/index.php?option=com_content&view=category&id=56&Itemid=85, http://www.elga.gr/index.php?option=com_section&view=category&id=8&Itemid=65, [Πρόσβαση 21 Απριλίου 2010]
- Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, “ΑΤΕbank”, (2010), [on line], “Επαγγελματικά Δάνεια”, “Δάνεια για Επιχειρήσεις”, <http://www.atebank.gr/ATEbank/Bank/>, <http://www.atebank.gr/ATEbank/Farmers/loans/business+loans/>, <http://www.atebank.gr/ATEbank/Companies/Loans/index.htm>, [Πρόσβαση 22 Απριλίου 2010]
- Μποζιάρης, Αντώνης, (2008), [on line], “Αγροτική Τράπεζα και Αγροτική Ανάπτυξη στην Ελλάδα”, Διπλωματική Εργασία, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών Τμήμα Οικονομικής & Περιφερειακής Ανάπτυξης πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών, <http://library.panteion.gr:8080/dspace/bitstream/123456789/1060/1/boziaris.pdf>, [Πρόσβαση 17 Μαΐου 2010]
- Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, (2006), [on line], “153 επενδύσεις υποβλήθηκαν για χρηματοδότηση μέσω του νέου Αναπτυξιακού Νόμου στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας”, <http://rcm.damt.gov.gr/articleview.cfm?pid=546&id=B8BAAD31-347B-D563-6EC813F728D9CBC7>, [Πρόσβαση 5 Νοεμβρίου 2011]

- Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ.), (2007), [on line], “απασχολούμενοι στις εκμεταλλεύσεις κατά κατηγορία και ημέρες εργασίας αυτών κατά τάξεις μεγέθους αριθμού ημερών εργασίας”,
http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-themes?p_param=A0402&r_param=SPG12&y_param=2007_00&mytabs=0,
[Πρόσβαση 27 Νοεμβρίου 2010]
- Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ.), (2007), [on line], “Γεωργικές εκτάσεις αρδευθείσες και λοιπές καλλιέργειες”,
http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-themes?p_param=A0404, [Πρόσβαση 27 Νοεμβρίου 2010]
- Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ.), (2006-09), [on line], “Δενδρώδεις Καλλιέργειες”,
http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-themes?p_param=A0407, [Πρόσβαση 27 Νοεμβρίου 2010]
- Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ.), (2002-08), [on line], “Αιγοειδή”,
http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-themes?p_param=A1001, [Πρόσβαση 30 Νοεμβρίου 2010]
- Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ.), (2002-08), [on line], “Βοοειδή”,
http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-themes?p_param=A1003, [Πρόσβαση 30 Νοεμβρίου 2010]
- Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ.), (2006-09), [on line], “Κτηνοτροφικά Προϊόντα”,
http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-themes?p_param=A1006, [Πρόσβαση 30 Νοεμβρίου 2010]
- Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ.), (2007), [on line], “Πουλερικά”,
http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-themes?p_param=A1007, [Πρόσβαση 30 Νοεμβρίου 2010]

- Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ.), (2002-08), [on line], “[Προβατοειδή](#)”, http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-themes?p_param=A1008, [Πρόσβαση 30 Νοεμβρίου 2010]
- Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ.), (2002-08), [on line], “[Χοιροειδή](#)”, http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-themes?p_param=A1009
- Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ.), (2009), [on line], “[Αλιεία](#)”, http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-themes?p_param=A0201, [Πρόσβαση 2 Δεκεμβρίου 2010]
- Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, (2012), [on line], <http://www.pkm.gov.gr/>, [πρόσβαση 1 Αυγούστου 2011]
- Περιφερειακή Ενότητα Ημαθίας, (2012), [on line], <http://www.pkm.gov.gr/default.aspx?lang=el-GR&page=201>, [4 Νοεμβρίου 2012]
- Περιφερειακή Ενότητα Θεσσαλονίκης, (2012), [on line], <http://www.pkm.gov.gr/default.aspx?lang=el-GR&page=89>, [4 Νοεμβρίου 2012]
- Περιφερειακή Ενότητα Κιλκίς, (2012), [on line], <http://www.pkm.gov.gr/default.aspx?lang=el-GR&page=241>, [4 Νοεμβρίου 2012]
- Περιφερειακή Ενότητα Πέλλας, (2012), [on line], <http://www.pkm.gov.gr/default.aspx?lang=el-GR&page=220>, [4 Νοεμβρίου 2012]

- Περιφερειακή Ενότητα Πιερίας, (2012), [on line], <http://www.pkm.gov.gr/default.aspx?lang=el-GR&page=279>, [4 Νοεμβρίου 2012]
- Περιφερειακή Ενότητα Σερρών, (2012), [on line], <http://www.pkm.gov.gr/default.aspx?lang=el-GR&page=260> , [4 Νοεμβρίου 2012]
- Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής, (2012), [on line], <http://www.pkm.gov.gr/default.aspx?lang=el-GR&page=147>, [4 Νοεμβρίου 2012]
- Οργανισμός Λιμένος Θεσσαλονίκης (Ο.Λ.Θ. Α.Ε.), (2011), [on line], “Οικονομικά στοιχεία της Ο.Λ.Θ. Α.Ε.”, http://www.thpa.gr/index.php?option=com_content&view=category&id=22%3A2008-11-26-09-46-09&Itemid=198&layout=default&lang=el, [10 Νοεμβρίου 2011]
- Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, (2011), [on line], “Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2012-2014”, 2011, http://www.pkm.gov.gr/inst/nath/gallery/files/2011-08-31_%CE%A3%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CF%8C_%CE%A3%CF%87%CE%AD%CE%B4%CE%B9%CE%BF_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%A0%CE%9A%CE%9C.pdf, [10 Νοεμβρίου 2011]
- ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ Α.Ε. – Παρατηρητήριο, (2009), [on line], “Αναπτυξιακό προφίλ της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας”, 2009,

- http://observatory.egnatia.gr/reports/regions_profile_2009/C_Macedonia_june_2009.pdf, [12 Νοεμβρίου 2011]
- Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (Ι.Ο.Β.Ε.), (2009), [on line], “Ανταγωνιστικότητα των ελληνικών περιφερειών: Η περίπτωση της Κεντρικής Μακεδονίας”, http://www.iobe.gr/index.asp?a_id=732, [10 Νοεμβρίου 2011]
  - Τράπεζα της Ελλάδος, (2011), [on line], “Δελτίο Περιφερειακής Οικονομικής Συγκυρίας Μακεδονίας - Θρακής 2011”, <http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/maura201209.pdf>, [11 Νοεμβρίου 2011]
  - [Πεβερέτος Παναγιώτης](#), (2011), [on line], “Αιτήματα του ΣΕΚ για την κτηνοτροφία”, Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανιών Ζωοτροφών (Σ.Ε.ΒΙ.Ζ.), 2 Αυγούστου 2011, <http://www.seviz.gr/index.aspx>
  - Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, (2012), [on line], “ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ 2011 ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ”, 2011, http://www.grhotels.gr/GR/BussinessInfo/library/DocLib/2011STATISTIKI_ALL.pdf, [19 Νοεμβρίου 2011]
  - [Στέφανος Παπαπολυμέρου](#), (2011), [on line], “Συστάθηκε το Ταμείο αγροτικής επιχειρηματικότητας» με «προίκα» 150.000.000 ευρώ”, ΠΑΣΕΓΕΣ, 5 Απριλίου 2011, <http://www.paseges.gr/el/news/Systathhke-Tameio-agrotikhs-epiheirhmatikothtas-me-proika-150.000.000-eyrw>, [10 Σεπτεμβρίου 2010]

Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο

- ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΠΡΩΗΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ), “Στοιχεία Αναπτυξιακού”. Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στον Βασίλης Ψαθάς, 21 Φεβρουαρίου 2011
- ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΚΜ, “ ΥΠΑΓΩΓΕΣ Α. ΦΑΣΗ Ν3299 2004 ” “ΥΠΑΓΩΓΕΣ Β. ΦΑΣΗ Ν3299 2004”. Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στον Βασίλης Ψαθάς, 12 Ιανουαρίου 2012